

RAČUNSKO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Revizijsko poročilo

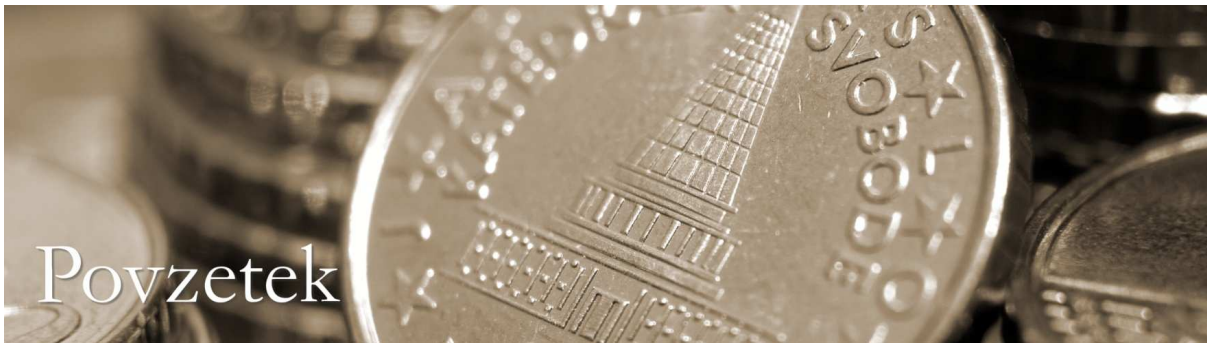
Poslovanje Javne agencije za raziskovalno
dejavnost Republike Slovenije

Poslanstvo

Računsko sodišče pravočasno in objektivno obvešča javnosti o pomembnih odkritjih revizij poslovanja državnih organov in drugih uporabnikov javnih sredstev ter svetuje, kako naj državni organi in drugi porabniki javnih sredstev izboljšajo svoje finančno poslovanje.

Revizijsko poročilo

Poslovanje Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije

Računsko sodišče je izvedlo revizijo *pravilnosti in smotrnosti poslovanja Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije* (v nadaljevanju: ARRS) v letu 2008 in prvi polovici leta 2009. Cilj revizije je bil izrek mnenja o pravilnosti poslovanja ARRS v letu 2008 in izrek mnenja o smotrnosti poslovanja ARRS v letu 2008 in prvi polovici leta 2009.

Pri pravilnosti poslovanja je računsko sodišče presojalo tisti del poslovanja, kjer ARRS deluje kot posredni proračunski uporabnik in se je zato revizija pravilnosti poslovanja nanašala na plače, druge odhodke ter postopek sprejemanja pravnih aktov.

Pri smotrnosti poslovanja, kjer ARRS nastopa kot agent, je računsko sodišče presojalo učinkovitost in uspešnost izvajanja raziskovalne dejavnosti, povezane s sofinanciranjem temeljnih, aplikativnih in podoktorskih raziskovalnih projektov, raziskovalnih programov in raziskovalne opreme.

Računsko sodišče je o pravilnosti poslovanja ARRS v letu 2008 izreklo *mnenje s pridržkom*, ker ARRS v nekaterih primerih ni poslovala v skladu s predpisi. Najpomembnejše nepravilnosti so se nanašale na sprejemanje pravnih aktov in izvedbo soorganizacije mednarodne konference, za kar so izbrali nepravilen postopek javnega naročanja.

Računsko sodišče je pri revidiranju učinkovitosti izvajanja raziskovalne dejavnosti v letu 2008 in prvi polovici leta 2009 ugotovilo, da ARRS ni izvedla zunanje evalvacije ter ni dosegla načrtovanega razmerja med raziskovalnimi projekti in programi. ARRS ni vodila ustrezne evidence o raziskovalni opremi. Pri razdeljevanju sredstev za posamezna področja znotraj ved ni izdelala analiz, s katerimi bi ugotovila, katera področja bo prioritarno podpirala. ARRS ni zagotavljala izbire najbolj kakovostnih raziskovalnih projektov oziroma programov. Merila in kriteriji, ki jih je uporabila pri ocenjevanju raziskovalnih projektov in vlog za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme, niso bila jasna in tako niso omogočala transparentnega ocenjevanja vlog. V postopku evalvacije raziskovalnih projektov in programov ni v zadostni meri zagotovila nepristranskosti pri imenovanju recenzentov oziroma članov ocenjevalne skupine, ki so ocenjevali vloge. ARRS prijaviteljem ni zagotovila evropsko primerljivega varstva pravic prijaviteljev.

Pri revidiranju uspešnosti izvajanja raziskovalne dejavnosti je računsko sodišče ugotovilo, da je ARRS v letnem programu dela sicer določila dolgoročne in letne izvedbene cilje ter kazalce, vendar ne tako, da bi bilo omogočeno ocenjevanje njihovega doseganja. Nadzor nad spremljanjem in izvajanjem raziskovalnih projektov in programov je ARRS izvajala le prek letnih, zaključnih in finančnih poročil, kontrol in preverjanj pri izvajalcih pa ni izvajala. ARRS ni izdala natančnih navodil za določitev učinkov raziskovalnih projektov in programov v prijavnih vlogah ter za poročanje o doseganju učinkov, kar se je odrazilo tudi v različno opredeljenih predvidenih učinkih raziskovalnega projekta oziroma programa, in je bilo onemogočeno preverjanje doseganja ciljev. O učinkih izvajanja raziskovalnih projektov oziroma

programov ARRS ni delala posebnih analiz, o učinkih pa je obveščala javnost z javno dostopno objavo zaključnih poročil. ARRS ni izvajala zadostne kontrole nad dokumentacijo, ki ji jo je prejemnik sredstev posredoval skupaj z zahtevkom za izplačilo sredstev, saj ni preverjala usklajenosti predmeta nakupa z raziskovalno opremo, navedeno v prijavi na razpis. ARRS je objavila seznam prejemnikov sredstev, ki jim je sofinancirala nakup raziskovalne opreme, javnosti pa ni obveščala o uporabi in izkoriščenosti raziskovalne opreme, katere nakup je sofinancirala. ARRS tudi ni spremljala, ali so prejemniki sredstev na svoji spletni strani predstavili raziskovalno opremo skupaj s cenikom njene uporabe. Pri izbiri raziskovalnih projektov, programov in opreme je uporabljala informacijski sistem, ki ni imel vzpostavljenih zadostnih kontrol za zagotavljanje ustrezne podpore pri izbiri in nadzoru namenske rabe sredstev.

Računsko sodišče je za odpravo nepravilnosti in nesmotrnosti zahtevalo izvedbo *popravljalnih ukrepov* in predložitev *odzivnega poročila*. ARRS mora predvsem izdelati analize, s katerimi bo ocenila, katera področja znotraj ved bo prioriteto podpirala pri razdeljevanju proračunskih sredstev, vzpostaviti ustrezno javno evidenco o sofinancirani raziskovalni opremi, ceni njene uporabe, njeni razpoložljivosti ter izkoriščenosti; začeti mora z iniciativo za spremembo Zakona o raziskovalni dejavnosti, da se zagotovi evropsko primerljiv način obravnave vsebinskih pritožb prijaviteljev na razpise z vzpostavitvijo instituta varuha pravic prijaviteljev – rapporteurja in spremeniti pogodbe o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme, zagotoviti vračilo sredstev za nenamensko porabljenih sredstev ter začeti izvajati neposredne kontrole pri tistih raziskovalnih organizacijah, ki niso porabile vseh nakazanih sredstev, namenjenih za sofinanciranje raziskovalnih projektov in programov.

Poleg ukrepov je računsko sodišče ARRS tudi *priporočilo*, naj zmanjša razdrobljenost delitve sredstev in izboljša informacijski sistem o prostih raziskovalnih urah ter skupaj z Javno agencijo za tehnološki razvoj Republike Slovenije in Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo izdela skupno evidenco o vseh sofinanciranih programih, projektih in raziskovalni opremi; vzpostavi naj omejitve za vse prijavitelje na razpisih, ki niso izpolnili obveznosti iz preteklih razpisov in z vključitvijo vodij projektov v postopke pošiljanja zahtevkov za izplačila zagotovi jasno razmejitev odgovornosti za izvedbo projekta ter gospodarno porabo sredstev, pred odločitvijo o dodelitvi sredstev od prijaviteljev pa zahteva pisno sklenjene dogovore o raziskavah, ki jih bo sofinancirala industrija; v poročilih izvajalcev naj zahteva podatke o doseganju ciljev, finančnih učinkov oziroma dodane vrednosti izvedenih raziskav in začne z njihovim neposrednim preverjanjem pri izvajalcih raziskovalnih projektov in programov ter v postopkih ocenjevanj poveča delež ocenjevalcev iz zainteresirane industrije, ki na podlagi izvedenih raziskav, prijavljenih patentov in pridobljenih licenc lahko ustvarja nove tržno zanimive proizvode z visoko dodano vrednostjo.

KAZALO

1. UVOD	8
1.1 OPREDELITEV REVIZIJE	8
1.2 OSNOVNI PODATKI O REVIDIRANCU	10
1.2.1 Temeljni podatki o poslovanju	14
1.2.2 Odgovorna oseba	14
1.3 REVIZIJSKI PRISTOP	14
2. PRAVILNOST POSLOVANJA	16
2.1 OBRAZLOŽITEV REVIZIJE.....	16
2.2 UGOTOVITVE.....	17
2.2.1 Sprejemanje aktov.....	17
2.2.2 Plače in drugi izdatki zaposlenim	18
2.2.3 Stroški blaga, materiala in storitev.....	19
3. UČINKOVITOST IN USPEŠNOST IZVAJANJA RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI	22
3.1 UČINKOVITOST IZVAJANJA RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI.....	22
3.1.1 Učinkovitost izvajanja ReNRRP	22
3.1.1.1 Izvedene evalvacije iz ReNRRP	22
3.1.1.2 Usmeritve za delovanje.....	23
3.1.2 Učinkovitost pri izbiranju raziskovalnih projektov in programov.....	31
3.1.2.1 Raziskovalni projekti in programi	32
3.1.2.2 Javni razpis za raziskovalne projekte oziroma poziv za raziskovalne programe	34
3.1.2.3 Pregled vlog za raziskovalne projekte oziroma programe.....	44
3.1.2.4 Postopek ocenjevanja za raziskovalne projekte in programe	46
3.1.2.5 Postopek sofinanciranja raziskovalnih projektov oziroma programov	52
3.1.2.6 Pritožbeni postopek za raziskovalne projekte in programe.....	58
3.1.2.7 Sklenitev pogodbe	59
3.1.3 Učinkovitost pri izbiranju raziskovalne opreme.....	61

3.1.3.1	Raziskovalna oprema.....	62
3.1.3.2	Pravila za razdeljevanje sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme	64
3.1.3.3	Javni razpis.....	65
3.1.3.4	Ocenjevanje in izbor prijav	68
3.2	USPEŠNOST IZVAJANJA RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI	70
3.2.1	Uspešnost uresničevanja ciljev ReNRRP	70
3.2.1.1	Opredelitev ciljev v programu dela	70
3.2.1.2	Poročanje o doseženih ciljih.....	71
3.2.2	Uspešnost spremljanja in nadziranja izvajanja raziskovalnih projektov in programov	72
3.2.2.1	Spremljanje doseganja ciljev pri izvajanju raziskovalnih projektov in programov	73
3.2.2.2	Spremljanje učinkov pri raziskovalnih projektih in programih	86
3.2.3	Uspešnost pri spremljanju in nadziranju raziskovalne opreme	90
3.2.3.1	Spremljanje uporabe raziskovalne opreme	91
3.2.3.2	Učinki sofinancirane raziskovalne opreme	93
4.	MNENJE	95
4.1	MNENJE O PRAVILNOSTI POSLOVANJA	95
4.2	MNENJE O UČINKOVITOSTI IN USPEŠNOSTI IZVAJANJA RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI	95
4.2.1	Mnenje o učinkovitosti izvajanja raziskovalne dejavnosti.....	95
4.2.2	Mnenje o uspešnosti izvajanja raziskovalne dejavnosti	97
5.	ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA	99
6.	PRIPOROČILA	102
7.	PRILOGE	105

1. UVOD

Revizijo pravilnosti in smotrnosti poslovanja Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v letu 2008 in prvi polovici leta 2009 smo izvedli na podlagi Zakona o računskem sodišču¹ (v nadaljevanju: ZRacS-1) in Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije². Sklep o izvedbi revizije³ je bil izdan 15. 5. 2009 in dopolnjen⁴ 13. 10. 2009.

Revizijo smo opravili v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih določa Napotilo za izvajanje revizij⁵. Revizija je vključevala izvajanje postopkov za pridobivanje revizijskih dokazov o pravilnosti in smotrnosti poslovanja. Revizijo smo načrtovali in izvedli tako, da smo pridobili zadostna in ustrezna zagotovila za izrek mnenja o pravilnosti in smotrnosti poslovanja ARRS.

Cilja revizije sta bila:

- izrek mnenja o pravilnosti poslovanja ARRS v letu 2008 in
- izrek mnenja o smotrnosti poslovanja ARRS v letu 2008 in prvi polovici leta 2009.

Direktor ARRS je odgovoren za pravilnost in smotrnost poslovanja ARRS. Odgovornost vključuje tudi vzpostavitev, delovanje in vzdrževanje notranjega kontroliranja, povezanega s pravilnostjo poslovanja.

1.1 Opredelitev revizije

Raziskovalna dejavnost obsega temeljno in uporabno raziskovanje ter predkonkurenčne raziskave, industrijske raziskave in prenos znanja. Podlaga za usmerjanje in določanje obsega sredstev državnega proračuna za izvajanje raziskovalne dejavnosti je v Resoluciji o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010⁶ (v nadaljevanju: ReNRRP), ki določa izhodišča, cilje, obseg in način financiranja ter kazalce za spremljanje učinkovitosti nacionalne politike za izvajanje in pospeševanje raziskovalne in razvojne dejavnosti.

Sredstva za številne raziskovalne programe, projekte in opremo, ki jih financira država, se dodeljujejo raziskovalcem prek ARRS. Raziskovalno dejavnost izvajajo raziskovalne organizacije, ki si morajo za

¹ Uradni list RS, št. 11/01.

² Uradni list RS, št. 91/01.

³ Št. 1210-6/2009-2 z dne 15. 5. 2009.

⁴ Št. 1210-6/2009-6 z dne 13. 10. 2009.

⁵ Uradni list RS, št. 41/01.

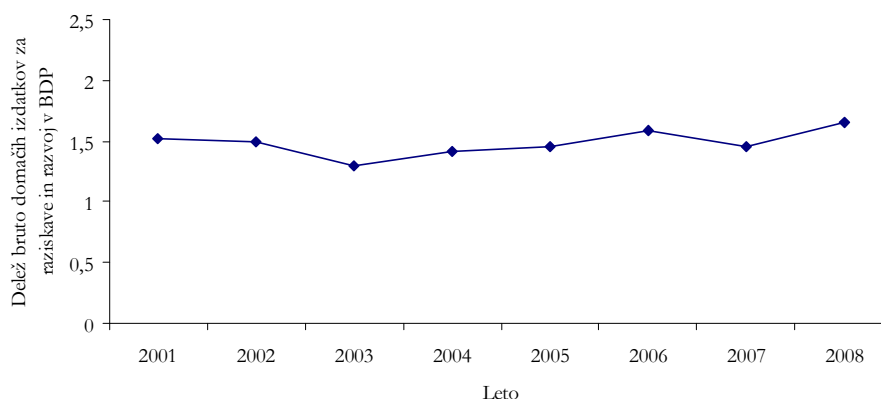
⁶ Uradni list RS, št. 3/06.

opravljanje raziskovalne dejavnosti zagotoviti ustrezno usposobljene raziskovalce, organizirane v raziskovalne skupine, vodje raziskovalnih projektov oziroma programov, raziskovalno opremo in prostore ter infrastrukturo za podporo tej dejavnosti.

ARRS mora na področju raziskovalne dejavnosti izvajati strokovne, razvojne in izvršilne pogoje v zvezi z izvajanjem ReNRRP, naloge pospeševanja raziskovalne in razvojne dejavnosti ter tehnološkega razvoja. ARRS opravlja naloge v javnem interesu, da zagotovi trajno, strokovno in neodvisno odločanje o izbiri raziskovalnih programov in projektov, ki se financirajo iz državnega proračuna⁷. Vsaj enkrat letno mora poročati o svojem delu in pri tem izrecno poročati o uspešnosti izvajanja ReNRRP.

Na podlagi ReNRRP želi Republika Slovenije povečati vlaganja v raziskave in razvoj. Do leta 2010 naj bi se delež vlaganj povečal na tri odstotke bruto domačega proizvoda (v nadaljevanju: BDP). Delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP je prikazan na sliki 1.

Slika 1: Delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP

Vira: Statistični urad Republike Slovenije: Statistične informacije, št. 33, avgust 2009; Statistični urad Republike Slovenije: raziskovalno razvojna dejavnost, Slovenija, 2008 – končni podatki.

ARRS na področju raziskovalne dejavnosti sofinancira temeljne, aplikativne in podoktorske raziskovalne projekte, raziskovalne programe in raziskovalno opremo.

Temeljni projekt je izvirno eksperimentalno in/ali teoretično delo, s katerim se želi pridobiti predvsem novo znanje o osnovah pojavov in zaznavnih dejstev. *Aplikativni projekt* je izvirno raziskovanje, ki se izvaja, da se pridobi novo znanje, usmerja pa se predvsem k praktičnemu cilju ali namenu. *Podoktorski projekt* se izvaja zato, da raziskovalec po doktoratu pridobi dodatne raziskovalne izkušnje in znanja.

Raziskovalni program predstavlja zaokroženo področje raziskovalnega dela, za katerega je pričakovati, da bo v svetu aktualno vsaj še v naslednjem desetletju, in ki je hkrati toliko pomembno za Republiko Slovenijo, da obstaja državni interes za rezultate dolgoročnega raziskovanja na tem področju.

⁷ 15. člen ZRRD.

Raziskovalna oprema pomeni pomembno raziskovalno infrastrukturo za opravljanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti.

1.2 Osnovni podatki o revidirancu

ARRS je ustanovila Republika Slovenija s Sklepom o ustanovitvi Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije⁸ (v nadaljevanju: Sklep o ustanovitvi). ARRS je pričela z delovanjem 1. 10. 2004⁹ in v pravnem prometu nastopa v svojem imenu in za svoj račun.

V skladu s Sklepom o ustanovitvi in Statutom javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije¹⁰ (v nadaljevanju: statut) ARRS opravlja naslednje naloge¹¹:

- odloča o izbiri raziskovalnih in infrastrukturnih programov, ki predstavljajo javno službo na področju raziskovalne dejavnosti, in zagotavlja njihovo financiranje,
- skrbi za izvedbo programa mladih raziskovalcev in drugih programov ter projektov, ki jih izvaja v skladu z ReNRRP in letno politiko ministrstva, pristojnega za znanost,
- nadzira relevantnost, inovativnost, učinkovitost, kakovost delovanja, konkurenčnost in strokovnost dela pravnih in fizičnih oseb, ki jim dodeljuje finančna sredstva ali druge oblike spodbud,
- spremlja in nadzira izvedbo raziskovalnih projektov in programov iz prve in druge alinee,
- spodbuja mednarodno sodelovanje ter sofinancira in izvaja sprejete obveznosti v okviru mednarodnih sporazumov, programov, memorandumov in protokolov, ki jih je sklenila Republika Slovenija,
- vodi zbirke podatkov, določene z zakonom o raziskovalni in razvojni dejavnosti in drugimi predpisi,
- skrbi za pridobivanje dodatnih sredstev za izvajanje ReNRRP,
- spremlja in analizira izvajanje raziskovalne ter razvojne dejavnosti,
- sodeluje pri načrtovanju nacionalne raziskovalne in razvojne politike,
- se povezuje z agencijo na področju tehnološkega razvoja in drugimi agencijami in organizacijami,
- v skladu s predpisi pošilja letne programe dela, finančne načrte, letna poročila in poročila o periodičnih samoevalvacijah o kakovosti svojega delovanja ministrstvu, pristojnemu za znanost,
- spodbuja povezovanje javnih raziskovalnih organizacij z uporabniki,
- opravlja druge strokovne naloge v skladu z namenom, za katerega je bila ustanovljena.

Na dan 31. 12. 2008 je bilo na ARRS 59 zaposlenih, na dan 30. 6. 2009 pa 56 zaposlenih.

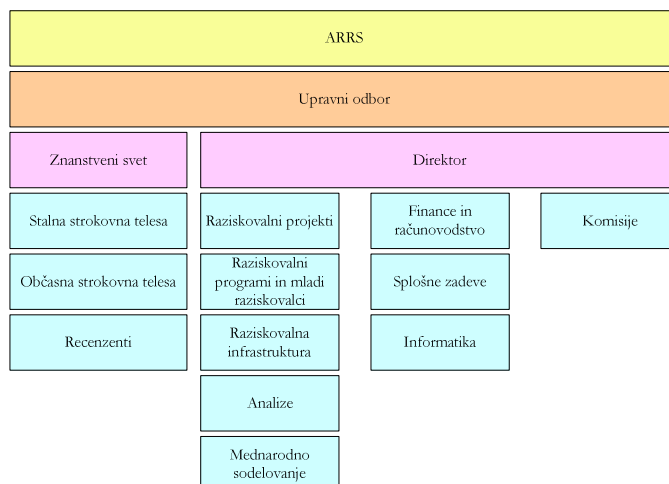
⁸ Uradni list RS, št. 123/03.

⁹ Sklep Vlade RS št. 469-48/2004 z dne 28. 10. 2004.

¹⁰ Statut z dne 22. 7. 2004 in spremembami z dne 25. 10. 2005, 24. 1. 2006, 31. 1. 2006 in 17. 6. 2009.

¹¹ 8. člen Sklepa o ustanovitvi, enako 10. člen statuta.

Slika 2: Organiziranost ARRS

Vir: spletna stran ARRS.

Organi ARRS so upravni odbor, direktor in znanstveni svet ARRS (v nadaljevanju: ZSA).

Upravni odbor ima sedem članov. Člane upravnega odbora imenuje Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada RS) za dobo pet let z možnostjo ponovnega imenovanja. Predsednika izvolijo člani upravnega odbora izmed sebe. V upravnem odboru so bili v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije:

- do 10. 6. 2009 predsednik prof. dr. Tadej Bajd ter člani prof. dr. Željko Knez, dr. Stanko Granda, dr. Matej Makarovič, mag. Alenka Bratušek, mag. Miha Baebler in prof. dr. Niko Toš¹²;
- od 11. 6. 2009 dalje predsednik dr. Peter Venturini, namestnica predsednika dr. Milena Horvat, prof. dr. Pavel Zgaga, prof. dr. Borut Žalik, dr. Jana Kolar, prof. dr. Darko Darovec in mag. Alenka Bratušek¹³.

Pristojnosti upravnega odbora¹⁴ so:

- skrbi, da ARRS deluje v javnem interesu,
- sprejema splošne akte ARRS,
- sprejema program dela in finančni načrt v soglasju z Vlado RS,
- sprejema letno poročilo in druga poročila ARRS v soglasju z Vlado RS,
- odloča o izboru in financiranju raziskovalnih projektov in programov,
- izvede javni natečaj za imenovanje direktorja,
- Vladi RS predlaga imenovanje oziroma razrešitev direktorja ARRS,
- daje direktorju ARRS usmeritve in navodila za delo,

¹² Sklep št. 119-71/2004 z dne 29. 4. 2004, Odločba št. 01400-3/2005/103 z dne 15. 9. 2005, Odločba št. 01410-13/2006/9 z dne 16. 3. 2006.

¹³ Sklep št. 01410-23/2009/4 z dne 11. 6. 2009.

¹⁴ 16. člen Sklepa o ustanovitvi.

- odloča o uporabi presežka prihodkov nad odhodki in pokrivanja presežka odhodkov nad prihodki v soglasju z Vlado RS,
- imenuje strokovne komisije in druga delovna telesa za izvajanje nalog iz svoje pristojnosti,
- obravnava mnenja in predloge ZSA v zvezi z znanstveno politiko,
- skrbi za koordinacijo dela z agencijo na področju tehnološkega razvoja,
- imenuje pooblaščenega revizorja za pregled letnega poročila ARRS,
- odloča o drugih vprašanih in opravlja druge zadeve, ki so potrebne za izvedbo posameznih določil predpisov, za katere ni izrecno določena pristojnost drugega organa,
- odloča o drugih zadevah, za katere je tako določeno s predpisi oziroma tem sklepom.

Direktorja imenuje Vlada RS na predlog upravnega odbora. Direktor je imenovan za dobo petih let in je lahko ponovno imenovan. Direktor je za svoje delo odgovoren upravnemu odboru, ministru, pristojnemu za znanost, in Vladi RS. Pristojnosti in naloge direktorja¹⁵ so:

- sprejema akte v posamičnih zadevah iz pristojnosti ARRS, če s predpisi ni določeno drugače,
- pripravi predlog programa dela in finančnega načrta ARRS,
- pripravi predlog letnega poročila o delu ARRS,
- pripravlja strokovne podlage za opravljanje nalog upravnega odbora ter izvršuje usmeritve in sklepe upravnega odbora,
- pripravlja predloge splošnih aktov ARRS, ki jih sprejema upravni odbor,
- podpisuje akte, listine in druge dokumente ter sklepa pogodbe, ki se nanašajo na poslovanje ARRS,
- imenuje komisije in druga delovna telesa za izvedbo posameznih strokovnih nalog in
- opravlja druge naloge, ki so v skladu s predpisi in drugimi splošnimi akti ARRS.

Predsednik upravnega odbora je pooblastil¹⁶ direktorja ARRS, da ob spremenjenih objektivnih okoliščinah pri izvajalcih znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter na podlagi predhodnega mnenja oziroma predloga ekspertnega telesa za posamezno področje dejavnosti ARRS sprejme sklepe iz pristojnosti upravnega odbora glede določitve obdobja in dinamike sofinanciranja, spremembe vodje raziskovalnega programa oziroma projekta, določitve mentorja, izplačila nagrade mlademu raziskovalcu inčasne prekinitve sofinanciranja zaradi porodniškega dopusta oziroma druge daljše odsotnosti mladega raziskovalca ali izvajalca podoktorskega raziskovalnega projekta.

ZSA sestavlja šest članov tako, da so zastopana vsa področja znanstvenih ved. Člane in predsednika ZSA imenuje minister, pristojen za znanost, na predlog Sveta za znanost in tehnologijo Republike Slovenije¹⁷ (v nadaljevanju: SZT). Člane ZSA imenuje za dobo pet let, brez možnosti ponovnega imenovanja. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (v nadaljevanju: MVZT) je imenovalo ZSA¹⁸, ki so ga v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije, sestavljali:

- do 6. 3. 2008 predsednik prof. dr. Peter Dovč ter člani prof. dr. Marko Petkovšek, prof. dr. Damijan Miklavčič, prof. dr. Jurij Perovšek, prof. dr. Frane Adam in prof. dr. Eldar Gadžijev;

¹⁵ 22. člen Sklepa o ustanovitvi.

¹⁶ Pooblastilo št. 033-9/2005/6 z dne 27. 5. 2005.

¹⁷ Svet za znanost in tehnologijo Republike Slovenije je strokovno posvetovalno telo Vlade RS.

¹⁸ Sklep št. 013-8/2005-2 z dne 28. 6. 2005, št. 013-13/2007/5 z dne 11. 7. 2007, št. 013-13/2007 z dne 7. 3. 2008 in št. 013-10/2010 z dne 27. 5. 2010.

- od 7. 3. 2008 do 28. 6. 2010 predsednik prof. dr. Peter Dovč ter člani prof. dr. Slobodan Žumer, prof. dr. Damijan Miklavčič, prof. dr. Franc Rozman, prof. dr. Frane Adam in prof. dr. Eldar Gadžijev;
- od 29. 6. 2010 predsednik akad. prof. dr. Vito Turk, ter člani prof. ddr. Denis Đonlagić, akad. prof. dr. Franc Strle, prof. dr. Maja Ravnikar, prof. dr. Anuška Ferligoj in prof. dr. Rado Riha.

ZSA je najvišje strokovno in svetovalno telo ARRS, ki oblikuje predlog finančno ovrednotenih prednostnih seznamov za izbor raziskovalnih projektov in programov ter opravlja naslednje naloge¹⁹:

- sprejema strokovna izhodišča za pripravo splošnih aktov agencije,
- koordinira in organizira evalvacijske postopke agencije,
- oblikuje evalvacijske ocene o raziskovalni in razvojni kakovosti,
- spremlja stanje in vrednoti razvoj raziskovalno razvojne dejavnosti v Republiki Sloveniji z vidika raziskovalne in razvojne kakovosti,
- sprejema programe razvoja raziskovalno-razvojne dejavnosti za posamezno znanstveno vedo oziroma raziskovalno področje,
- pripravlja poročila o rezultatih raziskovalno-razvojne dejavnosti,
- opravlja druge naloge s področja evalvacijskih postopkov agencije.

Za izvajanje nalog ZSA ustanovi stalna ali občasna strokovna telesa. Stalna strokovna telesa so znanstvenoraziskovalni sveti za posamezna področja znanstvenih ved (v nadaljevanju: ZSVed). Delovanje in organizacijo strokovnih teles ureja Pravilnik o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti²⁰ (v nadaljevanju: pravilnik o strokovnih telesih). Občasno strokovno telo imenuje ZSA za izpeljavo ocenjevalnih predlogov, prispelih na javni razpis oziroma druge naloge iz svojega delokroga.

Naloge ZSVed²¹ so:

- priprava predlogov metodologij ocenjevanja za posamezne ocenjevalne postopke,
- obravnava poročil občasnih delovnih teles o uvrstitvi predlogov programov, projektov, mladih raziskovalcev oziroma druga poročila po razpisih – s področja ZSVed –, ter o tem podaja predloge ZSA;
- priprava poročila o rezultatih in učinkih raziskovalnih programov in projektov ter financiranja vseh drugih oblik znanstvenoraziskovalne dejavnosti;
- dajanje pobud za razvoj raziskovalne dejavnosti na svojem področju;
- spremljanje poteka izvajanja in financiranja sprejetih raziskovalnih programov, projektov in drugih pogodbenih obvez ARRS s področja ZSVed, kar vključuje tudi administrativno strokovni vidik;
- določanje in dopolnjevanje seznamov bibliografskih baz podatkov, znanstvenih revij in mednarodnih založb, ki se uporabljajo pri kategorizaciji znanstvenih publikacij; iz bibliografskih baz podatkov tudi izloča publikacije, ki ne ustrezajo znanstvenim kriterijem; določa in dopolnjuje sezname znanstvenih zbirk, korpusov in znanstvenih arhivov, ki se upoštevajo pri vrednotenju raziskovalne uspešnosti; skupaj z Institutom informacijskih znanosti, Maribor (v nadaljevanju: IZUM) določa postopke ugotavljanja zaključenih enot v navedenih zbirkah;

¹⁹ 28. člen Sklepa o ustanovitvi, enako 33. člen statuta.

²⁰ Št. 0071-19/2006-1 z dne 13.4.2006.

²¹ 5. člen pravilnika o strokovnih telesih.

- člani znanstvenoraziskovalnega sveta sodelujejo z osrednjimi informacijskimi centri (v nadaljevanju: OSIC) pri presoji ustreznosti razvrstitve znanstvenih del po tipologiji COBISS²²;
- za svoje delo lahko člani ZSVed oblikujejo posvetovalne skupine;
- druge naloge za zagotavljanje skladnega razvoja znanstvene vede, v okviru pristojnosti ZSVed.

Naloge občasnih strokovnih teles²³ so:

- izvajanje evalvacijskih postopkov za posamezen razpis ali drug ocenjevalni postopek in ocenjevanje predloge vlog, prispelih na razpis; rezultat dela je predlog prednostne liste, vključno s predlogom višine finančnih sredstev, ki ga posredujejo ZSVed in ZSA v obravnavo in sprejetje;
- sodelovanje pri oblikovanju in obravnavanju gradiv iz pristojnosti strokovnega telesa;
- priprava poročila s svojega strokovnega področja za ZSVed in ZSA;
- druge naloge.

1.2.1 Temeljni podatki o poslovanju

Celotni odhodki ARRS so za leto 2008 znašali 3.558.593 evrov, kar predstavlja 96-odstotno realizacijo načrtovanih odhodkov. Največji delež v celotnih odhodkih so predstavljali stroški dela, ki so v letu 2008 znašali 1.870.797 evrov oziroma 52,6 odstotka vseh odhodkov.

Celotni odhodki so bili za leto 2009 načrtovani v znesku 3.590.785 evrov. Realizacija odhodkov v letu 2009 je do 30. 6. 2009 znašala 1.679.164 evrov, kar predstavlja 47-odstotno realizacijo finančnega načrta v letu 2009. Največji delež v celotnih odhodkih so predstavljali stroški dela, ki so v letu 2009 do 30. 6. 2009 znašali 985.664 evrov oziroma 58,7 odstotka vseh odhodkov.

Za financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti je ARRS v letu 2008 namenila 159.498.708 evrov, kar predstavlja 96-odstotno realizacijo načrtovanih sredstev. Največji delež so predstavljala sredstva za raziskovalne projekte, ki so v letu 2008 znašala 28.953.384 evrov oziroma 18,2 odstotka vseh porabljenih sredstev za znanstvenoraziskovalno dejavnost.

ARRS je v obdobju od 1. 1. do 30. 6. 2008 za financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti namenila 79.123.215 evrov, v obdobju od 1. 1. do 30. 6. 2009 pa 79.905.232 evrov.

1.2.2 Odgovorna oseba

Odgovorna oseba ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija, in med izvajanjem revizije, je bil dr. Franci Demšar, direktor.

1.3 Revizijski pristop

Sredstva za financiranje delovanja ARRS, ki so v letu 2008 znašala 3.558.593 evrov, so predstavljala osnovo za presojanje pravilnosti poslovanja v obdobju, na katero se nanaša revizija. V okviru sredstev za

²² COBISS – kooperativni online bibliografski sistem in servisi.

²³ 8. člen pravilnika o strokovnih telesih.

financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti, ki so v letu 2008 znašala 159.498.708 evrov, v prvi polovici leta 2009 pa 79.905.232 evrov, smo presojali učinkovitost in uspešnost izvajanja raziskovalne dejavnosti v obdobju, na katero se nanaša revizija.

Pri izvedbi revizije smo uporabili naslednje metode dela:

- pridobivanje podatkov,
- preučevanje pravnih podlag,
- preučevanje dokumentacije o vsebini in poteku izvajanja raziskovalne dejavnosti,
- analiza pridobljenih podatkov in informacij o vsebini ter poteku izvajanja raziskovalne dejavnosti,
- intervjuji z zaposlenimi,
- razgovori s končnimi prejemniki sredstev za boljše poznavanje področja revizije,
- pregled raziskovalne opreme pri končnih uporabnikih,
- preučevanje vzpostavljenih evidenc in vpogled v sistem "Vedana",
- zaradi dodatnih znanj smo v revizijo vključili zunanje strokovnjake.

Pri pravilnosti poslovanja smo presojali tisti del poslovanja ARRS, kjer deluje kot posredni proračunski uporabnik in se zato pravilnost poslovanja nanaša na pregled plač, drugih odhodkov in postopek sprejemanja pravnih aktov, ne pa na izvajanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti (kjer nastopa kot agent), ki jo obravnavamo v reviziji smotrnosti poslovanja.

Pri smotrnosti poslovanja smo preverili sofinanciranje temeljnih, aplikativnih in podoktorskih raziskovalnih projektov, raziskovalnih programov in raziskovalne opreme. V okviru učinkovitosti in uspešnosti izvajanja raziskovalne dejavnosti smo si zastavili dve glavni vprašanji:

- ali je ARRS učinkovito izvajala raziskovalno dejavnost:
 - ali je ARRS učinkovito izvajala ReNRRP,
 - ali je ARRS učinkovito izbirala raziskovalne projekte in programe,
 - ali je ARRS učinkovito izbirala raziskovalno opremo.
- ali je ARRS uspešno izvajala raziskovalno dejavnost:
 - ali je bila ARRS uspešna pri uresničevanju ciljev ReNRRP,
 - ali je bila ARRS uspešna pri spremljanju in nadziranju izvajanja raziskovalnih projektov ter programov,
 - ali je bila ARRS uspešna pri spremljanju in nadziranju nabave ter rabe raziskovalne opreme.

Izvajanje raziskovalne dejavnosti smo ocenili kot učinkovito oziroma uspešno, če smo na glavni vprašanji odgovorili z da. Da smo lahko odgovorili na glavni vprašanji z "da", sta morala biti odgovora na drugo in tretje podvprašanje "da".

Da bi lahko odgovorili na glavni vprašanji, smo preverili tudi javni razpis za sofinanciranje raziskovalnih projektov ter javni razpis za sofinanciranje raziskovalne opreme, ki sta se začela pred obdobjem, na katero se nanaša revizija, in vplivata na poslovanje ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija. Pregledali smo tudi sofinanciranje raziskovalnih projektov in programov ter raziskovalne opreme, katerih pogodbe so bile sklenjene pred obdobjem, na katero se nanaša revizija, in so vplivale na poslovanje ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija.

2. PRAVILNOST POSLOVANJA

2.1 Obrazložitev revizije

V okviru pravilnosti poslovanja smo preverili, ali je bilo poslovanje ARRS v skladu s predpisi, ki urejajo delovanje ARRS, ter pravilnost porabe sredstev za plače in druge izdatke zaposlenim ter druge odhodke ARRS.

Preverjanje pravilnosti izplačevanja plač in drugih izdatkov zaposlenim je temeljilo na ugotavljanju skladnosti izplačil z Zakonom o javnih uslužbencih²⁴ (v nadaljevanju: ZJU), Zakonom o sistemu plač v javnem sektorju²⁵ (v nadaljevanju: ZSPJS), Zakonom o delovnih razmerjih²⁶ (v nadaljevanju: ZDR), Zakonom o javnih agencijah²⁷ (v nadaljevanju: ZJA), Zakonom o razmerjih plač v javnih zavodih, državnih organih in v organih lokalnih skupnostih²⁸, (v nadaljevanju: ZRPJZ), Zakonom o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemnikov²⁹, Kolektivno pogodbo za javni sektor³⁰ (v nadaljevanju: KPJS), Kolektivno pogodbo za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji³¹ (v nadaljevanju: KPND), Kolektivno pogodbo za državno upravo, uprave pravosodnih organov in uprave samoupravnih lokalnih skupnosti – tarifni del³² in podzakonskimi predpisi za področje plač in drugih izdatkov zaposlenim.

Pravilnost izplačevanja drugih odhodkov smo preizkušali tako, da smo presojali, ali so bili v skladu z določbami Zakona o javnem naročanju³³ (v nadaljevanju: ZJN-2), Zakona o javnih financah³⁴ (v nadaljevanju: ZJF), Zakona o računovodstvu³⁵ (v nadaljevanju: ZR) ter drugimi predpisi, ki urejajo poslovanje ARRS.

²⁴ Uradni list RS, št. 63/07-UPB3, 65/08.

²⁵ Uradni list RS, št. 95/07-UPB7, 17/08, 58/08, 80/08.

²⁶ Uradni list RS, št. 42/02, 103/07.

²⁷ Uradni list RS, št. 52/02.

²⁸ Uradni list RS, št. 18/94, 36/96.

²⁹ Uradni list RS, št. 87/97, 9/98, 48/01.

³⁰ Uradni list RS, št. 57/08, 86/08.

³¹ Uradni list RS, št. 18/91-I, 53/92, 34/93, 12/94, 27/94, 59/94, 80/94, 64/95, 37/97, 3/98, 99/01, 73/03, 115/05.

³² Uradni list RS, št. 60/08.

³³ Uradni list RS, št. 128/06, 16/08.

³⁴ Uradni list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01, 30/02, 109/08.

³⁵ Uradni list RS, št. 23/99.

2.2 Ugotovitve

2.2.1 Sprejemanje aktov

2.2.1.a Pristojnost za sprejem splošnih aktov za izvrševanje javnih pooblastil in akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest ima na podlagi 26. člena ZJA svet javne agencije oziroma na podlagi 16. člena Sklepa o ustanovitvi upravnih odborov. Pri pregledu akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest smo ugotovili, da je ARRS kršila 26. člen ZJA v povezavi s 16. členom Sklepa o ustanovitvi, ker je spremembe in dopolnitve Pravilnika o začasnih notranjih organizacijah in sistemizaciji delovnih mest v ARRS³⁶ sprejel direktor in ne upravni odbor.

Ukrep

Upravni odbor je 17. 6. 2009 sprejel akt o sistemizaciji ter 11. 12. 2009 Pravila o povračilu stroškov prevoza na delo in z dela javnim uslužbencem.

2.2.1.b Pri pregledu določb, ki urejajo pristojnost za sprejemanje splošnih aktov, smo ugotovili, da je določilo 28. člena statuta v neskladju s 16. členom Sklepa o ustanovitvi, ker daje direktorju pravno podlago za sprejem internih aktov ARRS in s tem širi pristojnosti direktorja.

Pojasnilo ARRS

ARRS je med izvajanjem revizije (24. 11. in 14. 12. 2009) predlagala Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, da pri Vladi RS prične postopek sprememb in dopolnitev 22. člena Sklepa o ustanovitvi, tako, da se doda alinejo, ki določa, da direktor sprejema interne splošne akte, s katerimi se urejajo vprašanja, pomembna za delo in poslovanje ARRS.

2.2.1.c Navodilo o višini cene raziskovalne ure³⁷ določa ceno raziskovalne ure za financiranje raziskovalnih projektov. Navodilo je sprejel direktor na podlagi Uredbe o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa³⁸ (v nadaljevanju: uredba o normativih in standardih), ki ne določa pristojnosti za sprejem navodil direktorju ARRS. Navodilo ne sodi med posamične akte ARRS, za katere sprejem je na podlagi Sklepa o ustanovitvi pooblaščen direktor³⁹, temveč sodi med splošne akte, ki bi jih moral sprejeti upravni odbor.

2.2.1.d Pravilnik o strokovnih telesih ni bil objavljen v uradnem listu, kot določa 43. člen Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti⁴⁰ (v nadaljevanju: ZRRD). 43. člen ZRRD ureja enoten način objave in način sprejemanja vseh aktov, ki jih sprejema ARRS za izvajanje svojih nalog (javnih pooblastil), to je, da ARRS pridobi soglasje ministra, pristojnega za znanost, oziroma ministra, pristojnega za tehnologijo, in da se objavijo v Uradnem listu Republike Slovenije. ARRS je ravnala v nasprotju s 43. členom ZRRD, ker pravilnika o strokovnih telesih ni objavila v Uradnem listu Republike Slovenije.

³⁶ Št. 011-11/2005/1 z dne 6. 4. 2005, št. 007-19/2006/1 z dne 23. 1. 2007 in št. 007-12/2008-1 z dne 16. 7. 2008.

³⁷ Št. 410-2/2008-3 z dne 20. 11. 2008; velja do 31. 12. 2008. št. 410-6/2009-1 z dne 19. 1. 2009; velja od 21. 7. 2009.

³⁸ Uradni list RS, št. 74/04, 32/05, 26/06, 80/07, 89/08.

³⁹ 22. člen Sklepa o ustanovitvi.

⁴⁰ Uradni list RS, št. 96/02, 115/05, 112/07.

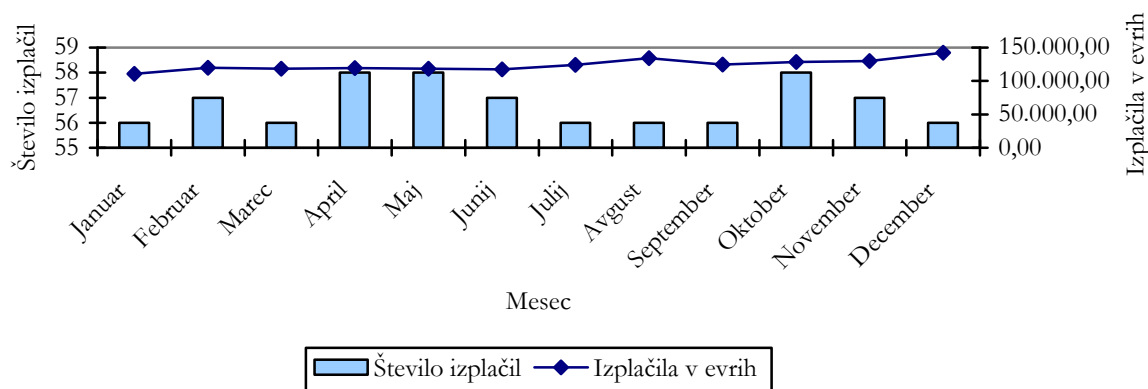
Pojasnilo ARRS

ARRS Pravilnika o strokovnih telesih ni objavila v Uradnem listu Republike Slovenije zaradi mnenja Službe Vlade za zakonodajo (z dne 22. 2. 2006), da pravilnik ni predpis na podlagi 43. člena ZRRD in zato ne potrebuje soglasja ministra za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo. ARRS zato ni pridobila soglasja ministra in pravilnika tudi ni mogla objaviti v Uradnem listu Republike Slovenije.

2.2.2 Plače in drugi izdatki zaposlenim

V letu 2008 je ARRS za plače izplačala 1.445.614 evrov oziroma 40,1 odstotka vseh odhodkov. Sredstva za plače so se od januarja do decembra 2008 povečala za 28 odstotkov.

Slika 3: Število izplačil in sredstva za plače ARRS v letu 2008 (po fakturirani realizaciji)

Vir: glavna knjiga ARRS.

Primerjali smo sredstva za izplačane plače pred in po prevedbi ter ugotovili, da so se za avgust v primerjavi z julijem povečala za 8,2 odstotka, v septembru so se zmanjšala za 7,1 odstotka, najbolj pa so se povečala v decembru – 9,3 odstotka.

Na povečanje sredstev za plače po prevedbi je vplivala tudi določitev plačnega razreda po uveljavitvi novega plačnega sistema po ZSPJS. Določitev plačnega razreda ob uveljavitvi novega plačnega sistema po ZSPJS smo preverili pri desetih zaposlenih. Ugotovili smo, da se plačni razredi niso spremenili trem zaposlenim, v štirih primerih so se zaposlenim povečali plačni razredi od štiri do devet plačnih razredov zaradi novo sistemiziranih delovnih mest, v enem primeru za osem plačnih razredov zaradi imenovanja na položaj in v enem primeru za sedem plačnih razredov zaradi določitve plačnega razreda po Uredbi o plačah direktorjev v javnem sektorju⁴¹ namestniku direktorja.

2.2.2.a V skladu s sklepom⁴², ki ga je izdalo Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (v nadaljevanju: MVZT), je bilo na dan 31. 12. 2008 v ARRS dovoljeno število zaposlenih 53. ARRS ni

⁴¹ Uradni list RS, št. 73/05, 103/05, 12/06, 36/06, 46/06, 77/06, 128/06, 37/07, 95/07, 112/07, 104/08, 123/08.

⁴² Sklep št. 100-46/2006 z dne 22. 8. 2006.

ravnala v skladu s sklepom MVZT, saj je imela 54 zaposlenih na dan 31. 12. 2008 in je tako za eno osebo presegala dovoljeno število zaposlenih.

Pojasnilo ARRS

MVZT je v Sklepu o dovoljenem številu zaposlenih pri posameznih osebah javnega prava, ki sodijo v pristojnost Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo za leto 2006, 2007 in 2008, dve zaposlitvi s polovičnim delovnim časom štelo kot eno zaposlitev. ARRS je MVZT večkrat⁴³ zaprosila za odpravo napake v kadrovskem načrtu (10. 1. in 27. 3. 2007 ter 7. 1. 2009).

2.2.2.b Ugotovili smo tudi, da ARRS s prijavljenimi kandidati ni opravila razgovorov. V 7. členu Navodila o postopku izbire najbolj strokovno usposobljenih kandidatov za objavljena prosta delovna mesta v ARRS⁴⁴ so predpisane metode za preverjanje strokovne usposobljenosti, med katerimi je tudi pregled prijave, pisni preizkus in razgovor. Navedeno navodilo našteva metode le primeroma, zato ni nujno, da bi v postopku nove zaposlitve uporabili te metode. Ocenjujemo, da bi bilo treba v postopku preveritve usposobljenosti in izbire kandidata za novo zaposlitev obvezno opraviti intervju za boljše spoznavanje kandidata in za zagotavljanje načela izbire najboljše strokovno usposobljenega kandidata v skladu s 7. členom ZJU.

Ukrep

ARRS je 14. 9. 2009 sprejela Navodilo o spremembah in dopolnitvah Navodila o postopku izbire najbolj strokovno usposobljenih kandidatov za objavljena prosta delovna mesta v ARRS, kjer je določila, da se imenuje natečajna komisija ob oddaji objave prostega delovnega mesta, da se objavi prosto delovno mesto tudi na spletni strani ARRS, da se najkasneje tri dni po objavi prostega delovnega mesta določijo merila za izbor kandidatov in metode preverjanja strokovne usposobljenosti, in da je razgovor s kandidatom obvezna metoda, za pripravnike je obvezna metoda pisni preizkus ter da pregled prijave ni samostojna metoda izbire kandidata.

2.2.3 Stroški blaga, materiala in storitev

V letu 2008 so stroški blaga, materiala in storitev na ARRS znašali 1.663.542 evrov in so se glede na leto 2007 povečali za 18,7 odstotka.

2.2.3.a ARRS je na podlagi izvedenega postopka javnega naročila⁴⁵ za izvedbo soorganizacije mednarodne konference »Bled Forum o Evropi 2008 Foresight in klimatske spremembe«, ki je potekala 7. 3. in 8. 3. 2008, z Avstrijskim znanstvenim inštitutom v Ljubljani sklenila pogodbo⁴⁶ o soorganizaciji mednarodne konference na Bledu v znesku 28.683 evrov.

ARRS je javno naročilo za organizacijo konference oddala na osnovi 2. točke prvega odstavka 29. člena ZJN-2⁴⁷, za kar pa niso bili izpolnjeni pogoji. Organizacija kongresa ni take vrste javno naročilo, ki bi ga lahko zaradi tehničnih oziroma umetniških zahtev predmeta javnega naročila ali iz razlogov, ki so povezani z varovanjem izključnih pravic, izpolni le določen ponudnik.

⁴³ Št. 1000-1/2007/1 z dne 10. 1. 2007, št. 1000-1/2007-7 z dne 27. 3. 2007, št. 1000-2/2007-20 z dne 7. 1. 2009.

⁴⁴ Št. 007-6/2007/1 z dne 28. 2. 2007.

⁴⁵ Sklep o začetku postopka javnega naročila št. 511-18/2008-2 dne 4. 3. 2008 in pogajanja z dne 5. 3. 2008.

⁴⁶ Pogodba št. 1000-08-0003 z dne 6. 3. 2008.

⁴⁷ Uradni list RS, št. 128/06.

2.2.3.b Pregledali smo tudi financiranje Instituta informacijskih znanosti iz Maribora in pri tem ugotovili:

ARRS je sklenila šest pogodb⁴⁸ za financiranje Instituta informacijskih znanosti iz Maribora (v nadaljevanju: IZUM) v letu 2008 v skupnem znesku 5.719.300 evrov⁴⁹. Poleg tega je IZUM prejel iz državnega proračuna za leto 2008 še sredstva v znesku 665.578 evrov, od tega 528.000 evrov od MVZT, skupaj torej 6.342.878 evrov:

- ARRS financira delovanje IZUM na osnovi letnega programa dela in finančnega načrta IZUM. V letu 2008 je ARRS za ta namen sklenila tri⁵⁰ pogodbe v znesku 4.326.800 evrov. IZUM je za leto 2008 pripravil letni program dela in finančni načrt⁵¹ in kasneje še rebalans⁵² letnega programa in finančnega načrta. V letnem programu dela in finančnem načrtu za leto 2008 so podrobno navedeni razvojni projekti, naveden je program dela po razvojno-raziskovalnih skupinah, opisan način financiranja dejavnosti in finančni načrt. Vsebina programa dela je sicer podrobna, vendar pa ni ovrednotena, zato je otežena primerjava med letnim programom dela in finančnim načrtom. Prav tako pa je težko ugotoviti, ali je IZUM izvedel načrtovane naloge.

Sredstva za financiranje delovanja IZUM je ARRS zagotovila s proračunske postavke 5724-IZUM in druga knjižnično-informacijska dejavnost in s proračunske postavke 5719-Infrastrukturne obveznosti. Pravilnik o pogojih dodeljevanja proračunskih sredstev za financiranje ustanoviteljskih obveznosti zavodom, ki opravljajo raziskovalno dejavnost⁵³ (v nadaljevanju: pravilnik o dodeljevanju proračunskih sredstev), določa upravičence, namen financiranja, metodologijo izračuna, postopek za pridobitev sredstev, pogodbo, nadzor ter odstopanja v zvezi z dodeljenimi sredstvi iz ustanoviteljskih obveznosti. IZUM se na poziv leta 2008 ni javil, a je vseeno prejel sredstva za financiranje ustanoviteljskih obveznosti. ARRS tudi nima izračuna sredstev za IZUM po predpisani metodologiji. Navedeno ravnanje ni v skladu s 7. členom pravilnika o dodeljevanju proračunskih sredstev, ki določa, da se upravičenci javijo na poziv ARRS, ki v skladu z metodologijo, predpisano s tem pravilnikom, odloči o višini sredstev za financiranje ustanoviteljskih obveznosti.

⁴⁸ Pogodbo za začasno financiranje delovanja v obdobju od januarja do marca 2008 št. 1000-08-47001 z dne 28. 1. 2008 v znesku 1.029.200 evrov, pogodbo za začasno financiranje delovanja v obdobju od aprila do junija 2008 št. 1000-08-47002 z dne 9. 4. 2008 v znesku 1.090.700 evrov, pogodbo za sofinanciranje projekta COBISS.Net št. 1000-08-47003 z dne 9. 4. 2008 v znesku 42.000 evrov, pogodbo za financiranje delovanja 2008 št. 1000-08-47004 z dne 18. 7. 2008 v znesku 2.206.900 evrov, pogodbo za sofinanciranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov v letu 2008 št. 1000-08-490500 z dne 9. 4. 2008 v znesku 961.500 evrov in pogodbo za sofinanciranje nakupa informacijske in komunikacijske opreme v letu 2008 št. 1000-08-520001 z dne 30. 6. 2008 v znesku 389.000 evrov.

⁴⁹ Od tega je financirala IZUM v znesku 5.677.300 evrov iz znanstvenoraziskovalne dejavnosti in 42.000 evrov kot odhodek.

⁵⁰ Pogodbo za začasno financiranje delovanja v obdobju od januarja do marca 2008 št. 1000-08-47001 z dne 28. 1. 2008 v znesku 1.029.200 evrov, pogodbo za začasno financiranje delovanja v obdobju od aprila do junija 2008 št. 1000-08-47002 z dne 9. 4. 2008 v znesku 1.090.700 evrov, pogodbo za financiranje delovanja 2008 št. 1000-08-47004 z dne 18. 7. 2008 v znesku 2.206.900 evrov.

⁵¹ Sprejet na seji upravnega odbora 23. 1. 2008, soglasje Vlade RS št. 47603-6/2008/3 z dne 25. 4. 2008.

⁵² Sprejet na seji upravnega odbora 14. 11. 2008, soglasje Vlade RS št. 47603-42/2008/3 z dne 27. 11. 2008.

⁵³ Uradni list RS, št. 12/05.

- ARRS je z IZUM sklenila pogodbo⁵⁴ za sofinanciranje nakupa tuje znanstvene literature in baz podatkov v znesku 961.500 evrov. Sredstva za ta namen je ARRS dodeljevala prek javnega razpisa, IZUM pa jih je prejel neposredno, čeprav za to ni bilo osnove v pravnih aktih. Iz Sklepa o ustanovitvi Instituta informacijskih znanosti⁵⁵ izhaja, da je dejavnost IZUM tudi organizacija ponudbe podatkovnih zbirk na elektronskih nosilcih z neposrednim dostopom v dogovoru z njihovimi proizvajalci. Če je nakup tuje znanstvene literature in baz podatkov del dejavnosti IZUM, potem bi morala biti sredstva za ta namen načrtovana v finančnem načrtu IZUM in dodeljena na osnovi osnovne pogodbe za financiranje delovanja IZUM v letu 2008.
- ARRS je z IZUM sklenila pogodbo⁵⁶ o sofinanciranju nakupa informacijske in komunikacijske opreme v letu 2008 v vrednosti 389.000 evrov. Od tega je bilo 108.842 evrov financiranih s proračunske postavke 5704-Raziskovalna oprema, 280.158 evrov pa s proračunske postavke 5728-Infoacijska in komunikacijska oprema. Pogodba določa, da IZUM nabavi opremo v vrednosti 576.335 evrov, ARRS pa jo sofinancira s sredstvi v znesku 389.000 evrov ali 67,5 odstotka. ARRS je izplačala sredstva na podlagi treh zahtevkov, ki jim je priloženo večje število računov, ki so znašali le toliko, kot je znašala obveznost sofinanciranja ARRS. ARRS pa ni preverila, na katero informacijsko oziroma komunikacijsko opremo, navedeno v 2. členu pogodbe⁵⁷, se nanašajo posamezni računi ARRS.
- ARRS je z IZUM sklenila pogodbo⁵⁸ v vrednosti 42.000 evrov za sofinanciranje projekta COBISS.Net iz sredstev, namenjenih za programe mednarodnega znanstvenega sodelovanja. Če je projekt COBISS.Net del dejavnosti IZUM, potem bi morala biti sredstva za ta namen načrtovana v finančnem načrtu IZUM in dodeljena na osnovi osnovne pogodbe za financiranje delovanja IZUM v letu 2008.

Priporočilo

ARRS naj predlaga MVZT, da bi financiranje IZUM na osnovi letnega programa dela in finančnega načrta IZUM potekalo le prek ARRS, tako da bi bila sredstva zagotovljena na eni proračunski postavki in z IZUM sklenjena ena pogodba. ARRS naj tudi izdela navodila za pripravo programa dela, ki naj bo ovrednoten tako, da bo omogočal povezavo s finančnim načrtom ter spremljanje izvajanja nalog IZUM.

⁵⁴ Pogodba št. 1000-08-490500 z dne 9. 4. 2008.

⁵⁵ Uradni list RS, št. 71/02.

⁵⁶ Pogodba št. 1000-08-520001 z dne 30. 6. 2008.

⁵⁷ Pogodba v 2. členu določa I. Nabavo opreme za centralne servise: strežniki za COBISS v znesku 100.000 evrov, komunikacijska oprema v znesku 85.000 evrov, delovne postaje v znesku 24.000 evrov, laserski tiskalnik in kopirni stroj v znesku 25.000 evrov, strežnik za zvezno iskanje v znesku 40.000 evrov, razširitev energetske preskrbe v znesku 190.000 evrov ter II. Razširitev strežnikov za knjižnice: oprema za nadomestno lokacijo v znesku 20.335 evrov in nadgradnje pri uporabnikih v znesku 92.000 evrov.

⁵⁸ Pogodba št. 1000-08-47003 z dne 9. 4. 2008.

3. UČINKOVITOST IN USPEŠNOST IZVAJANJA RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI

3.1 Učinkovitost izvajanja raziskovalne dejavnosti

3.1.1 Učinkovitost izvajanja ReNRRP

Pri presojanju učinkovitosti izvajanja ReNRRP smo preverjali, ali je ARRS izvedla evalvacije, določene v ReNRRP, ali je delovala tako, kot si je načrtovala v sprejeti politiki raziskovalne dejavnosti, ter ali je sprejela podlage, ki zagotavljajo učinkovito izbiro raziskovalnih projektov in programov.

Povzetek ugotovitev

ARRS ni izvedla vseh aktivnosti iz ReNRRP za preverjanje, upravljanje, usmerjanje, financiranje in ukrepanje za zagotavljanje razvoja inovacijskega sistema. Pri razdeljevanju sredstev je upoštevala usmeritve MVZT za dodelitev proračunskih sredstev za posamezne vede, vendar pa ni izdelala analize, na podlagi katere bi ugotovila, katera raziskovalna področja bo prioriteto podpirala ob upoštevanju ekonomskega vidika razdeljevanja proračunskih sredstev. ARRS v nekaterih primerih ni zagotovila nepristranskosti pri imenovanju recenzentov. ARRS je z Javno agencijo za tehnološki razvoj Republike Slovenije (v nadaljevanju: TIA) in Javno agencijo za podjetništvo in tuje investicije (v nadaljevanju: JAPTI) sicer sodelovala, vendar ne v takšni meri, kot predvideva ReNRRP. Pri izbiri raziskovalnih projektov in programov je uporabljala informacijski sistem, ki ni imel vzpostavljenih zadostnih kontrol, ki bi zagotavljale ustrezne podpore pri izbiri. ARRS ni vodila ustrezne evidence o raziskovalni opremi.

3.1.1.1 Izvedene evalvacije iz ReNRRP

ReNRRP v delu, ki se nanaša na uveljavitev sistema nadzora pri upravljanju in financiranju raziskav in razvoja⁵⁹, določa, da je treba zagotoviti spremljanje delovanja inovacijskega sistema, kajti brez tega usmerjanje ni mogoče.

⁵⁹ Točka 4.6.3 ReNRRP.

Pri pregledu izvedenih aktivnosti iz ReNRRP, s katerimi se preverja, upravlja, usmerja, financira in ukrepa za zagotavljanje razvoja inovacijskega sistema smo ugotovili:

- ARRS je maja 2007 pozvala štiri univerze⁶⁰ in 15 javnih raziskovalnih zavodov⁶¹, da ji predložijo samoevalvacijsko poročilo; v roku je samo osem zavodov predložilo samoevalvacijsko poročilo, zadnje evalvacijsko poročilo je ARRS prejela 19. 3. 2008;
- ARRS je objavila Rokovnik – Poziv za predložitev raziskovalnih in infrastrukturnih programov za naslednje obdobje financiranja in pripravo poročil o rezultatih raziskovalnih in infrastrukturnih programov v obdobju 2004–2008;
- ARRS nima evalvacije, iz katere bi bilo razvidno, ali so izvajalci primerno opravili programske in projektne raziskave, ki bi jo morala ARRS opraviti v tretjem oziroma četrtem letu izvajanja raziskovalnega programa, pri raziskovalnih projektih pa ob oddaji končnega oziroma vmesnega poročila;
- zunanja evalvacija ARRS ni bila izvedena.

Pojasnilo ARRS

Zunanja evalvacija ARRS je v načrtu za leto 2010. ARRS je bila že delno evalvirana, ko je kandidirala za članstvo v Zvezi evropskih agencij in Evropski znanstveni fundaciji, v katero je vstopila 1. 1. 2008, in v okviru evropskega projekta New Opportunities for Research Funding Agency Co-operation in Europe, v katerega je vstopila 1. 7. 2005.

3.1.1.2 Usmeritve za delovanje

ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija, od SZT ni prejela mnenja ter usmerjevalno-upravljalnih ukrepov in priporočil glede politike financiranja in delovanja ARRS, ki bi ji pomagale pri politiki njenega financiranja in delovanja.

Za posamezne javne razpise oziroma pozive je MVZT izdalo usmeritve za dodelitev proračunskih sredstev po posameznih vedah in za raziskovalne prioritete v posameznem letu. ARRS je razdeljevala sredstva za posamezne raziskovalne projekte in programe znotraj posameznih ved po področjih glede na število doseženih točk in glede na odločitev ZSA. ARRS je sicer pri razdelitvi sredstev upoštevala usmeritve MVZT, ker pa te niso določale razdelitve sredstev znotraj posameznih ved, ocenjujemo, da bi morala ARRS izdelati analizo, na podlagi katere bi ocenila, katera raziskovalna področja bo prioriteten podpirala, pri tem pa bi morala upoštevati ekonomski vidik razdeljevanja proračunskih sredstev.

Pojasnilo ARRS

ZSVed dajejo pobude iz raziskovalnega področja, ki se posredujejo MVZT, upoštevajo se prioriteta področja na evropskih razpisih, rezultati pa so usmeritve MVZT, ki so sestavni del razpisne dokumentacije.

ARRS za posamezne javne razpise ni pridobila informacij, katere teme razpisa so tiste, za katere bi bili uporabniki najbolj zainteresirani. Druge informacije o postopkih javnih razpisov ARRS se pridobijo na

⁶⁰ Univerza v Mariboru, Univerza na Primorskem, Univerza v Novi Gorici in Univerza v Ljubljani.

⁶¹ Javni raziskovalni zavodi: Gozdarski inštitut Slovenije, GeoZS – Geološki zavod Slovenije, IER – Inštitut za ekonomska raziskovanja, IJS – Inštitut Jožef Stefan, IMT – Inštitut za kovinske materiale in tehnologije, INV – Inštitut za narodnostna vprašanja, INZ – Inštitut za novejšo zgodovino, Kemijski inštitut, KIS – Kmetijski inštitut Slovenije, NIB – Nacionalni inštitut za biologijo, Pedagoški inštitut, UI – Urbanistični inštitut, ZAG – Zavod za gradbeništvo Slovenije, ZRC SAZU – Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter Inštitut za hidravlične raziskave.

sejah ZSVed, kjer obravnavajo metodologije za izvajanje javnih razpisov in oblikujejo pobude za nadaljnje izboljšave postopkov javnih razpisov. Ocenjujemo, da bi morala ARRS v javnem razpisu določiti teme razpisa po raziskovalnih vedah in po posameznih raziskovalnih področjih, na katere bi se prijavitelji lahko prijavljali. Takšna določitev tem po raziskovalnih vedah ali področjih v javnem razpisu bi omogočila večjo konkurenco pri kandidiranju za posamezno temo, prav tako pa bi lahko zmanjšal razdrobljenost delitve sredstev po raziskovalnih projektih.

Pojasnilo ARRS

Komunikacija z uporabniki je prisotna pri zapisu instrumentov pri ciljnih raziskovalnih programih (v nadaljevanju: CRP). Končni uporabniki (predvsem ministrstva) opredelijo svoje potrebe po ekspertnem znanju, ARRS pa nastopa predvsem kot specializirana institucija za izvedbo razpisa in postopkov.

Priporočilo

ARRS naj preuči možnosti, da bi v javnih razpisih določila teme razpisa po raziskovalnih vedah in po posameznih raziskovalnih področjih, na katere se bodo prijavitelji prijavljali, in s tem zagotovi večjo konkurenco pri kandidiranju, manjšo razdrobljenost delitve sredstev ter s tem večjo možnost izbire kakovostnih raziskovalnih projektov in programov s potencialom visoke dodane vrednosti.

ARRS je pri izbiri raziskovalnih projektov in programov upoštevala okvirno razdelitev sredstev po znanstvenih vedah za vse raziskovalne projekte in programe, ki so bili financirani v letu 2008 oziroma 2009, ki so jo določale Usmeritve MVZT za dodelitev proračunskih sredstev za raziskovalne prioritete v letu 2008⁶² (v nadaljevanju: usmeritve MVZT v letu 2008), Usmeritve MVZT za dodelitev proračunskih sredstev za sofinanciranje raziskovalnih projektov in mladih raziskovalcev v okviru poziva in razpisa v letu 2008 za sofinanciranje v letu 2009⁶³ (v nadaljevanju: usmeritve MVZT v letu 2009) ter Usmeritve MVZT za financiranje raziskovalnih in infrastrukturnih programov za razpis in poziv v letu 2008⁶⁴ (v nadaljevanju: usmeritve za programe v letu 2008).

ARRS je razdelila sredstva po tematskih prioritetah, ki so bile na javnem razpisu za leto 2008 razdeljene na štiri prioritetne sklope, in na javnem razpisu za leto 2009 na devet prioritetnih sklopov. Pri raziskovalnih programih se sredstva ne razdelijo po tematskih prioritetah, ker zapisani prioritetni sklopi v usmeritvah za programe v letu 2008 vplivajo le na višino ocene relevance⁶⁵ pri ocenjevanju programov, ne pa tudi na odločitve ZSA o razdelitvi sredstev.

⁶² Št. 6312-51/2007/1 z dne 2. 7. 2007.

⁶³ Z dne 31. 7. 2008.

⁶⁴ Št. 430-49/2008-2 z dne 21. 3. 2008.

⁶⁵ Metodologija za ocenjevanje raziskovalnih programov za leto 2008 med elementi ocenjevanja določa oceno B₂ – Relevance (B2R), s katero se ocenjuje pomen raziskovalnega programa za družbeno-ekonomski in kulturni razvoj Republike Slovenije, vpetost predloga v razvojne raziskovalne programe in projekte, poslanstvo, kontinuiteta dela, pomen za razvoj deficitarnih raziskovalnih (pod)področij, organiziranost in vodenje programske skupine. Metodologija ocenjevanja prijav za sofinanciranje raziskovalne dejavnosti v letu 2009 in Metodologija ocenjevanja prijav za mentorje mladim raziskovalcem za leto 2008 in za (so)financiranje raziskovalnih projektov v letu 2008 imata med ocenami recenzentov oceno B^b₂, s katero se ocenjuje neposredni pomen projekta za gospodarstvo in družbo, posredni pomen za družbo, pomen za razvoj znanosti oziroma stroke, usklajenost in razvojno politiko države, znanstvenoraziskovalnega dela, vede, področja, razpisanimi temami, primernost ukrepov za uporabo in razširjanje rezultatov, možno sofinanciranje projekta in skladnost vsebine predloga projekta z razpisanimi temami.

Pogodbena vrednost raziskovalnih projektov za 277 sofinanciranih prijav⁶⁶, ki so bili izbrani na Javnem pozivu za predlaganje kandidatov za mentorje novim mladim raziskovalcem za leto 2009 in javnem razpisu za sofinanciranje raziskovalnih projektov za leto 2009 – razpis in poziv v letu 2008⁶⁷ (v nadaljevanju: javni razpis za leto 2009) je znašala 10.591.006 evrov, do 30. 6. 2009 je bilo realizirano 21,5 odstotka pogodbene vrednosti. Največ raziskovalnih projektov (28,8 odstotka) je bilo uvrščenih na prednostno tematsko področje raziskovanja genomike in biotehnologije za zdravje, kakovosti in varnosti živil ter trajnostnega razvoja, najmanj, 1,4 odstotka, pa na področje kritičnega pregleda polpretekle dobe, pri kateri je bila najpomembnejša izdaja temeljnih dokumentov.

Pogodbena vrednost za 216 raziskovalnih projektov⁶⁸, ki so bili izbrani na Javnem pozivu za predlaganje kandidatov za mentorje novim mladim raziskovalcem v letu 2008, in za javni razpis za sofinanciranje raziskovalnih projektov v letu 2008⁶⁹ (v nadaljevanju: javni razpis za leto 2008) je v letu 2009 znašala 11.114.151 evrov, kar je za 12,4 odstotka več kot v letu 2008. Do 30. 6. 2009 je bilo realizirano 47,3 odstotka pogodbene vrednosti. Največ raziskovalnih projektov (32,9 odstotka) je bilo uvrščenih na prednostno tematsko področje raziskovanja genomike in biotehnologije za zdravje, kakovosti in varnosti živil ter trajnostnega razvoja, najmanj, 6,4 odstotka, pa na področje energetike.

3.1.1.2.a Zagotavljanje nepristranskosti v postopkih ocenjevanja prijav

V skladu z ReNRRP je pomembno podpirati vrhunsko znanstveno kakovost. Za izboljšanje pogojev izvajanja raziskovalne in razvojne dejavnosti je treba pri celotnem sklopu vsega raziskovalnega delovanja upoštevati mednarodno primerljive standarde po zgledu najbolj razvitih držav. Pri postopkih, merilih in kriterijih je kot standard treba primerjati podatke z zgornjo tretjino držav Evropske unije. Da bi ARRS zagotovila nepristranskost v postopkih ocenjevanja z avtonomnim in strokovno neodvisnim ocenjevanjem, z uporabo ustreznih kvantitativnih in kvalitativnih ocen ter z uveljavljanjem načela osebne odgovornosti, je:

- organizirala stalna in občasna strokovna telesa za področje raziskovalne dejavnosti;
- sprejela metodologijo ocenjevanja prijav za sofinanciranje raziskovalnih projektov oziroma raziskovalnih programov, s katero je določila evalvacijske postopke in kriterije ocenjevanja ter izbora prijav na javne razpise; ARRS je s tem želela določiti takšne ocenjevalne postopke, s katerimi bi dosegla sofinanciranje čim bolj kakovostnih raziskovalnih aktivnosti; po navedbah ARRS se metodologije nenehno izpopolnjujejo zaradi mednarodnega udejstvovanja in predlogov tujih strokovnjakov, ki vključujejo tudi predloge in verifikacijo vseh sprememb slovenske znanstvene skupnosti;
- ARRS dala tudi večji poudarek vlogi tujih recenzentov, panelni obravnavi ter uvajanju dvostopenjskih razpisov;
- pripravila kvantitativne baze podatkov za čim bolj enotne, enakovredne in preglednejše izvajanje vseh evalvacijskih postopkov.

⁶⁶ Na javnem razpisu za leto 2009 je bilo izbranih 278 raziskovalnih projektov, vendar se je pogodba za en projekt prekinila zaradi porodniške odsotnosti vodje raziskovalnega projekta.

⁶⁷ Uradni list RS, št. 79/08.

⁶⁸ Na javnem razpisu za leto 2008 je bilo izbranih 219 raziskovalnih projektov, vendar tri pogodbe niso bile realizirane, od tega dve zaradi neurejene zaposlitve in ena zaradi smrti vodje raziskovalnega projekta.

⁶⁹ Uradni list RS, št. 63/07.

ARRS je v letu 2007 postala tudi polnopravna članica Evropske znanstvene fundacije⁷⁰ (v nadaljevanju: ESF), katere temeljna kriterija za članstvo sta neodvisnost znanstvenih odločitev in evalvacijskega procesa ter uporaba znanstvenih ekspertnih mnenj oziroma tako imenovanega "peer review" sistema. Članstvo Republike Slovenije v ESF raziskovalcem omogoča prijavljanje na njihove javne razpise za financiranje raziskovalnih projektov oziroma programov.

Ko je ARRS kandidirala za članstvo v EUROHORC⁷¹, ESF in NORFACE⁷², je bila opravljena tudi delna zunanja evalvacija ARRS, v kateri je bilo ugotovljeno⁷³, da način ocenjevanja člankov pri vlogah ni sprejemljiv, saj se število točk, ki jih prinaša objava članka v publikaciji, deli s številom avtorjev. ARRS še vedno uporablja takšno metodo, ki prispeva šestino skupne ocene.

Pojasnilo ARRS

Opustitev načela deljenja člankov s številom avtorjev bi povsem spremenilo razmerja med vedami, saj bi bili pri humanističnih in družboslovnih vedah raziskovalci navidežno dvakrat manj produktivni, področja, ki imajo več soavtorjev (na primer biokemija), pa bi pridobila na vrednosti.

Iz primerjalne analize držav članic NORFACE⁷⁴ izhaja, da je uporaba eno- oziroma dvofaznega postopka ocenjevanja raziskovalnih projektov oziroma programov odvisna od vsebine in števila pričakovanih vlog. Dvofazni postopek uporabljajo štiri članice NORFACE⁷⁵ le za vloge, ki se nanašajo na raziskovalne programe, ena članica pa za vloge, ki se nanašajo na raziskovalne projekte. ARRS uporablja za ocenjevanje vlog dvostopenjsko ocenjevanje za raziskovalne projekte, pri raziskovalnih programih pa enofazni postopek.

Pojasnilo ARRS

Dvofazni postopek je bil uveden zato, ker je prijazen prijaviteljem in pomeni tudi prihranek pri stroških recenzentov. V prvi fazi se ocenjujejo kratke prijave, zato lahko posamezen recenzent v kratkem času oceni do 20 prijav. V drugi fazi je prijav manj in so obsežnejše, zato posamezen recenzent pregleda približno pet prijav.

3.1.1.2.b Konflikt interesov

Da bi zagotovili vrhunsko znanstveno kakovost, je treba zagotoviti tudi nepristransko ocenjevanje, ki mora biti avtonomno in strokovno neodvisno. ARRS v skladu s pravilnikom o strokovnih telesih pri imenovanju recenzentov zagotavlja nepristranskost, tako da:

- vključuje domače in tuje recenzente v postopek ocenjevanja;

⁷⁰ European Science Foundation.

⁷¹ European Heads of Research Councils.

⁷² New Opportunities for Research Funding Agency Co-operation in Europe.

⁷³ Poročilo: Building and improving support for RTD policy and public spending (BIS-RTD) z dne 20. 11. 2006.

⁷⁴ Vir: Comparative Analysis of Partner Councils, May 2006.

⁷⁵ NORFACE predstavlja partnerstvo med dvanajstimi raziskovalnimi organizacijami da se poveča sodelovanje v raziskovalno in razvojni politiki v Evropi. Države partnerice so Estonija, Danska, Finska, Nemčija, Islandija, Irska, Nizozemska, Norveška, Portugalska, Slovenija, Švedska in Velika Britanija. Kanada in Avstrija sodelujeta kot pridruženi članici NORFACE.

- recenzenti po imenovanju podpišejo izjavo o nepristranskosti in o zaupnem ravnanju z gradivom ter izjavo o umiku iz postopka, če bi bila mogoča pristranskost pri delu;
- za predsednika, namestnika predsednika, člana stalnega in občasnega strokovnega telesa ter recenzenta ne sme biti imenovan predstojnik visokošolskega zavoda, samostojnega visokošolskega zavoda ali članice univerze, direktor javnega ali zasebnega raziskovalnega zavoda, član upravnega odbora ARRS in ZSA;
- predsednik, namestnik predsednika ali član strokovnih teles ne sme biti v neposrednem sorodstvenem, zaposlitvenem in raziskovalnem stiku (skupne publikacije v zadnjih dveh letih) z vodjo predloga raziskovalnega programa oziroma projekta, ki ga ocenjuje, oziroma zasebnega raziskovalca, ki sodeluje na razpisu.

Po navedbah ARRS naj bi ta ob koncu vsakega leta objavila seznam znanstvenih in strokovnih recenzentov za posamezno leto na svoji spletni strani. Po naši oceni bi morala ARRS objaviti seznam recenzentov v začetku leta za tekoče leto. Ocenjujemo tudi, da bi bilo primerneje, če bi bil za znanstvenoraziskovalno dejavnost sprejet enotni seznam recenzentov.

V letu 2008 je bilo skupaj 477 recenzentov, kar je za 27,5 odstotka več kot v letu 2007, za leto 2009 pa teh podatkov ARRS še ni imela objavljenih na svoji spletni strani.

V skladu z 12. členom pravilnika o strokovnih telesih morajo recenzenti izkazovati znanstveno ali strokovno odličnost tako, da izpolnjujejo pogoje za vodjo temeljnega ali aplikativnega raziskovalnega projekta. ARRS je domače recenzente preverjala s pomočjo podatkov v bazi SICRIS⁷⁶. Tujih recenzentov ni preverjala, temveč je zaupala podatkom tujih agencij. Prav tako tudi baza SICRIS ne vsebuje podatkov, iz katerih bi bilo mogoče ugotoviti, ali je vodja raziskovalnega projekta sodeloval s tujim ocenjevalcem v tujini.

Pojasnilo ARRS

Domače recenzente preverjajo s pomočjo podatkov v SICRIS, za tuje pa zaupajo uradnemu seznamu agencij, ki posredujejo podatke. S podatki na spletu si člani začasnega strokovnega telesa s pomočjo svetovalcev z agencije pomagajo, da ugotovijo prave ocenjevalce za ustrezna področja.

Ocenjujemo, da ARRS v nekaterih primerih ni zagotovila nepristranskosti pri imenovanju recenzentov oziroma ni upoštevala konflikta interesov pri ocenjevanju vlog, saj smo ugotovili:

- ARRS recenzentom, ki ocenjujejo raziskovalne projekte v drugi fazi, posredujejo ocene recenzentov iz prve faze, kar lahko vpliva na presojo ocenjevalca v drugi fazi;
- recenzent⁷⁷ je bil hkrati tudi direktor javnega raziskovalnega zavoda;
- član strokovnega telesa za ocenjevanje raziskovalnih projektov⁷⁸ je bil hkrati tudi član ocenjevalnega panela, ki je obravnaval vlogo vodje raziskovalnega projekta, s katero sta v zadnjih dveh letih izdala skupne publikacije;

⁷⁶ SICRIS – Slovenian Current Research Information System.

⁷⁷ Recenzent je bil hkrati tudi direktor javnega raziskovalnega zavoda – Geološkega zavoda Slovenije.

⁷⁸ Član občasnega strokovnega telesa za ocenjevanje raziskovalnih projektov je bil član ocenjevalnega panela, v okviru katerega je ocenjeval tudi vlogo vodje projekta, s katero sta v zadnjih dveh letih izdala skupne publikacije.

- recenzenti, ki ocenjujejo vloge, so tudi tisti, ki sami kandidirajo na razpisih za raziskovalne projekte, kot vodje raziskovalnih projektov oziroma kot člani raziskovalnih skupin⁷⁹;
- letno poročilo je ocenjeval recenzent, za katerega je vodja raziskovalnega projekta navedel, da ne želi, da bi bil recenzent njegovega raziskovalnega projekta;
- vloge ni ocenjeval ocenjevalec, ki bi bil strokovnjak za ocenjevano področje, zato panel ni mogel upoštevati danih ocen, saj ARRS vloge ni predložila v recenzijo ustreznemu ocenjevalcu;
- letna poročila za raziskovalne projekte so ocenjevali recenzenti, ki so z vodjo raziskovalnega projekta sodelovali pri raziskovalnih programih v isti raziskovalni programski skupini⁸⁰;
- strokovno telo za ocenjevanje raziskovalnih projektov za posamezna področja vseh recenzentov ni izbralo iz nabora možnih recenzentov, ki jih je potrdil ZSA⁸¹;
- ARRS vseh recenzentov ni imenovala za ocenjevanje vlog iz njihovega raziskovalnega področja, ki je evidentirano v bazi SICRIS⁸², v kateri je vpisano raziskovalno področje raziskovalca; na javnem razpisu za leto 2009 je tudi panel opozoril, da vloge ni ocenjeval recenzent s področja, na katero se je nanašala vloga, in zato njegove ocene niso merodajne;
- recenzent⁸³ ni izpolnjeval vseh pogojev za imenovanje;
- v ocenjevalno skupino za raziskovalne programe so bili vključeni tudi vodje raziskovalnih programov, katerih vloge so se ocenjevale;
- člani upravnega odbora in ZSA lahko sodelujejo kot prijavitelji na javni poziv za izbor raziskovalnih programov⁸⁴.

Pojasnilo ARRS

Med vzpostavljanjem baze domačih znanstvenih recenzentov recenzent še ni bil direktor javnega raziskovalnega zavoda; iz nabora recenzentov je sedaj že umaknjen. Član občasnega strokovnega telesa je upokojen, zato je ARRS menila, da ni konflikta interesov in podatka ni preverjala. ARRS s pomočjo občasnega strokovnega telesa razporedi predloge raziskovalnih projektov posameznim recenzentom glede na njihovo področje raziskovanja. Lahko pa se zgodi, da recenzent ni primeren. Če recenzent ugotovi, da prijava raziskovalnega projekta ni dovolj blizu njegovega področja ekspertize, ARRS prijavo pošlje drugemu recenzentu iz nabora.

Pri javnem razpisu za leto 2009 smo ugotovili, da izjava o nepristranskosti in o zaupnem ravnanju z gradivom tujega recenzenta, ki je ocenjeval vlogo, ni bila podpisana⁸⁵. ARRS za vsak javni razpis ne zahteva novih izjav. Ocenjujemo tudi, da recenzenti ne bi smeli ocenjevati vlog vodij projektov, s katerimi so izdali skupno publikacijo v zadnjih dveh letih.

⁷⁹ Primer: Recenzent pri medicinskih vedah je bil član projektne skupine na projektu J3-0485, torej tudi na medicinskih vedah.

⁸⁰ Vodja raziskovalnega projekta L5-9402 in recenzent sta bila člana iste programske skupine pri projektu P5-0068.

⁸¹ Recenzente je strokovno telo imenovalo tudi za ocenjevanje na interdisciplinarnem področju, v naboru možnih recenzentov, ki ga je potrdil ZSA, pa le ti niso vključeni na tem področju, en recenzent a ni bil izbran iz nabora recenzentov (Sklep št. 430-31/2007-2649 z dne 23. 10. 2007).

⁸² ARRS je recenzentko imenovala za ocenjevanje medicinskih ved (reprodukcija človeka), iz SICRIS pa izhaja, da je raziskovalka na področju naravoslovno-matematičnih ved; recenzenta je ARRS imenovala za ocenjevanje biotehniških ved, iz SICRIS pa izhaja, da je raziskovalec na področju naravoslovno-matematičnih ved.

⁸³ Recenzent ni imel doktorata.

⁸⁴ Zapisnik 53. seje upravnega odbora dne 2. 9. 2008.

⁸⁵ Raziskovalni projekt Z5-2306.

3.1.1.2.c Sodelovanje z drugimi agencijami

ReNRRP predvideva sodelovanje ARRS s TIA in JAPTI pri:

- zagotavljanju prenosa rezultatov in izvajanju skupnih aktivnosti za promocijo podjetništva in znanosti,
- obveščanju javnosti o dosežkih dejavnosti raziskav in razvoja ter motiviranju mladih za znanstvenoraziskovalno delo,
- pridobivanju sredstev iz drugih virov ter ustvarjanju družbene podpore za raziskave in razvoj ter inovativnost.

ARRS z drugimi agencijami ne sodeluje v takšni meri, kot ga predvideva ReNRRP, saj se sodelovanje med agencijami nanaša le na skupne kolegije pri ministru, pristojnemu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo.

3.1.1.2.d Informacijski sistem in evidence

ARRS ima vzpostavljen informacijski sistem, ki ga uporablja pri izbiri raziskovalnih projektov in programov, ter omogoča:

- elektronsko prijavljanje raziskovalnih projektov neposredno v e-portal,
- pripravo delovnih tabel za delo komisij za odpiranje prijav na javni razpis,
- pripravo delovnih tabel za preverjanje izpolnjevanja pogojev,
- elektronsko posredovanje prijav v oceno recenzentom,
- pripravo podatkov o raziskovalnih projektih za delo ocenjevalnih panelov, občasnih strokovnih teles in stalnih strokovnih teles.

ARRS informacijsko podporo z vsakim javnim razpisom posodablja in dopolnjuje. Novembra 2008 je sprejela tudi Strategijo razvoja informacijske tehnologije v ARRS za obdobje 2009–2013⁸⁶. V letu 2008 je bil tako uveden sistem elektronskega prijavljanja na javne razpise in oddaje vlog za pripravo raziskovalnih projektov. Sistem uporabnikom olajšuje prijavne postopke, saj je prijavní obrazec povezan z obstoječimi bazami ARRS. V okviru cilja, ki se nanaša na vzpostavitev e-poslovanja pri uvedbi javnih razpisov za financiranje raziskovalne dejavnosti, ARRS načrtuje še e-poslovanje pri ocenjevanju, izbiri in podpisu pogodb.

Kljub temu, da ima ARRS vzpostavljen informacijski sistem, ki podpira izbiro raziskovalnih projektov in programov, smo ugotovili naslednje pomanjkljivosti:

- informacijski sistem dopušča možnost, da se sklene pogodba, tudi če raziskovalci nimajo prostih raziskovalnih ur na dan sklenitve pogodbe;
- podatki o prostih raziskovalnih urah v informacijskem sistemu niso posodobljeni (odhod iz raziskovalne organizacije oziroma odhod na porodniški dopust);
- informacijski sistem ne zagotavlja arhiviranja podatkov o prostih raziskovalnih urah raziskovalcev, ki sodelujejo na raziskovalnem projektu, oziroma programu na dan sklenitve pogodbe;
- ARRS nima formalno določene politike vodenja dostopov, kar je bilo že ugotovljeno v letnem poročilu o notranje revizijski dejavnosti za leto 2008.

⁸⁶ Št. 007-16/2008-1 z dne 11. 11. 2008.

*Pojasnilo ARRS**Za preprečitev napak je bilo uveden sistem prijav v e-portal.***Priporočilo**

ARRS naj vzpostavi takšen informacijski sistem, ki bo preprečil sklenitev pogodbe z raziskovalcem, ki nima prostih raziskovalnih ur, in omogočil shranjevanje podatkov o prostih raziskovalnih urah na dan sklenitve pogodbe.

Na podlagi ZRRD in Pravilnika o vsebini in načinu vodenja evidence o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti⁸⁷ (v nadaljevanju: Pravilnik o evidenci izvajalcev) ARRS v evidenci raziskovalnih organizacij (v nadaljevanju: evidenca RO) vodi:

- evidenco izvajalcev kot pravnih in fizičnih oseb,
- evidenco raziskovalnih skupin pri posameznem izvajalcu in
- evidenco raziskovalcev po raziskovalnih skupinah v okviru posameznega izvajalca.

ARRS na svoji spletni strani objavlja poročilo o financiranju po posameznih letih oziroma tako imenovano "belo knjigo", v kateri so podatki o financiranju raziskovalne dejavnosti. Za raziskovalne projekte, programe in raziskovalno opremo so navedeni finančni podatki po prejemniku sredstev ter po posamezni vedi.

Podatki o izvajalcih raziskovalne in razvojne dejavnosti se zbirajo neposredno na podlagi vlog izvajalcev in prilog k vlogam. Nekatere priloge k vlogi so samo v obliki pisne izjave raziskovalca, kot na primer izjava, da je raziskovalna in razvojna dejavnost vodena organizacijsko opredeljeno in stroškovno ločeno od ostalih dejavnosti vlagatelja. ARRS za vpis v evidenco raziskovalne organizacije od raziskovalca ne zahteva predložitve dokazil o tem, da so navedbe v izjavah resnične. Nekateri podatki so dostopni tudi na spletnih straneh v okviru informacijskega sistema SICRIS ter v drugih mednarodnih bazah podatkov in informacijskih sistemih o raziskovalni dejavnosti. Pravilnik o evidenci izvajalcev določa, da lahko ARRS po uradni dolžnosti izvede postopek preizkusa, ali podatki o izvajalcu, raziskovalni skupini in raziskovalcih dokazujejo izpolnjevanje pogojev za vpis posameznega izvajalca v evidenco raziskovalne organizacije. ARRS teh preveritev ne opravlja, evidenco raziskovalne organizacije usklajuje na podlagi sprememb, ki jih sporočajo pravne oziroma fizične osebe na predpisanih obrazcih, dokazil za posamezno spremembo pa ne predložijo. Preveritev podatkov iz evidence raziskovalne organizacije se opravi, ko pravna oziroma fizična oseba kandidira na razpis, vendar le v tistem delu, ki se nanašajo na osnovne podatke (naziv, naslov in podobno) in za raziskovalce, navedene v projektni skupini v raziskovalnem projektu, za katerega kandidira. Nekateri vpisi v evidenco raziskovalne organizacije so stari tudi več kot deset let, zato ocenjujemo, da bi ARRS morala preveriti izpolnjevanje pogojev za vpis v evidenco raziskovalne organizacije.

*Pojasnilo ARRS**Raziskovalne organizacije morajo sporočati spremembe zaposlenih. Podatki za vse raziskovalce, ki sodelujejo na raziskovalnih projektih, so ažurni. Pripravlja se aplikacija za elektronski vnos podatkov o deležu zaposlitev za raziskovanje z datumi veljavnosti in elektronski vnos obremenitev v DOD2 obrazce ter avtomatsko kontrolo obremenitev. Sistem bo sproti izračunal dovoljeno obremenitev in ne bo dovolil vnosa, ki ne bo v skladu z deležem zaposlitve in s prostimi*

⁸⁷ Uradni list RS, št. 12/05, 122/06.

kapacitetami. Sistem naj bi bil vzpostavljen predvidoma jeseni 2010. Zadnja preveritev podatkov, ki se je nanašala na preveritev raziskovalne skupine, raziskovalcev, naslova organizacij, telefonskih števil, direktorjev, je bila opravljena v letu 1999, ostalih podatkov pa se takrat ni preverjalo.

Ugotavljamo, da ARRS ni vodila ustrezne evidence o raziskovalni opremi, ki bi prikazovala sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme in evidence o sofinanciranju raziskovalne opreme kot strošek amortizacije znotraj raziskovalnega projekta oziroma programa. Obstaja tveganje, da je raziskovalna oprema lahko sofinancirana na podlagi javnega razpisa za nakup raziskovalne opreme, potem pa še enkrat znotraj sofinanciranja raziskovalnih projektov oziroma programov kot strošek amortizacije.

Sofinanciranje raziskovalne dejavnosti poleg ARRS izvajata tudi TIA in MVZT. Ugotovili smo, da ne obstaja skupna evidenca, ki bi preprečevala oziroma odpravila tveganje, da so lahko isti raziskovalni projekti, programi oziroma raziskovalna oprema financirani iz različnih virov javnih sredstev.

Pojasnilo ARRS

TIA, MVZT in ARRS izvajajo sofinanciranje raziskovalne dejavnosti. Temeljne in aplikativne raziskovalne projekte in programe ter raziskovalno opremo financira samo ARRS, zato ni tveganja, da bi prišlo do nedovoljenega sofinanciranja tudi iz drugih virov. ARRS bo spremljala obremenitve raziskovalcev v centrih odličnosti in nabavo raziskovalne opreme, kar financira MVZT.

Priporočilo

ARRS naj v sodelovanju s TIA in MVZT vzpostavi skupno evidenco o sofinanciranih raziskovalnih projektih, programih in opremi.

3.1.1.2.e Razmerje med raziskovalnimi projekti in programi

V skladu z ReNRRP bi bilo treba leta 2008 za raziskovalne programe nameniti največ 40 odstotkov, za raziskovalne projekte pa 60 ali več odstotkov proračunskih sredstev. Razmerje med projektnim in programskim financiranjem je bilo v letu 2008 ravno obratno, saj je bilo za raziskovalne programe namenjenih 61,7 odstotka, za raziskovalne projekte pa 38,3 odstotka proračunskih sredstev. Razmerje se je v letu 2008 glede na leto poprej izboljšalo za 0,2 odstotni točki, v letu 2009 pa naj bi se razmerje poslabšalo za 0,7 odstotne točke in je znašalo 37,6 : 62,4.

Pojasnilo ARRS

Sredstva za raziskovalne programe so določena v petletnih pogodbah. Spreminjanje razmerja v korist raziskovalnih projektov je mogoče samo tako, da se povečujejo sredstva za raziskovalne projekte, na kar pa ARRS neposredno ne more vplivati. Razmerje med raziskovalnimi programi in projekti se je v letu 2009 spremenilo v korist raziskovalnih programov za 0,7 odstotne točke. Načrtovano je bilo, da se razmerje spremeni v korist raziskovalnih projektov za 2,96 odstotne točke, vendar je morala ARRS upoštevati znižanje sredstev za CRP v proračunu Ministrstva za obrambo. Obseg znižanja je znašal za ciljni raziskovalni program "Znanje za varnost in mir" (v nadaljevanju: CRP "MIR") 4.689.058 evrov.

3.1.2 Učinkovitost pri izbiranju raziskovalnih projektov in programov

Pri presojanju učinkovitosti izbiranja raziskovalnih projektov in programov smo preverjali ali je ARRS pripravila javni razpis, ki je omogočal kakovostno pripravo vlog in ali so bili izbrani najboljši raziskovalni projekti oziroma programi. Glede na to, da se cilj revizije – izrek mnenja o smotrnosti poslovanja

(učinkovitost in uspešnost) nanaša na leto 2008 ter prvo polovico leta 2009, smo v reviziji pregledali razpise v letu 2008 in prvem polletju leta 2009.

Povzetek ugotovitev

ARRS ni imela vnaprej določenih kriterijev za razdelitev sredstev za raziskovalne projekte in programe po področjih znotraj ved. V raziskovalni skupini so poleg raziskovalcev sodelovali tudi strokovno-tehnični delavci, kar pa ni bilo urejeno v ZRRD. Besedili javnih razpisov za leti 2008 in 2009 nista bili popolni in jasni, javni razpis za leto 2009 ni bil v skladu z metodologijo za ocenjevanje v letu 2009. Baza SICRIS, ki jo uporablja ARRS pri izračunu citatov, ni popolna, saj ne vsebuje vseh citatov iz baze Web of Science (v nadaljevanju: WoS), ki jo uporabljajo tudi druge države po svetu. Pravilnik o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti⁸⁸ (v nadaljevanju: pravilnik o kazalcih uspešnosti) je v delu, ki se nanaša na izračun točk, nejasen. Kriteriji ocenjevanja za raziskovalne projekte in merila niso bili jasno določeni, ARRS ni vnaprej določila ravnanja, če bi prišlo do večjega odstopanja med ocenami recenzentov.

ARRS je izpolnjevanje nekaterih pogojev preverjala šele v okviru evalvacijskega postopka oziroma pred sklenitvijo pogodbe. V drugo fazo je uvrstila raziskovalne projekte, ki glede na doseženo skupno oceno oziroma oceno vsebine predloženega raziskovalnega projekta, niso sodili v drugo fazo. Utemeljitive panelov pri evalviranju raziskovalnih projektov niso vsebovale strokovnih kriterijev za sprejete odločitve. ARRS je nekatere raziskovalne projekte, ki so kandidirali za velike, obravnavala kot male raziskovalne projekte in jim s tem omogočila, da so bili sofinancirani. Raziskovalnih projektov ni obravnaval panel v sestavi, kot ga je predlagal direktor, ARRS nima urejenega imenovanja panela. ZSA je določene raziskovalne projekte oziroma programe dodatno uvrstil v izbor ter prerazporedil raziskovalne projekte med vedami, pri raziskovalnih programih pa je ZSA spremenil obdobje sofinanciranja brez strokovne utemeljitve. Sedanja ureditev sistema pritožb omogoča razmeroma hitro odločanje in razdelitev sredstev, vendar ne zagotavlja evropsko primerljivega varstva pravice prijaviteljev.

3.1.2.1 Raziskovalni projekti in programi

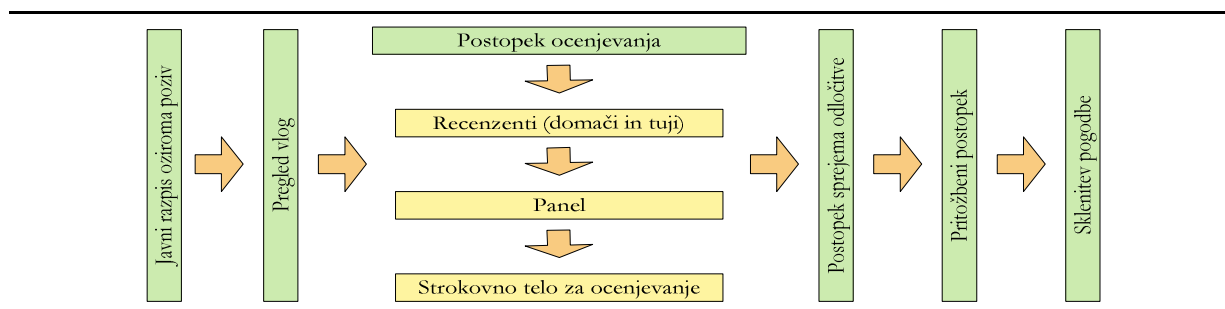
ARRS mora na podlagi neodvisnega ter po metodologiji in merilih mednarodno primerljivega preverjanja odločati o izbiri raziskovalnih projektov in programov, zagotavljati njihovo financiranje ter spremljati in nadzirati njihovo izvedbo. Učinkovitost izbire raziskovalnih projektov smo preverjali na podlagi javnega razpisa za leto 2008 in javnega razpisa za leto 2009. Preverjanje učinkovitosti izbire raziskovalnih programov smo preverjali na podlagi poziva za predložitev raziskovalnih in infrastrukturnih programov za naslednje obdobje financiranja in pripravo poročil o rezultatih raziskovalnih in infrastrukturnih⁸⁹ programov v obdobju 2004–2008⁹⁰ (v nadaljevanju: poziv za programe v letu 2008).

⁸⁸ Uradni list RS, št. 39/06, 106/06, 30/07.

⁸⁹ Infrastrukturni program predstavlja vzdrževanje infrastrukture kot podpore raziskovalni dejavnosti v javnih raziskovalnih zavodih, na univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih oziroma raziskovalnih organizacijah.

⁹⁰ Uradni list RS, št. 31/08.

Slika 4: Postopek sklenitve pogodbe za raziskovalne projekte in programe

Vir: podatki ARRS.

ARRS zagotavlja transparentnost dela z javnostjo vseh postopkov in metodologij za ocenjevanje prijav ter vključevanja predstavnikov iz znanstvenega področja v organe ARRS. Javnosti so bili dostopni tudi raziskovalni rezultati javno financiranega raziskovalnega dela ter poraba sredstev za raziskovalne projekte oziroma programe, ki je razvidna iz tako imenovane "spletne bele knjige" in vsebuje informacije o dodeljevanju sredstev v tekočem letu in preteklih letih. Javnost podatkov se je zagotavlja prek baze SICRIS, COBISS in spletne strani ARRS. V sistemu SICRIS so informacije o raziskovalnih projektih in programih, skupaj s povzetki vsebine dela. Bibliografski dosežki raziskovalcev so predstavljeni v sistemu COBISS.

Ob koncu leta 2008 je ARRS na svoji spletni strani objavila seznam razpisov v naslednjem letu in predviden datum objave, pravne podlage in kontaktne osebe. Objavljeni javni razpis oziroma poziv je vseboval pravne podlage, prijavno dokumentacijo, metodologijo za ocenjevanje prijav, ocenjevalne obrazce, rok za oddajo prijav ter rok za seznanitev z rezultati. Na spletni strani so dostopni tudi odgovori na najbolj pogosta vprašanja. Sestavni del razpisov so bile tudi usmeritve MVZT, v katerih so praviloma določeni obseg finančnih sredstev, okvirna razdelitev sredstev po znanstvenih vedah ter tematske prioritete.

Usmeritve MVZT v letu 2008, usmeritve MVZT v letu 2009 in usmeritve MVZT za programe v letu 2008 določajo le razdelitev sredstev med posameznimi vedami, ne določajo pa same razdelitve znotraj posameznih področij. Usmeritve MVZT v letu 2009 so bile dopolnjene tako, da določajo, koliko mora biti izbranih posameznih tipov raziskovalnih projektov. ARRS tako za noben razpis ni imela vnaprej določenih kriterijev za razdelitev števila izbranih raziskovalnih projektov po posameznih področjih, interdisciplinarne raziskave pa so bile opredeljene v vsakem razpisu posebej⁹¹.

Pogoje, kriterije, kazalce ter postopek evalvacije in izbor prijav, spremljanje in nadziranje izvajanja aktivnosti ter način obveščanja javnosti o rezultatih opravljenega raziskovalnega dela ureja ARRS v pravilnikih.

Raziskovalni projekt izvaja projektna skupina, raziskovalni program pa programska skupina, ki jo sestavljajo vodja raziskovalnega projekta, raziskovalci in strokovno-tehnični sodelavci. Raziskovalna skupina je v skladu s 5. členom ZRRD skupina raziskovalcev, ki izvaja raziskovalno in/ali razvojno dejavnost pri osebah javnega ali zasebnega prava. Iz določb 5. člena v povezavi z 28. členom ZRRD je

⁹¹ 7. člen pravilnika o kazalcih uspešnosti.

razvidno, da bi morali raziskovalno skupino sestavljati le raziskovalci, ne pa tudi strokovno-tehnični delavci. Možnost sodelovanja strokovnih in tehničnih delavcev urejata 4. člen Pravilnika o (so)financiranju temeljnih, aplikativnih in podoktorskih raziskovalnih projektov⁹² (v nadaljevanju: pravilnik o sofinanciranju projektov) in 2. člen Pravilnika o ocenjevanju in financiranju raziskovalnih in infrastrukturnih programov⁹³ (v nadaljevanju: pravilnik o ocenjevanju programov), kar pa nima podlage v ZRRD. Po naši oceni bi bilo treba status strokovnih in tehničnih delavcev in možnost njihovega sodelovanja urediti v ZRRD.

Ukrep

ARRS je 21. 12. 2009 MVZT posredovala predlog za spremembo 5. člena ZRRD za opredelitev pojma tehničnega sodelavca.

ARRS uporablja svojo klasifikacijo in šifrante raziskovalnih ved, področij in podpodročij. Klasifikacija ARRS je bila uvedena v letu 1985 in je v marsičem neprimerljiva s podobnimi tujimi klasifikacijami, kar povzroča težave pri spremljanju in prikazovanju statističnih podatkov v Evropski uniji kot tudi v Republiki Sloveniji. Šifrant ARRS raziskovalno dejavnost deli na šest ved in na interdisciplinarno področje. Vede pa so razdeljene na področja in podpodročja⁹⁴. ARRS šifrant prilagaja klasifikaciji OECD⁹⁵ in EUROSTAT⁹⁶ na ravni vede in raziskovalnega področja. S tem bo boljša povezava z vsebinskimi kategorijami, ki jih opredeljujejo bibliografske baze SCI⁹⁷, SSCI⁹⁸ in A&HCI⁹⁹ ter bo omogočena lažja primerjava na evropski ravni.

3.1.2.2 Javni razpis za raziskovalne projekte oziroma poziv za raziskovalne programe

3.1.2.2.1 Javni razpis za raziskovalne projekte

ARRS je izvajala javne razpise, ki so bili odprti za vse prijavitelje, njihove vloge pa so se ocenjevale po enakih kriterijih, ne glede na tip raziskovalnega projekta. ARRS zagotavlja enake možnosti za sodelovanje vseh potencialnih prijaviteljev z objavo javnega razpisa v uradnem listu in na svoji spletni strani. Prijavitelji so se lahko na javni razpis za leto 2009 prijavi prek spletnega portala ARRS, kar ocenjujemo kot dober primer učinkovitega postopka (preprost in hiter ter učinkovit za uporabnike, lažja ter boljša obdelava podatkov za ARRS in s tem zmanjšanje napak v postopku).

⁹² Uradni list RS, št. 73/06, 23/09, 41/09.

⁹³ Uradni list RS, št. 23/08, 23/09.

⁹⁴ Raziskovalne vede: naravoslovje ima devet področij in 36 podpodročij, tehnika ima 22 področij in 90 podpodročij, medicina ima devet področij, biotehnika ima šest področij in 26 podpodročij, družboslovje ima 13 področij in 21 podpodročij, humanistika ima 12 področij in devet podpodročij ter interdisciplinarne raziskave, ki imajo dve področji.

⁹⁵ Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development.

⁹⁶ Podatki Evropskega statističnega urada.

⁹⁷ Science Citation Index.

⁹⁸ Social Sciences Citation Index.

⁹⁹ Arts & Humanities Citation Index.

Primer dobre prakse posredovanj informacij o javnem razpisu

ARRS je za posredovanje informacij o javnem razpisu in razpisni dokumentaciji določila tudi kontaktne osebe, kar je prijaviteljem omogočalo dobiti potrebne informacije za kakovostno pripravo prijav.

Sestavni del razpisne dokumentacije je bila za leto 2009 tudi Metodologija ocenjevanja prijav za sofinanciranje raziskovalne dejavnosti v letu 2009¹⁰⁰ (v nadaljevanju: metodologija za ocenjevanje v letu 2009), za leto 2008 pa Metodologija ocenjevanja prijav za mentorje mladim raziskovalcem za leto 2008 in za (so)financiranje raziskovalnih projektov v letu 2008¹⁰¹ (v nadaljevanju: metodologija za ocenjevanje v letu 2008). ARRS za vsak razpis pripravi novo metodologijo ocenjevanja prijav za sofinanciranje raziskovalnih projektov.

Pojasnilo ARRS

Sprejeta je bila Metodologija za ocenjevanje prijav za (so)financiranje raziskovalne dejavnosti v letu 2011 (razpisi v letu 2010), ki velja za vse javne razpise. Prav tako je pripravljen nov Pravilnik o postopkih (so)financiranja, ocenjevanju in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti.

Prijavitelji so bili o fazah izvedbe postopka javnega razpisa obveščeni s pomočjo objavljenega rokavnika dejanj na spletni strani ARRS. Ocenjujemo, da je rokovnik eno izmed orodij za zagotavljanje transparentnega postopka javnega razpisa, saj prijaviteljem na javni razpis omogoča dostop do potrebnih informacij.

V skladu s pravilnikom o sofinanciranju projektov je dovoljena možnost ustanovitve delovne komisije za izdelavo predloga javnega razpisa za sofinanciranje raziskovalnih projektov, vendar pa ARRS pred izvedbo obeh javnih razpisov ni ustanovila take komisije. Ocenjujemo, da bi morala ARRS pri pripravi javnega razpisa vključiti tudi stalna strokovna telesa – ZSVed, da bi ta podala svoje predloge za izdelavo javnega razpisa. Raziskovalci bi tako imeli možnost sooblikovanja predlogov za izboljšavo sofinanciranja raziskovalne dejavnosti na posameznem področju.

Pri pregledu javnega razpisa za leto 2008 in javnega razpisa za leto 2009 smo ugotovili:

- neuskkljenost javnega razpisa za leto 2009 in metodologije za ocenjevanje v letu 2009, ker je:
 - javni razpis za leto 2009 za velike in male raziskovalne projekte določal, da se financirajo vsa področja medicine, metodologija za ocenjevanje v letu 2009 pa je le za področje klinične medicine;
 - metodologija za ocenjevanje v letu 2009 določala, da so večji raziskovalni projekti ne samo aplikativni, temveč tudi temeljni, medtem ko besedilo javnega razpisa te možnosti ni določalo;
- nepopolnost oziroma nejasnost besedila javnih razpisov:
 - v 19. točki prijavnice vloga na javni razpis za leto 2009 se na področju humanistike in družboslovja ni zahtevala navedba citatov za člane projektnih skupin, temveč samo za vodjo raziskovalnega projekta;

¹⁰⁰ Št. 6319-5/2008-1 z dne 3. 3. 2008.

¹⁰¹ Št. 430-31/2007/5 z dne 5. 7. 2007.

Priporočilo

ARRS naj prijavno vlogo za raziskovalne projekte na področju humanistike in družboslovja dopolni, tako da bo omogočala preveritev usposobljenosti vseh članov projektne skupine¹⁰².

- določena je bila letna vrednost javnega razpisa in ne za celotno obdobje trajanja raziskovalnega projekta (podoktorski raziskovalni projekti trajajo dve leti, temeljni in aplikativni raziskovalni projekti pa trajajo tri leta);
 - razpisna dokumentacija pri obeh javnih razpisih ni določala, katera dokazila morajo biti predložena k vlogi, da bi bilo mogoče preveriti, ali vloga izpolnjuje evalvacijske pogoje, kot določa pravilnik o sofinanciranju projektov;
 - v obeh javnih razpisih za pogoj, ki se nanaša na vodjo raziskovalnega projekta o minimalnem številu prostih raziskovalnih ur, ni bilo navedeno obdobje, na katero se nanaša;
 - med pogoji v obeh javnih razpisih je bila navedena omejitev, da lahko posamezen raziskovalec kandidira kot vodja le enega raziskovalnega projekta; v javnem razpisu za leto 2009 je bila dodana še omejitev, da posamezen raziskovalec ne more kandidirati kot vodja novega raziskovalnega projekta, če je bil na dan 30. 9. 2008 že vodja treh raziskovalnih projektov, ki jih neposredno sofinancira ARRS; v javnih razpisih pa ni omejitve, ki izhaja iz ReNRRP, ki določa, da pravne in fizične osebe, ki se financirajo iz javnih sredstev na področju raziskovalne in razvojne dejavnosti in ki niso v predpisanih rokih predložile zahtevanih poročil, na naslednjem pozivu oziroma razpisu za programsko in projektno financiranje ne morejo sodelovati;
-

Priporočilo

ARRS naj v javni razpis doda omejitev, da raziskovalci, ki niso v predpisanih rokih predložili zahtevanih poročil, na naslednjem pozivu oziroma razpisu ne morejo sodelovati.

- opredelitev cilja v obeh javnih razpisih ni bila jasna; iz cilja je bilo mogoče ugotoviti, da je želela ARRS sofinancirati izvedbo posameznih raziskovalnih projektov, ni pa bilo mogoče ugotoviti, koliko posameznih tipov raziskovalnih projektov naj bi sofinancirala in na katerih področjih znotraj znanstvenih ved;
 - besedilo obeh javnih razpisov je bilo zelo obsežno in večkrat tudi nepregledno, ker se sklicuje na več podzakonskih predpisov, ki podrobneje urejajo postopek izvedbe javnega razpisa; vsebina teh predpisov se namreč večkrat prepleta, zato se je zmanjšala preglednost vsebine in postopka javnega razpisa;
 - med pogoji sta javna razpisa določala, da so večji raziskovalni projekti lahko samo aplikativni in morajo obvezno izkazovati tudi mednarodno sodelovanje (sodelovanje s kakovostno tujo univerzo ali vključenost v mednarodni projekt), pri tem pa ni bilo določeno, kaj pomeni kakovostna tuja univerza¹⁰³;
 - v obeh javnih razpisih je bila med pogoji za sodelovanje na javnem razpisu določena tudi znanstvena in strokovna uspešnost, ki na podlagi pravilnika o kazalcih uspešnosti temelji na najvišjih in mednarodno primerljivih standardih, pri tem pa ni bilo opredeljeno, kateri so ti najvišji mednarodno primerljivi standardi; tudi pri pogoju "aktivno mednarodno sodelovanje v zadnjih petih letih" ARRS ni določila, kaj pomeni aktivno mednarodno sodelovanje v zadnjih petih letih; zapisana pogoja sta po naši oceni nedoločena in ne dopuščata dejanske preveritve njunega obstoja v postopku izvedbe javnega razpisa.
-

¹⁰² Raziskovalni projekt J6-2010.

¹⁰³ Metodologija za ocenjevanje v letu 2008 in 2009 v IV. točki.

Pojasnilo ARRS

Metodologija za vsake razpis je v razpravi na ZSVed in usklajena, da ustrezno upošteva posebnosti razpisa in prioritete. ARRS bo v bodoče navajala tudi podatek, ali se število ur nanaša na letno raven. Raziskovalci so pri obremenitvah v DOD2 obrazcih že seznanjeni, da pogoj 170 ur pomeni letno raven. ARRS je v letu 2009 pripravila enoten Pravilnik o postopku sofinanciranja in spremljanja izvajanja raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/09), ki ureja vse javne razpise ARRS. Pripravlja se tudi enoten pravilnik, ki bo združil pravilnike, ki urejajo financiranje raziskovalne dejavnosti.

Priporočilo

ARRS naj v javnem razpisu opredeli predvideno število raziskovalnih projektov, ki jih bo sofinancirala na podlagi javnega razpisa po posameznih vedah, ter okvirna področja interdisciplinarnih raziskav oziroma vsaj nekaj glavnih interdisciplinarnih raziskav, da bodo lahko prijavitelji bolje in lažje pripravili svoje prijave in da bodo javni razpisi med seboj tako bolj primerljivi (vsaj dva zaporedna razpisa).

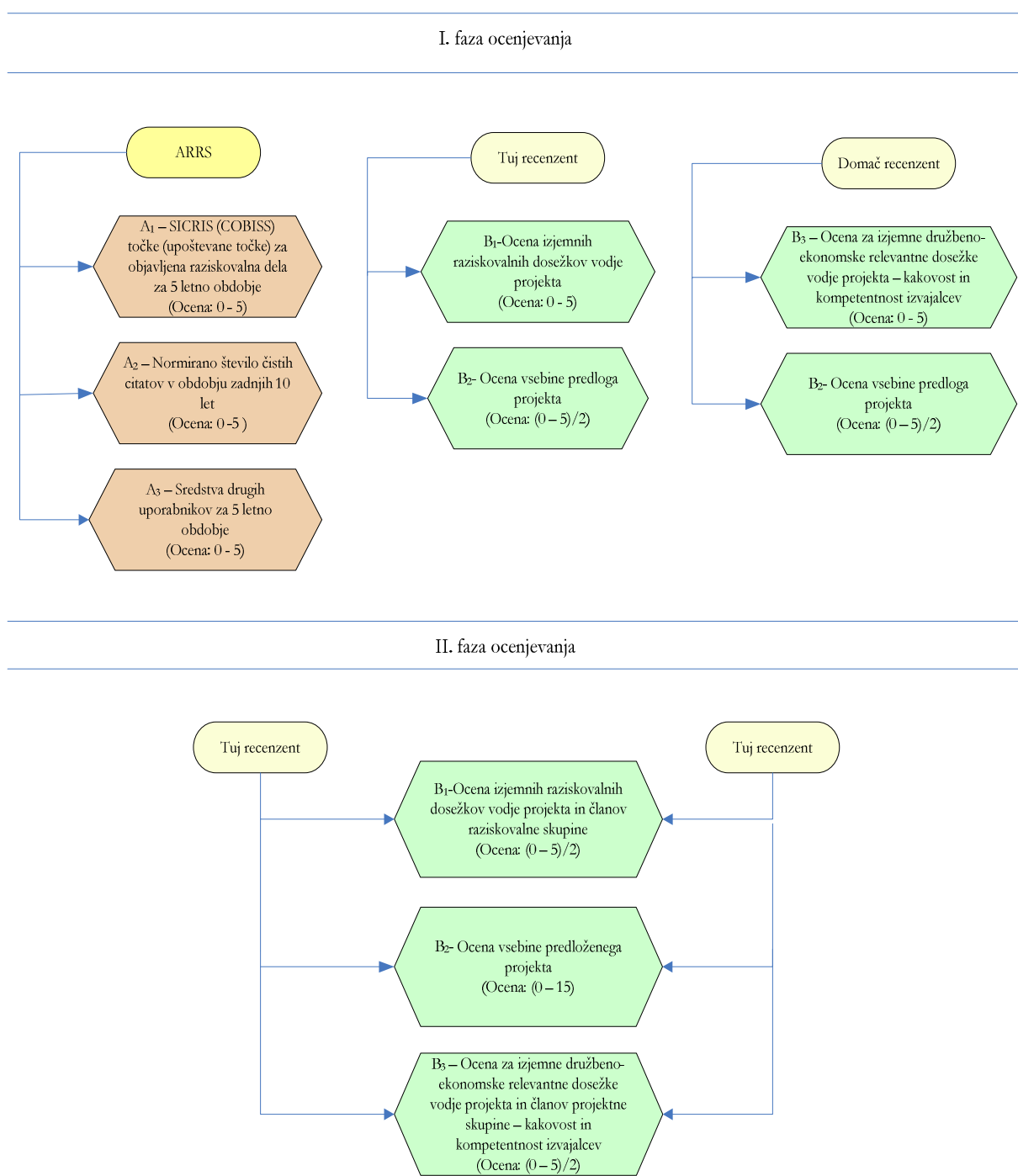
3.1.2.2.1.a Merila

ARRS je imela za ocenjevanje vlog opredeljena tako kvantitativna kot kvalitativna merila – ocene recenzentov. Ocenjevanje prijavnih vlog je potekalo v dveh fazah. V prvi fazi¹⁰⁴ je ocena sestavljena iz dveh ocen, iz kvantitativne ocene A in ocene recenzentov B, ki prispevata vsaka polovico skupne ocene. V okviru ocene B se ocenjuje tudi vsebina raziskovalnega projekta, ki predstavlja šestino skupne ocene. V drugi fazi¹⁰⁵ je ocena sestavljena iz kvalitativnih ocen – ocen recenzentov B, v okviru te ocene je tudi ocena vsebine raziskovalnega projekta – B₂, ki predstavlja 75 odstotkov skupne ocene.

¹⁰⁴ Skupna ocena za prvo fazo = $A_1 + A_2 + A_3 + B_1 + B_2 + B_3$. Ocena B₂ je sestavljena iz dveh polovic ocen recenzentov.

¹⁰⁵ Skupna ocena za drugo fazo = $((B_1 + B_3)/2 + B_2^a + B_2^b + B_2^c) + ((B_1 + B_3)/2 + B_2^a + B_2^b + B_2^c)/2$.

Slika 5: Merila za ocenjevanje vlog v I. in II. fazi ocenjevanja

Vira: metodologija za ocenjevanje v letu 2008 in metodologija za ocenjevanje v letu 2009.

Kvantitativne ocene

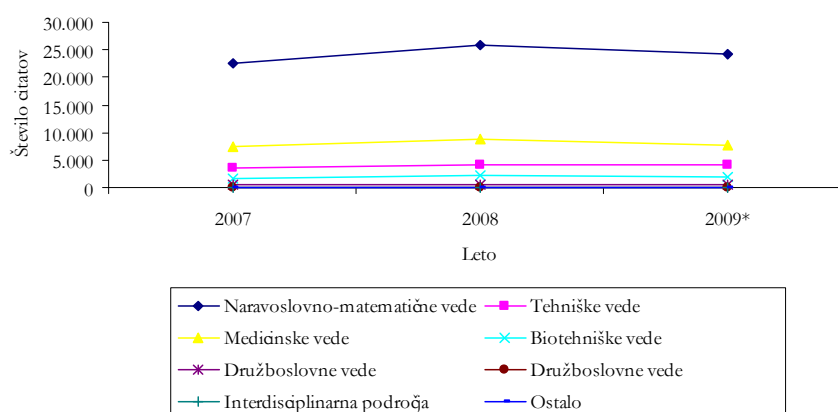
Kvantitativno oceno A so sestavljali trije elementi ocenjevanja A_1 , A_2 in A_3 , od katerih sta prva dva merila raziskovalna uspešnost, tretji element pa uspešnost raziskovalca pri pridobivanju sredstev za raziskovalne

projekte, ki niso sredstva ARRS. Kvantitativno oceno je izračunala ARRS¹⁰⁶. Za izračun je uporabila podatke iz baze SICRIS na dan zaključka javnega razpisa, za oceno A₃ pa je pridobila podatke neposredno od raziskovalnih organizacij.

Bazo SICRIS, iz katere je črpala ARRS bibliometrične podatke za ocenjevanje prijav na razpise, vzdržuje IZUM. Ta baza je vir podatkov o raziskovalni dejavnosti v Republiki Sloveniji. IZUM za svojo bazo črpa podatke iz dela baze WoS. Med podatki, ki so v bazi WoS in podatki v bazi SICRIS, so odstopanja:

- pri SICRIS se ob izračunu uporablja normirani h-indeks¹⁰⁷, namesto h-indeksa, ki ga uporablja WoS;
- v sistem WoS je vključenih pet¹⁰⁸ baz, IZUM ima na podlagi konzorcijske pogodbe dostop le do treh¹⁰⁹ baz;
- med članki v COBISS, ki so objavljeni v revijah, indeksiranih v WoS, niso nujno vsi obdelani v sistemu WoS;
- različni načini obdelave člankov v bazi COBISS in sistemu WoS;
- napake pri vnosu podatkov v bazo COBISS in v sistem WoS;
- duplikati v bazi COBISS in sistemu WoS;
- neujemanje ključnih podatkov za povezovanje (naslov, avtorji, vir, letnica izdaje, številka strani).

Slika 6: Število citatov po vedah iz baze SICRIS

* Podatki so prikazani vključno z oktobrom 2009.

Vir: podatki ARRS.

¹⁰⁶ Zaradi posebnosti podpodročja fizika delcev kvantitativni oceni A₁ in A₂ določi tuj recenzent, ki ocenjuje izjemne raziskovalne dosežke.

¹⁰⁷ H-indeks je **števílo**, ki ga je predlagal leta 2005 **Jorge E. Hirsch** za merjenje **znanstvenega** učinka poljubnega **znanstvenika**.

¹⁰⁸ Baze podatkov: Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (A&HCI), Conference Proceedings Citation Index – Science, Conference Proceedings Citation Index – Social Sciences & Humanities.

¹⁰⁹ Baze podatkov: Science Citation Index Expanded (SCI-EXPANDED), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (A&HCI).

Ker obstaja tveganje, da je evidenca baze SICRIS, ki jo je uporabljala ARRS pri izračunu citatov, nepopolna, ocenjujemo, da je kljub enakim pravilom ocenjevanja za vse raziskovalce v Republiki Sloveniji lahko to povzročilo slabšo oceno posamezne vloge, kot bi jo vloga dobila ob upoštevanju vseh citatov iz baze WoS, ki jo uporabljajo tudi druge države. Uporaba normiranega h-indeksa ni mednarodno primerljiva in je bila lahko zavajajoča za tuje recenzente pri ocenjevanju vlog, saj recenzenti niso bili seznanjeni s tem, da je normirani h-indeks nekaj drugega kot h-indeks, ki ga uporablja WoS.

Pojasnilo ARRS

Baza WoS je sestavljena iz dveh delov, iz citatov s polnim bibliografskim zapisom in taktih, ki takega zapisa nimajo. Organizacija Thomson, ki upravlja bazo WoS, v svojih analizah uporablja samo citate s polnim bibliografskim zapisom. Poleg WoS je zelo kvalitetna baza Scopus, ki jo namerava ARRS v prihodnjih letih tudi uporabljati. Scopus pri upoštevanju citatov ne upošteva samo delitve brez polnega bibliografskega zapisa, temveč tudi med polnim bibliografskim zapisom uporabi dodatno gradacijo: citate v bolj citiranih člankih upošteva bolj kot citate v manj citiranih člankih. Razlike med citiranostjo v WoS in SICRIS so minimalne in na oceno bistveno ne vplivajo, kolikor pa vplivajo, vplivajo za vse raziskovalce enako. Baza SICRIS je popolna in vsebuje podatke o vseh prispevkih, ki so jih objavili slovenski raziskovalci s 100-odstotno natančnostjo. Posamezen članek je lahko tipografsko napačno uvrščen, dokler ga OSIC ne preveri. Ne more se zgoditi, da je citat, naveden pri avtorju v SICRIS, v resnici citat, ki pripada avtorju s podobnim priimkom, v WoS pa se to lahko zgodi. Če je povezava z WoS dvomljiva, je SICRIS ne upošteva. Normirano število citatov in normirani h-indeks, ki ju uporablja ARRS (način normalizacije je določen v Pravilniku o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti), omogočata primerjavo uspešnosti raziskovalcev z različnih področij. Uporaba različnih normiranih indeksov citiranosti je pri merjenju raziskovalne uspešnosti v svetu dokaj pogosta (WoS normira h-indeks glede na različna obdobja, svoj indeks ima tudi baza Scopus).

Pravilnik o kazalcih uspešnosti primeroma naštevata izjemne dosežke, pri tem pa dopušča možnost, da se ti po posameznih javnih razpisih razlikujejo. Ocenjujemo, da bi morali biti izjemni dosežki navedeni v pravilniku in veljati za vse javne razpise.

Pojasnila ARRS

Izjemni dosežki so bolj podrobno izdelani v razpisu in v ocenjevalnih obrazcih, ki zahtevajo opis dosežka in navedbo o njegovi dokumentiranosti. Članek torej le dokazuje dokumentiranost dosežka (pomembnega odkritja, patenta). Metodologije se med razpisi razlikujejo, ker se oblikujejo v razpravah na ZSVed in se nanašajo na posebnosti razpisa in njegovih prioritet.

Pri preverjanju pogojev za vodjo raziskovalnega projekta s področja humanistike smo ugotovili, da ARRS ni preverjala pravilnosti navedb prijaviteljev o citiranosti znanstvenih objav oziroma znanstvenih del po bazah, ki so jih ti navedli, temveč le tiste citate, ki so bili v bazi WoS oziroma COBISS¹¹⁰.

Pojasnilo ARRS

Podatkov o citatih s področja humanistike ni v bazi COBISS (citati niso v izračunih SICRIS) in le nekateri od teh so v WoS. Za točnost podatkov iz prijave jamčijo prijavitelji z izjavo, da so vsi podatki, ki jih v prijavi navajajo, resnični in v skladu s Pravilnikom o pogojih za vodjo raziskovalnega projekta in Pravilnikom o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti. ARRS je navedbe prijaviteljev preverila v bazi COBISS.

¹¹⁰ Pri raziskovalnem projektu J6-2012 je vodja raziskovalnega projekta v vlogi navedla tri citate, katerih dokazila se hranijo le v Inštitutu za narodnostna vprašanja, ne pa tudi v bazi COBISS. Pri humanistiki so morali prijavitelji navesti citat znanstvenega dela iz WoS ali iz 5. člena pravilnika o kazalcih uspešnosti.

Ukrep

ARRS je v letu 2010 pripravila osnutek poenotenega Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanju in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti.

Pri vrednotenju bibliografskih kazalcev in meril znanstvene uspešnosti smo ugotovili, da je 7. člen pravilnika o kazalcih uspešnosti v delu, kjer določa način izračuna točk, nejasen.

Priporočilo

ARRS naj v 7. členu Pravilnika o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti opredeli način izračuna točk z matematično enačbo.

S spremembo pravilnika o kazalcih uspešnosti¹¹¹, ki je začel veljati 31. 10. 2009, pri upoštevanju preostalih točk namesto 20 odstotkov skupnega števila točk upošteva 15 odstotkov, s čimer se daje več poudarka znanstveni odličnosti in ne strokovni uspešnosti.

Način izračuna točkovanja znanstvenih in strokovnih del po naši oceni premalo ocenjuje prenos in uporabo znanja, saj je ta element zgolj dopolnilo k elementu znanstvene uspešnosti. Takšen način ocenjevanja ne nagraduje aplikativne uporabe znanstvenih raziskav, temveč predvsem izhaja iz dosedanjih uspehov znanstvenika in njegovih objavljenih člankov ter ne stimulira znanstvenika k prenosu znanja.

Eden izmed kriterijev ocenjevanja je bila tudi relevantnost raziskovalnega projekta. Ocenjevala se je na podlagi skladnosti ciljev predloga raziskovalnega projekta in ciljev razpisa oziroma z raziskovalnimi temami v okviru tematskega razpisa ter na podlagi podatkov o višini sredstev za izvedbo raziskovalnega projekta, za katerega bi sredstva zagotovili drugi zainteresirani uporabniki¹¹². Zapisani kriterij je bil nejasen, saj je dovoljeval možnost različnih razlag, ker je združeval dva kriterija. Relevantnost raziskovalnega projekta pri temeljnem raziskovalnem projektu je moč razumeti le kot povezavo med raziskovalnim projektom in cilji razpisa, ne pa tudi z vidika obsega sredstev za izvedbo raziskovalnega projekta, kot ga obravnava ARRS. Pomembno vlogo pri izbiri temeljnih raziskovalnih projektov bi morali imeti učinki na dodano vrednost, ki pa se lahko izrazijo le skozi prenos znanja v industrijo in storitvene dejavnosti.

Glede na zapisane prioritete v ReNRRP je v raziskovalni dejavnosti treba spodbujati gospodarstvo, da se vključuje v financiranje. Gospodarstvo pa se bo vključilo v raziskavo le, če bodo zagotovljene relevantne raziskave. Po naši oceni bi bilo zato treba kriterij obsega sredstev, ki jih zagotavljajo drugi zainteresirani, zapisati kot poseben (samostojen) kriterij in ne v okviru kriterija relevantnosti.

Pojasnilo ARRS

Sprememba deleža točk iz strokovnih člankov z 20 odstotkov na 15 odstotkov ne pomeni zmanjšanja pomena relevance, ampak izostritev kriterija odličnosti, kar meri ocena A1 (upoštevano število točk). Število točk iz preostalih rezultatov (v obsegu 15 odstotkov od upoštevanega števila točk) se upošteva zato, da med strokovnimi deli pridejo do izraza tudi tista dela, v katerih je zadostna znanstvena odličnost. Relevanca je podrobno opredeljena v 27. členu pravilnika o sofinanciranju projektov, glavni kvantitativni pokazatelj je ocena A3.

¹¹¹ Uradni list RS, št. 86/09.

¹¹² 27. člen pravilnika o sofinanciranju projektov.

Pri pregledu ocen vlog na javnem razpisu za leto 2008 smo pri biotehniških vedah na področju biotehnologije pri skupni oceni raziskovalnega projekta¹¹³ ugotovili, da je bila upoštevana višja ocena A_1 , kot je bila določena v bazi COBISS, ker je bila izračunana ocena na podlagi tiste vede, ki je v bazi SICRIS zapisana kot prva (to so bile to naravoslovno-matematične vede, raziskovalec pa je kandidiral za biotehniške vede, ki so v sistemu SICRIS na drugem mestu). ARRS v javnem razpisu za leto 2009 ni delala več popravkov ocene A_1 , ker je za izračun ocene uporabila vedo, ki je bila v bazi SICRIS navedena kot prioriteta veda.

Priporočilo

ARRS naj pri izračunu ocene A_1 upošteva podatke za tisto vedo, za katero je prijavitelj raziskovalnega projekta kandidiral na javnem razpisu.

Ocenjujemo, da enak način ocenjevanja tako za aplikativne kot temeljne raziskovalne projekte in podoktorske raziskovalne projekte¹¹⁴ ni primeren, saj podoktorski raziskovalni projekti ne morejo dosegati visokega števila točk pri kvantitativnih ocenah¹¹⁵. ARRS bi morala zagotoviti, da bi se število nadpovprečnih podoktorskih raziskovalnih projektov povečalo, zato ocenjujemo, da bi morala zanje ločiti ocenjevalni postopek oziroma posebej določiti mejno vrednost, ki bi jo morali doseči.

Pojasnilo ARRS

V prvi fazi tvorijo polovico ocene bibliometrične ocene, drugo polovico pa recenzentske ocene predloga raziskovalnega projekta. V drugo fazo je uvrščena polovica raziskovalnih projektov, ki dosegajo najvišje ocene po številu točk B.

Kvalitativne ocene

Drugi del skupne ocene so bile ocene recenzentov B, ki so bile sestavljene iz treh posameznih ocen B_1 , B_2 in B_3 . V prvi fazi izbora vlog sta podala oceno domač in tuj recenzent. Tuji recenzent je podal oceni B_1 in B_2 , domači pa B_2 in B_3 . V drugi fazi izbora vlog sta podala oceno B_1 , B_2 in B_3 dva tuja recenzenta. Ocena B je predstavljala drugo polovico končne ocene. Ocenjujemo, da bi morala zaradi večje transparentnosti v prvi fazi podati oceni B_1 in B_3 oba recenzenta, končna ocena pa bi morala odražati povprečno oceno dveh recenzentov, tako kot v drugi fazi, kjer se upošteva skupna povprečna ocena obeh ocenjevalcev.

Razpisni dokumentaciji za oba razpisa sta sicer določali merila, na podlagi katerih so recenzenti ocenjevali posamezne vloge, vendar pa:

- uporaba meril v razpisni dokumentaciji ni bila opredeljena na način, iz katerega bi bila uporaba meril nedvoumno razvidna;
 - pomen meril je bil vnaprej določen s številom točk, ki jih prijavitelj lahko dobi pri posameznem merilu, opis merila pa ni bil natančno določen¹¹⁶;

¹¹³ Raziskovalni projekt L4-1046.

¹¹⁴ Podoktorski raziskovalni projekt Z1-0127 je dosegel oceno $A_1=0,50$, $A_2=0,10$ in $A_3=0,00$, imel pa je visoko oceno $B_2=3,90$.

¹¹⁵ Kvantitativne ocene A_1 , A_2 in A_3 .

¹¹⁶ Primer: Merilo B_3 – ocena za izjemne družbeno ekonomske relevantne dosežke vodje projekta – kakovost in kompetentnost izvajalcev. Elementi ocenjevanja so: izjemno ali visoko relevantni dosežki (ocena 5 ali 4), dosežki pomembni za mednarodni in slovenski prostor (ocena 3 ali 2), dosežki nepomembni za mednarodni in slovenski prostor (ocena 1 ali 0).

- iz meril ne izhaja, kako na oceno vpliva posamezni kazalec, ki ga mora upoštevati recenzent¹¹⁷;
- ni bila določena vrednostna meja (prag), ki bi preprečevala, da bi bili izbrani raziskovalni projekti, ki so dobili razmeroma nizko število točk; razpisni dokumentaciji sta določali le, da minimalno oceno (prag), ki jo mora dosegati raziskovalni projekt, določi panel; panel za javni razpis za leto 2008 ni določil minimalne ocene (praga), za javni razpis za leto 2009 pa ga je;
- ni vsebovala ravnanja pri večjem odstopanju med ocenami recenzentov; ravnanje pri večjem odstopanju je bilo določeno šele v navodilih panelistom; metodologija za ocenjevanje za leto 2009 je sicer določala, da panelisti posebej obravnavajo predloge raziskovalnih projektov, pri katerih se oceni recenzentov bistveno razlikujeta, vendar pa pojem "bistveno razlikujeta" ni bil opredeljen niti v metodologiji za ocenjevanje za leto 2009 niti v navodilih za panel; ARRS je pojem obrazložila ob predstavitvi¹¹⁸ navodil za panel – pogleda se tiste ocene obeh recenzentov, kjer se oceni razlikujeta za več kot 15 odstotkov.

Področje znanstvene in strokovne uspešnosti oziroma kvantitativni in kvalitativni kriteriji niso bili urejeni v enem pravilniku. Pri ocenjevanju so se smiselno uporabljala določila od 14. do 21. člena pravilnika o ocenjevanju programov – kriteriji ocenjevanja, kazalci raziskovalne kakovosti, družbenoekonomske in kulturne relevantnosti in kazalci kakovosti raziskovalne usposobljenosti, kazalci razvojne uspešnosti in upravljaljske sposobnosti. Po naši oceni bi moralo biti področje ocenjevanja znanstvene in strokovne uspešnosti znanstvenikov urejeno enotno (povezava na bazo SICRIS, javna evidenca), saj bi s tem zagotovili večjo preglednost in urejenost področja raziskovalne dejavnosti.

Pojasnilo ARRS

Pripravljen je enoten pravilnik za vse postopke. SICRIS zagotavlja enotno evidenco na ravni države.

Priporočilo

ARRS naj predlaga MVZT enotno ureditev obravnavanja in ocenjevanja raziskovalcev na ravni države.

3.1.2.2.2 Poziv za raziskovalne programe

Postopek za ocenjevanje raziskovalnih programov se je začel v letu pred iztekom roka financiranja s sklepom za izdajo poziva javnim raziskovalnim zavodom, univerzam in samostojnim visokošolskim zavodom (v nadaljevanju: JRO) oziroma raziskovalnim organizacijam s koncesijo. ARRS je v uradnem listu in na svoji spletni strani objavila poziv za predložitev raziskovalnih programov.

¹¹⁷ Primer: Merilo B₃ – ocena za izjemne družbeno ekonomske relevantne dosežke vodje projekta in članov projektne skupine – kakovost in kompetentnost izvajalcev. (Kazalci, ki jih je treba upoštevati so: usposobljenost ostalih članov projektne skupine, odmevnost znanstvenih del ostalih članov projektne skupine, partnerstva (mednarodni projekti, povezanost z drugimi raziskovalnimi skupinami in podobno) praktični rezultati (patenti, standardi, licence, novi proizvodi in podobno), prispevki k izobraževanju in povezovanju s širšo javnostjo (poučevanje, mentorstva in podobno), prispevki k usposabljanju v industriji in družbenih dejavnostih, povezave s srednjimi in osnovnimi šolami, promocija znanosti v medijih, vrhunski dosežki v športu, svetovalna dejavnost, ekspertna mnenja in podobno). Elementi ocenjevanja so: izjemno ali visoko relevantni dosežki (ocena 4 do 5), pomembni za mednarodni in slovenski prostor (ocena 2 do 3), nepomembni za mednarodni in slovenski prostor (ocena 0 do 1).

¹¹⁸ V zapisniku z dne 26. 2. 2009.

ZSVed so raziskovalne programe na podlagi Metodologije za ocenjevanje raziskovalnih programov za leto 2008¹¹⁹ razdelili v ocenjevalne skupine, ki so povezane z raziskovalnimi področji, in oblikovali sedemdeset ocenjevalnih skupin. Pri pregledu poziva smo ugotovili, da ne vsebuje vrednostne meje (praga), ki bi preprečevala, da bi bili izbrani raziskovalni programi, ki so dobili razmeroma nizko število točk.

Ugotovljeno je bilo tudi, da so nove programske skupine postavljene v neenakopraven položaj s tistimi programskimi skupinami, ki so bile že sofinancirane, saj ima nova skupina kvantitativne kazalce normirane na zelene ure, pri ostalih pa na realizirane ure. Tako je panel opozoril, da bi morali biti kazalci pri vseh programskih skupinah normirani na predlagane ure. Ocenjujemo, da bi ARRS morala poziv ločiti na dva dela, ločeno za tiste, ki nadaljujejo raziskovalne programe, in posebej za nove raziskovalne programe.

3.1.2.3 Pregled vlog za raziskovalne projekte oziroma programe

ARRS je imenovala komisijo za odpiranje in pregled prijav. Komisija je vloge odprla, jih pregledala, ugotavljala formalne pomanjkljivosti in vloge vnesla v informacijski sistem. Vloga je morala vsebovati tudi obrazec za opredelitev cenovne kategorije¹²⁰ raziskovalnega programa oziroma projekta. Uvrstitev raziskovalnega projekta oziroma programa v cenovno kategorijo vpliva na obseg sredstev za sofinanciranje. Navedeni obrazec izpolni prijavitelj, ARRS navedb v obrazcu ne preverja, temveč raziskovalni projekt oziroma program uvrsti v cenovno kategorijo na podlagi podpisanega obrazca prijavitelja.

ARRS v svojih aktih ni imela urejenega načina preverjanja izpolnjevanja razpisnih pogojev in o preverjanju pogojev ni vodila zapisnikov. Ugotovili smo, da je ARRS preverjala izpolnjevanje nekaterih pogojev v okviru evalvacijskega postopka, in sicer pogoj:

- "izkazovanje sposobnosti za organiziranje in vodenje" v okviru 29. člena ZRRD; izpolnjevanje tega pogoja je preverjal šele recenzent v evalvaciji raziskovalnih projektov v sklopu ocene B₂ – "Organiziranost in izvedljivost raziskovalnega projekta – primernost vodenja in upravljanja raziskovalnega projekta";
- "aktivno mednarodno sodelovanje v zadnjih petih letih"; izpolnjevanje tega pogoja je preverjal recenzent v evalvacijskem postopku v okviru ocene B₁ – "Ocena izjemnih raziskovalnih dosežkov vodje raziskovalnega projekta in članov projektne skupine" tako za vodje raziskovalnih projektov kot za eno tretjino raziskovalcev, ki sodelujejo na raziskovalnem projektu;
- "proste raziskovalne ure za vodje raziskovalnih projektov in tretjino raziskovalcev, ki sodelujejo na raziskovalnem projektu"; izpolnjevanje tega pogoja je ARRS preverjala ob podpisu pogodbe.

Pojasnilo ARRS

V letu 2009 je bil uveden sistem javljanja zaposlitev v e-portal, da program spremlja deleže zaposlitev in datume sprememb ter natančno določa dovoljene obremenitve. V e-portal se bodo vnašale tudi ure raziskovalcev na raziskovalnih projektih, ki se bodo s programom kontrolirale in ne bo dovoljen vpis, ki bo presegel proste kapacitete.

¹¹⁹ Št. 6312-3/2008-1 z dne z dne 19. 3. 2008.

¹²⁰ Raziskave se lahko uvrstijo v štiri kategorije: razred A, razred B, razred C in razred D.

ARRS je preverjala usposobljenost projektne skupine temeljnega oziroma aplikativnega raziskovalnega projekta oziroma ustreznost podoktorskega raziskovalnega projekta tako, da so pooblaščenec osebe pregledale sezname vodij raziskovalnih projektov, ki ne izpolnjujejo pogojev. Podatke o usposobljenosti projektne skupine je pridobila od IZUM in iz baze SICRIS. ARRS je preverjala izpolnjevanje pogojev pri znanstvenih objavah na podlagi pravilnika o kazalcih uspešnosti tako, da je preverila, ali vodja raziskovalnega projekta in tretjina raziskovalcev, ki sodelujejo na raziskovalnem projektu, dosega za temeljni raziskovalni projekt vsak minimalno 100 točk, za aplikativni raziskovalni projekt pa 40 točk. Za izračun točk je upoštevala bazo COBISS. Če raziskovalci niso izpolnjevali pogoja, upoštevajoč podatke iz baze COBISS, je preverjanje razširila še na bazo WoS.

Pri preveritvi izpolnjevanja pogojev smo ugotovili:

- ARRS je predložila evidenčne izpise o prostih raziskovalnih urah za oba javna razpisa, ki pa niso bili popolni in zato niso omogočali realnega prikaza prostih raziskovalnih urah na dan sklenitve pogodbe in potrditve, da so člani projektne skupine izpolnjevali pogoje določene v javnem razpisu;
- na javnem razpisu za leto 2008 raziskovalni projekt pri tehniških vedah s področja materialov¹²¹ ni izpolnjeval pogojev iz razpisne dokumentacije, ker ni vključeval dveh po tipu (glede na status) različnih raziskovalnih organizacij (raziskovalni zavod ali univerzo ali gospodarsko družbo); ARRS prijavitelja ni pozvala, da vlogo dopolni in ga je kljub neizpolnjevanju pogojev uvrstila v evalvacijski postopek ter ga obravnavala kot mali raziskovalni projekt.

Pojasnilo ARRS

Raziskovalni projekt ni izpolnjeval pogojev za veliki raziskovalni projekt, zato je bil obravnavan kot mali raziskovalni projekt, o tem je bil prijavitelj obveščen.

Primer dobre prakse preverjanja podatkov pred sklenitvijo pogodbe

Skrbnica področja je na javnem razpisu za leto 2009 pri raziskovalnem projektu¹²² ugotovila, da raziskovalna skupina ni imela zadostnega števila prostih raziskovalnih ur. Skrbnica področja si je naredila izpis pregleda raziskovalnih skupin in ga shranila v spis, kar ocenjujemo kot primer dobre prakse pri preverjanju podatkov pred sklenitvijo pogodbe.

ARRS bi v evalvacijski postopek lahko uvrstila samo tiste prijave, ki so izpolnjevale vse pogoje. Razlika med merilom in pogojem je prav ta, da pogoj ne vpliva na uvrstitev na ocenjevalni lestvici, temveč je meja, ki jo mora izpolniti vsak prijavitelj, da se njegova vloga sploh posreduje v evalvacijski postopek. Ker ARRS ni preverila izpolnjevanja pogojev posameznih prijav v celoti pred samo evalvacijo, obstaja tveganje, da so nastali nepotrebni stroški ocenjevalcev.

Postopek izvedbe javnega razpisa v letu 2008 je trajal več kot sedem mesecev, v letu 2009 pa več kot osem mesecev.

¹²¹ Raziskovalni projekt L2-0618.

¹²² Vodja raziskovalnega projekta L7-2392.

Priporočilo

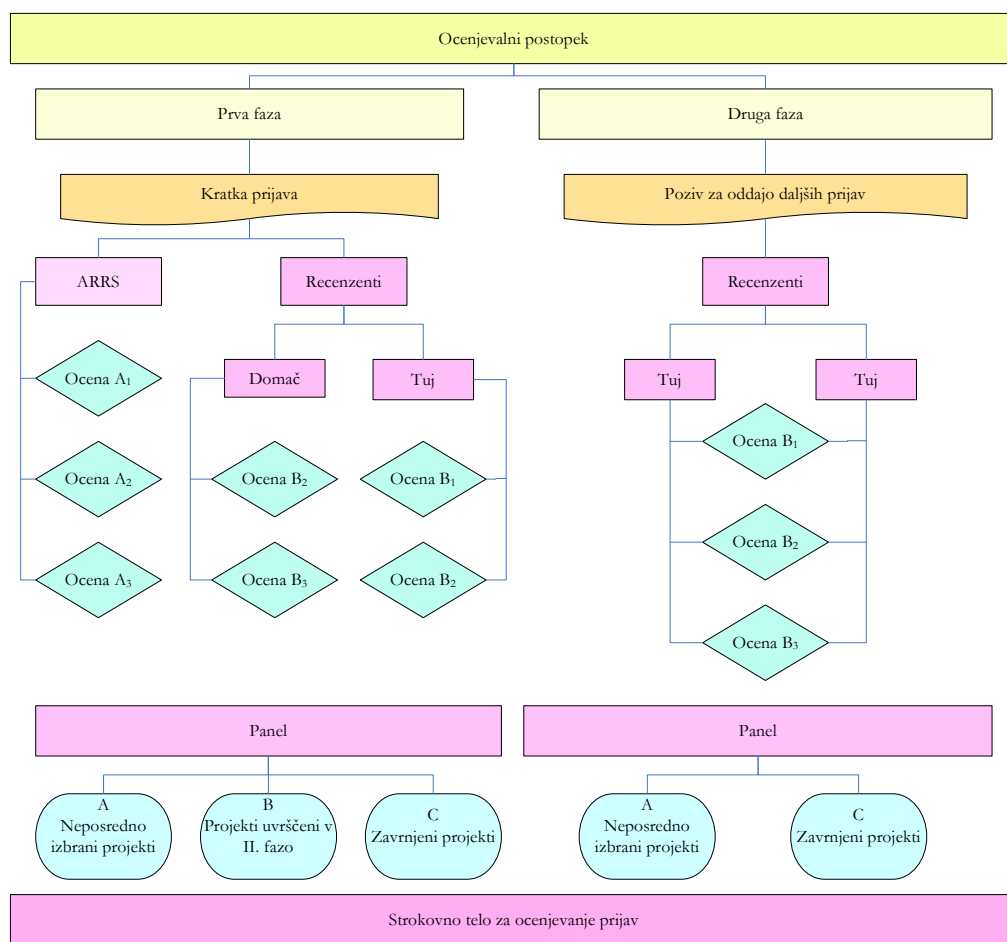
ARRS naj v internih aktih opredeli način preverjanja pogojev iz javnega razpisa, in določi, da se preverjanje pogojev iz javnega razpisa opravi po odpiranju prijav, pred evalvacijo.

3.1.2.4 Postopek ocenjevanja za raziskovalne projekte in programe

3.1.2.4.1 Ocenjevalni postopek za raziskovalne projekte

Postopek ocenjevanja je bil razdeljen v dve fazi. V prvi fazi je podala ARRS kvantitativne ocene, recenzenti pa tako v prvi kot drugi fazi ocenjujejo vsebino in relevantnost predlogov raziskovalnih projektov.

Slika 7: Ocenjevalni postopek

Vira: metodologija za ocenjevanje v letu 2008 in metodologija za ocenjevanje v letu 2009.

3.1.2.4.1.a Recenzenti

ZSVed so pripravili predloge recenzentov za načrtovan ocenjevalni postopek. Ta predlog po potrebi dopolni in potrdi ZSA in ga posreduje občasnemu strokovnemu telesu, ki je pred odpiranjem predlogov, prispelih na razpis, imenoval recenzente.

Stroški recenzentov za javni razpis za leto 2008 so znašali 153.079 evrov od tega 63.961 evrov za prvo fazo in 89.118 evrov za drugo fazo, stroški recenzentov za javni razpis za leto 2009 so znašali 270.425 evrov, od tega 139.072 evrov za prvo in 131.353 evrov za drugo fazo.

Recenzenti so v prvi fazi določili oceno na podlagi kratke prijave. V drugi fazi je ARRS recenzentu posredovala prijavno vlogo s celotno razpisno dokumentacijo¹²³ in z ocenami iz prve faze izbora raziskovalnih projektov, ki naj bi bile recenzentom v pomoč pri oblikovanju ocene.

Ugotovili smo, da akti ARRS, ki urejajo ocenjevanje raziskovalnih projektov, niso bili prevedeni v angleščino. Tujci recenzenti so ocenjevali na podlagi navodil, ki so jih prejeli od ARRS, ter na podlagi ocenjevalnih listov v angleškem jeziku. Ocenjujemo, da bi morali recenzenti imeti tudi akte, ki urejajo ocenjevanje raziskovalnih projektov, v angleškem jeziku.

Priporočilo

ARRS naj za tuje ocenjevalce zagotovi prevod aktov, ki urejajo ocenjevanje raziskovalnih projektov v angleški jezik, in jih objavi na spletni strani.

Ocene so imele malo komentarjev ali pa teh sploh ni bilo. Ocenjujemo, da bi morale biti vse ocene utemeljene s komentarjem. Ko so recenzenti podali svoje ocene, so strokovne službe ARRS posredovale ocene recenzentov članom panela in prijaviteljem, ki so podali svoje mnenje na ocene recenzentov.

Pojasnilo ARRS

Komentar se zahteva od vseh recenzentov, tudi naknadno. Če recenzent tudi po drugem pozivu ne predloži komentarja, se ga črta iz nabora recenzentov.

3.1.2.4.1.b Strokovno telo za ocenjevanje prijav in panel

Strokovno telo za ocenjevanje prijav je izvajalo evalvacijske postopke za posamezen razpis. Rezultat dela je bil predlog prednostne liste, vključno s predlogom višine finančnih sredstev.

Panel je bil sestavljen iz članov občasnega strokovnega telesa in tujih recenzentov. Na podlagi ocen kratkih prijav po področjih znotraj posameznih ved je panel ločeno za vsako vedo in za vsako področje ter posebej za področje interdisciplinarnih ved oblikoval predlog sklepa o uvrstitvi prijav raziskovalnih projektov v drugo fazo izbora, pri čemer je upošteval usmeritve MVZT. Za javni razpis za leto 2009 je panel pripravil tudi rezervni seznam¹²⁴, in sicer skupaj 17 raziskovalnih projektov, od tega po pet raziskovalnih projektov iz tehniških, družboslovnih in interdisciplinarnih ved ter dva raziskovalna projekta iz biotehniških ved.

Ugotovili smo:

- panel predlogov raziskovalnih projektov na javnem razpisu za leto 2008 ni obravnaval v takšni sestavi, kot ga je predlagal direktor, na javnem razpisu za leto 2009 pa smo takšen primer ugotovili na panelu za medicino, kjer ni sodeloval imenovani član;

¹²³ Prijavno vlogo so morali prijavitelji oddati v slovenskem in angleškem jeziku.

¹²⁴ Rezervna lista ni finančno ovrednotena.

- pri obeh javnih razpisih zapisnikov panelov niso podpisali vsi panelisti¹²⁵;
- pri obeh javnih razpisih pri obravnavanju vlog na panelu pri vseh vedah niso bili prisotni opazovalci;
- panel je pri obravnavi predlogov raziskovalnih projektov dobil na vpogled tudi zaključne ocene raziskovalnih projektov, ki so jih vodje obravnavanih raziskovalnih projektov zaključili v zadnjih treh letih, način vpliva zaključnih ocen raziskovalnih projektov pa ni bil določen.

Priporočilo

ARRS naj v internih aktih določi način imenovanja panela.

Ocenjujemo, da je pristojnost panela pri izbiri oziroma razvrstitvi prijav za sofinanciranje raziskovalnih projektov prevelika, ker je premalo vezana na ocene ocenjevalcev.

Panel je razvrstil raziskovalne projekte v tri kategorije A, B in C, ki jih določata metodologiji za ocenjevanje v letu 2008 in 2009, pri tem pa način uvrstitve v posamezno kategorijo ni natančno določen.

V kategorijo A se uvrstijo raziskovalni projekti, ki so na vrhu seznama po skupni oceni, hkrati pa imajo dobro ocenjeno vsebino raziskovalnega projekta (B₂ v zgornji polovici). ARRS v internih aktih nima določeno, kaj pomeni "*na vrhu seznama*" in kaj "*dobro ocenjena vsebina raziskovalnega projekta*", oziroma da je ocena B₂ v zgornji polovici. Na javnem razpisu za sofinanciranje v letu 2008 so bili v skupino A uvrščeni tudi tisti raziskovalni projekti, ki so dosegli nižjo skupno oceno in nižjo oceno B₂¹²⁶, kot tisti raziskovalni projekti, ki niso bili uvrščeni v skupino A. V letu 2009 takšnega primera ni bilo, ker so bili neposredno izbrani oziroma v skupino A uvrščeni le tisti raziskovalni projekti, ki so imeli znotraj posameznega področja najvišjo skupno oceno AB. Ni pa razvidno, ali je na sam izbor vplivala tudi dobra ocena vsebine raziskovalnega projekta, ker je v tabeli obrazložitev izbora naveden le kriterij skupne ocene AB.

V skupino B se uvrstijo raziskovalni projekti iz dveh enako velikih skupin, in sicer iz raziskovalnih projektov na vrhu seznama skupne ocene in raziskovalnih projektov z dobro ocenjeno vsebino raziskovalnega projekta (B₂ v zgornji polovici). ARRS v svojih navodilih in v javnem razpisu ni imela določeno, katera skupina se oblikuje prva. Po navedbah ARRS se je najprej oblikovala prva polovica skupine tistih raziskovalnih projektov, ki imajo največjo skupno oceno, zatem pa še druga polovica raziskovalnih projektov, ki ima najvišjo oceno B₂. Kljub temu pa smo ugotovili, da je ARRS pri

¹²⁵ Pri javnem razpisu za leto 2009 je bil takšen primer pri biotehnikih.

¹²⁶ Interdisciplinarno področje: raziskovalni projekt L7-0382 s skupno oceno 21,55 in oceno B₂ 3,70 je bil uvrščen v skupino A, ne pa tudi raziskovalni projekt J7-0363 z višjo skupno oceno 21,74 in oceno B₂ 4,10. Biotehnične vede: Gozdarstvo, lesarstvo in papirništvo: raziskovalni projekt L4-0820 s skupno oceno 16,99 in B₂ 4,00 je bil uvrščen v skupino A, raziskovalni projekt s področja Živalska produkcija in predelava L4-0773 z višjo skupno oceno 19,57 in oceno B₂ 4,00 pa ni bil uvrščen v skupino A oziroma raziskovalni projekt s področja biotehnologije J4-0901, ki je imel skupno oceno 20,95 in oceno B₂ 4,60 ni bil uvrščen v skupino A. Raziskovalni projekt s področja materialov J2-1221 s skupno oceno 24,12 in B₂ 4,30 ter raziskovalni projekt s področja proizvodnih tehnologij in sistemov J2-0927 s skupno oceno 25,44 in oceno B₂ 4,50 sta bila uvrščena v skupino A, ne pa tudi raziskovalni projekt s področja mehanike L2-0633 z višjo skupno oceno 26,53 in oceno B₂ 4,80.

razvrščanju raziskovalnih projektov na podlagi javnega razpisa za leto 2008 in za leto 2009 v skupino B¹²⁷ uvrstila tudi raziskovalne projekte¹²⁸, ki po skupni oceni niso bili na vrhu seznama in niso imeli dobre ocene B₂. V skupino B so bili uvrščeni raziskovalni projekti¹²⁹, kljub temu da po skupni oceni niso bili na vrhu seznama, in raziskovalni projekti, ki so imeli skupno oceno in oceno B₂ nižjo kot tisti, ki niso bili posredovani v drugo fazo¹³⁰. Prav tako smo ugotovili, da v drugo fazo niso bili uvrščeni raziskovalni projekti, kljub temu da so imeli visoko oceno B₂¹³¹.

Javni razpis za leto 2009 je ARRS dopolnila pri uvrstitvi raziskovalnih projektov v kategorijo B tako, da se v to kategorijo uvrstijo tudi tisti raziskovalni projekti, katerih vodje projektov kažejo svojo izjemnost v posameznem elementu ocene in imajo katero koli od delnih ocen maksimalno¹³² ali so v petletnem obdobju objavili monografijo pri mednarodni založbi ali članek v najvišje rangiranih znanstvenih revijah.

Ocenjujemo, da takšna uvrstitev raziskovalnih projektov v kategorijo B ne zagotavlja izbire najkakovostnejših raziskovalnih projektov, saj je lahko izbran raziskovalni projekt, ki ima visoko število točk v SICRIS, po kakovosti pa je lahko nizko ocenjen. Problem se lahko pojavi tudi pri oceni B₁ – dosednji raziskovalni dosežki vodje in ostalih članov projektne skupine –, pri prijavi nove teme. Nosilec in člani projektne skupine pri humanističnih vedah niso mogli imeti referenc s tega področja, lahko pa so imeli relevantne reference na drugih področjih¹³³. Zato ocenjujemo, da bi morala ARRS dajati večji poudarek kakovosti raziskovalnega projekta in njegovi dodani vrednosti.

Pojasnilo ARRS

V drugi fazi je 75 odstotkov ocene namenjeno vsebini raziskovalnega projekta. Z novimi temami raziskovalci težko uspejo na posameznih področjih. Dosežki, ki jih vodja projekta navede na podobnem področju, vseeno dajo informacijo o tem, ali je projektna skupina ustrezna za izvedbo raziskave.

¹²⁷ V skupino B je bil pri družboslovnih vedah uvrščen raziskovalni projekt s področja prava L5-0114 s skupno oceno 13,06 in oceno B₂ 4,20, raziskovalni projekt s področja političnih ved L5-0479 z višjo skupno oceno 13,84 in višjo oceno B₂ 4,30 pa ni bil uvrščen v skupino B. Biotehniške vede: raziskovalni projekt s področja veterine J4-0176 s skupno oceno 14,56 in oceno B₂ 3,80 je bil uvrščen v skupino B, ne pa tudi raziskovalni projekt iz istega področja L4-0210 z višjo skupno oceno 14,62 in oceno B₂ 4,00. Naravoslovno-matematične vede: raziskovalni projekt s področja farmacije, prijavljen pod zaporedno številko 7466 s skupno oceno 14,24 in B₂ 2,95 kot mali aplikativni raziskovalni projekt, je bil uvrščen v skupino B, ne pa tudi raziskovalni projekt iz istega področja s skupno oceno 14,76 in višjo oceno B₂ 3,15 kot temeljni projekt.

¹²⁸ Raziskovalni projekt J6-0524, ki je imel skupno oceno 14,23 in oceno B₂ 2,50.

¹²⁹ Nekaj raziskovalnih projektov, ki so bili razvrščeni v skupino B in niso bili na vrhu seznama: Z1-0518, Z1-0891, Z1-0875, Z1-0776, Z1-0575, Z1-0112.

¹³⁰ Biotehnične vede: veterina: raziskovalni projekt L4-0210 je dosegel skupno št. točk 14,62 in oceno B₂ 4,00 ni bil uvrščen v drugo fazo, raziskovalni projekt J4-0176 pa je bil uvrščen v drugo fazo kljub nižji skupni oceni 14,56 in oceni B₂ 3,80.

¹³¹ Raziskovalni projekt L4-1043 ima oceno B₂ 4,50, raziskovalni projekt L1-0902 ima oceno B₂ 4,60, raziskovalni projekt L1-0917 ima oceno B₂ 4,60, raziskovalni projekt J2-1096 ima oceno B₂ 4,80, raziskovalni projekti kljub visoki oceni B₂ niso bili uvrščeni v drugo fazo.

¹³² A₁, A₂, A₃, B₁, B₂ ali B₃ = 5.

¹³³ Raziskovalni projekt J6-2012.

Paneli so dobili navodilo na obeh javnih razpisih, da se v kategorijo B uvrsti približno dvakratno število raziskovalnih projektov glede na predvideno število odobrenih raziskovalnih projektov po vedah in za področje interdisciplinarnosti.

V navodilih za panel pri javnem razpisu za leto 2009 je bilo, v primerjavi z javnim razpisom za leto 2008, določeno, koliko raziskovalnih projektov naj bi bilo odobrenih znotraj posamezne vede po področjih. Ugotovili smo, da panel ni izbral tistih raziskovalnih projektov, ki so presegli vrednostni prag in bi bili lahko v okviru dovoljenega števila raziskovalnih projektov med izbranimi¹³⁴, oziroma je izbral raziskovalni projekt¹³⁵, ki ni dosegel praga.

Panel je v drugi fazi obravnaval utemeljitve ocen recenzentov in mnenje (odziv) prijaviteljev na pisne ocene ter razvrstil predloge za sofinanciranje raziskovalnih projektov po področjih.

Pristojnost panela na obeh javnih razpisih je bila tudi, da pri velikem odstopanju med ocenami ocenjevalcev določi oceno in jo utemelji. Navajamo nekaj primerov, ko je ocena panela vplivala na odločitev pri izboru na javnem razpisu:

- za leto 2008 sta se pri raziskovalnem projektu¹³⁶ oceni recenzentov¹³⁷ razlikovali za 5,10 točk; ugotovili smo, da je panel obravnaval utemeljitve ocen recenzentov in mnenje oziroma odziv prijaviteljev ter raziskovalnemu projektu določil skupno oceno 16,5 kot kompromis ocen dveh recenzentov in kot vzpodbudo prijavitelju za njegovo odlično delo na tem področju in za njegov prispevek k znanstvenemu delu; ocenjujemo, da utemeljitev ocene ne navaja, na podlagi katerih strokovnih kriterijev je bila sprejeta odločitev za sofinanciranje raziskovalnega projekta;
- za leto 2009 je panel pri raziskovalnih projektih pri naravoslovno-matematičnih vedah na področju biokemije¹³⁸ ter na interdisciplinarnem področju¹³⁹ upošteval višjo oceno recenzenta in ne povprečnih ocen recenzentov, s čimer je vplival na izbor teh raziskovalnih projektov, saj ob upoštevanju povprečne ocene raziskovalni projekti ne bi bili izbrani;
- za leto 2009 pri biotehniških vedah na področju rastlinske produkcije panel ni izbral podoktorskega aplikativnega raziskovalnega projekta¹⁴⁰, kljub temu da je njegova povprečna ocena presegala vrednostni prag¹⁴¹, temveč je izbral temeljni podoktorski raziskovalni projekt¹⁴², pri katerem je panel upošteval višjo oceno recenzenta, ne pa povprečne skupne ocene, s čimer je tako ta projekt dosegel pogoj za izbor¹⁴³.

¹³⁴ Biotehniške vede, področje veterine, kjer ni bil izbran raziskovalni projekt, ki je presegel vrednostni prag, je dosegel 15,27 točk, vrednostni prag pa je bil 13 točk.

¹³⁵ Naravoslovno-matematične vede na področju biologije, kjer je bil izbran raziskovalni projekt, ki je dosegel 13,95 točk in ni dosegel vrednostnega praga (14 točk).

¹³⁶ Raziskovalni projekt J1-0986.

¹³⁷ Skupna ocena prvega recenzenta je bila 12,30, drugega pa 17,40.

¹³⁸ Vodja raziskovalnega projekta J1-2308.

¹³⁹ Vodje raziskovalnih projektov: J7-2011, L7-2393, Z7-2059.

¹⁴⁰ Vodja raziskovalnega projekta, prijava pod zaporedno št. 831.

¹⁴¹ Ocena projekta je bila 13,05.

¹⁴² Vodja raziskovalnega projekta: Z4-2225.

¹⁴³ Ocena projekta je bila 12,65.

Pri javnem razpisu za leto 2008 smo ugotovili večje odstopanje med predvidenim in dejanskim številom raziskovalnih projektov pri medicinskih vedah, kjer je bilo v drugo fazo uvrščenih 65 raziskovalnih projektov od skupno 80 prispelih vlog, 15 raziskovalnih projektov zaradi nizkih ocen v drugo fazo ni bilo uvrščenih. Ker pa vrednostni prag ni bil določen, ni bilo mogoče potrditi, da teh raziskovalnih projektov upravičeno niso uvrstili v drugo fazo. Pri javnem razpisu za leto 2009 je bilo število izbranih raziskovalnih projektov pri medicinskih vedah v skladu z navodili panela o razpoložljivem številu izbranih enot raziskovalnih projektov. Pri posameznih področjih znotraj raziskovalnih ved smo tudi ugotovili, da je ARRS na različnih področjih izbrala predvideno število raziskovalnih projektov, kot je bilo določeno v navodilih panelom.

Ugotovili smo tudi, da ARRS raziskovalne projekte, ki kandidirajo na javnem razpisu kot veliki raziskovalni projekti, obravnava kot male raziskovalne projekte¹⁴⁴, ker raziskovalna skupina nima dovolj razpoložljivih raziskovalnih ur. Zaradi odločitve, da se raziskovalni projekt obravnava kot manjši raziskovalni projekt, se je zmanjšalo število ur projektne skupine z 2780 ur na 1390 ur. Vodji te raziskovalne skupine se je število raziskovalnih ur zmanjšalo s prvotnih 400 ur na 145 ur, kar predstavlja le 36 odstotkov predvidenih raziskovalnih ur. To ocenjujemo kot tveganje za kakovostno izvedbo raziskovalnega projekta, zaradi katere je bil raziskovalni projekt izbran. Raziskovalni projekt je imel po končnem izboru polovico manj ur kot ob prijavi, vsebina raziskovalnega projekta pa je ostala nespremenjena.

3.1.2.4.2 Ocenjevalni postopek za raziskovalne programe

ZSA je na predlog ZSVed imenoval občasna strokovna telesa za ocenjevanje posameznih ocenjevalnih skupin raziskovalnih programov. Sestavljali so ga vodje vseh ocenjevanih raziskovalnih programov posamezne skupine raziskovalnih programov, tuji ocenjevalec, strokovnjak z uporabniškega področja ter predstavnik področnega ZSVed kot predsednik strokovnega telesa za ocenjevano področje, ki pa ni nastopal kot ocenjevalec. Naloga predsednika ZSVed v postopku evalvacije je bila vodenje razprave na javnih predstavitev raziskovalnih programov, koordinacija dela ocenjevalcev, vodenje panela in priprava poročila panela z navedbo ocen in ranga obravnavanih raziskovalnih programov.

Stroški recenzentskega postopka so za izbor raziskovalnih in infrastrukturnih programov za ocenjevanje vlog oziroma prijav, prispelih na poziv za raziskovalne programe, znašali 154.899 evrov.

ARRS je posredovala članom občasnega strokovnega telesa za vsako ocenjevalno skupino evalvacijsko gradivo in ocenjevalni obrazec. Člani so izpolnili ustrezne ocenjevalne obrazce, ki vsebujejo številčno oceno po posameznih elementih, oceno so kratko opisno utemeljili oziroma komentirali posamezne elemente ocenjevanja.

Elementi ocenjevanja za raziskovalne programe so bili¹⁴⁵:

- ocena B₁ – znanstveni rezultati;
- ocena B₂, ki je sestavljena iz dveh delov: B_{2Z} – pomen programa za znanost, B_{2R} – pomen programa za družbeno-ekonomski in kulturni razvoj Republike Slovenije;
- ocena B₃ – rezultati, pomembni za družbeno ekonomski in kulturni razvoj Republike Slovenije.

¹⁴⁴ Raziskovalni projekt L7-2392.

¹⁴⁵ Metodologija za ocenjevanje raziskovalnih programov v letu 2008.

Vsaka od štirih delnih ocen je lahko prinesla največ pet točk. Skupno torej 20 točk, pri čemer h končni oceni polovico prispeva ocena B₂. Kot poseben pripomoček pri ocenjevanju so ocenjevalci uporabili tudi podatek iz baze COBISS za programsko skupino, ki vsebuje bibliografske podatke. Vse faze ocenjevanja bi morale biti vnaprej določene v aktu, vendar pa uporaba tega pripomočka kot sestavnega dela ocenjevanja v aktu ni bila določena.

V skladu z Metodologijo za ocenjevanje raziskovalnih programov v letu 2008 je vodja raziskovalnega programa pripravil javno predstavitev raziskovalnega programa za recenzente v slovenskem oziroma angleškem jeziku. Javne predstavitve so se udeležili člani občasnega strokovnega telesa za ocenjevanje raziskovalnih programov, ki so po predstavitvi izoblikovali dokončne ocene. Vodja raziskovalnega programa ni smel oceniti svojega raziskovalnega programa, lahko pa je ocenjeval svoje sokandidate na pozivu. Po predstavitvah so člani občasnega strokovnega telesa oblikovali dokončne ocene.

Predstavniki ZSVed je na panelni obravnavi po javnih predstavitvah vseh raziskovalnih programov znotraj ocenjevalne skupine zbral vse dokončne ocene za raziskovalne programe. Izračunali so povprečno oceno za vsak raziskovalni program. Člani strokovnega telesa so na seji obravnavali vsak raziskovalni program posebej, vodja raziskovalnega programa ni bil prisoten pri obravnavi svojega raziskovalnega programa. Rezultat obravnave na panelu je bila določitev končnih ocen in razvrstitev raziskovalnih programov po vrstnem redu, evalviranih znotraj ocenjevalne skupine. Na panelni obravnavi je strokovno telo k ocenam dodalo komentar. Rezultate je panel poslal v obravnavo ZSA.

Ocenjujemo, da je bilo ocenjevanje raziskovalnih programov, ki so ga opravili vodje programov, subjektivno, kar smo ugotovili tudi pri naravoslovno-matematičnih vedah. Člani ocenjevalne skupine so bili hkrati tudi vodje raziskovalnih programov, katerih raziskovalne programe so ocenjevali, pri tem so ocenjevali raziskovalne programe drug drugega ter so dali drug drugemu maksimalno oceno (pet točk). Na podlagi teh ocen se je tudi izračunala povprečna ocena. Oceno sta potem podala še tuja ocenjevalca in panel (povezava s točko 3.1.1.2.b).

Pojasnilo ARRS

V predlogu novega Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanju in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti je za ocenjevanje raziskovalnih programov predvideno, da bo sestava občasnega strokovnega telesa določena v metodologijah za ocenjevanje raziskovalnih in infrastrukturnih programov.

Na subjektiven način ocenjevanja je opozoril tudi ZSVed pri družboslovnih vedah. V ocenjevalni skupini so se ocenili trije raziskovalni programi, vodje raziskovalnih programov so drug drugemu dali maksimalno oceno (vodja panela je opozoril, da so se vodje raziskovalnih programov med sabo dogovorili in se ocenili z najboljšo oceno), tuji ocenjevalec pa ni dal vsem maksimalnega števila točk. Zaradi takšnega načina ocenjevanja je ZSVed sklenil, da je treba raziskovalne programe v tej skupini predčasno preveriti.

3.1.2.5 Postopek sofinanciranja raziskovalnih projektov oziroma programov

V reviziji smo pregledali tako postopke v letu 2008 kot postopke v prvem polletju leta 2009, saj se cilj revizije – izrek mnenja o smotrnosti poslovanja (učinkovitost in uspešnost) –, nanaša na leto 2008 in na prvo polovico leta 2009.

3.1.2.5.1 Postopek sprejema odločitve za sofinanciranje raziskovalnih projektov

ZSA je obravnaval listo raziskovalnih projektov, kjer naj bi upošteval razvrstitev panela, hkrati pa bi lahko delno prerazporedil razmerje med tipi raziskovalnih projektov znotraj ved na podlagi v razpisu določenih kriterijev in meril.

Na javnem razpisu za leto 2008 je bilo izbranih 219 raziskovalnih projektov za sofinanciranje v skupni vrednosti 8.541.961 evrov, na javnem razpisu za leto 2009 pa 278 raziskovalnih projektov v skupnem znesku 8.920.041 evrov.

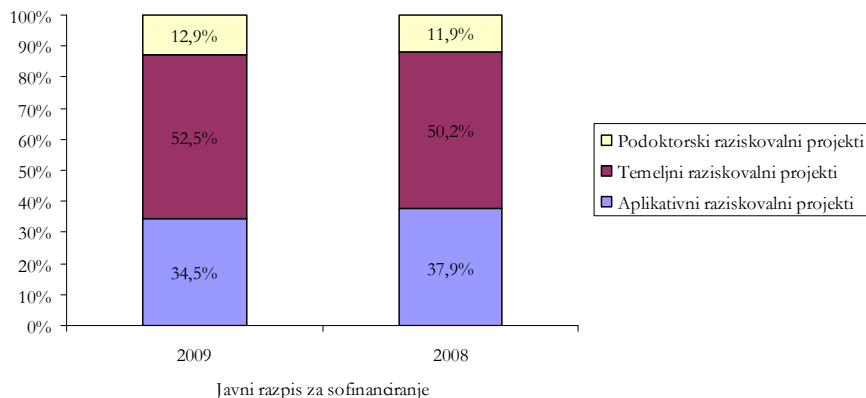
Tabela 1: Število izbranih raziskovalnih projektov

Veda	Raziskovalni projekti			
	Javni razpis za leto 2008		Javni razpis za leto 2009	
	Mali projekti	Veliki projekti	Mali projekti	Veliki projekti
Naravoslovno-matematične vede	36	0	65	3
Tehniške vede	54	2	55	16
Medicinske vede	46	3	35	2
Biotehniške vede	12	1	23	4
Družboslovne vede	14	0	32	2
Humanistične vede	41	0	27	2
Interdisciplinarna področja	9	1	8	4
Skupaj	212	7	245	33

Vira: rezultati javnega razpisa za leto 2008 in rezultati javnega razpisa za leto 2009.

Več kot polovico vseh izbranih raziskovalnih projektov predstavljajo temeljni raziskovalni projekti, vendar se je razmerje med njimi na javnem razpisu za leto 2009 v primerjavi z javnim razpisom za leto 2008 zmanjšalo za 2,3 odstotne točke. Povečalo pa se je razmerje pri aplikativnih raziskovalnih projektih, pri katerih je ARRS na javnem razpisu za leto 2008 izbrala sedem velikih aplikativnih raziskovalnih projektov, v letu 2009 pa 33.

Slika 8: Izbrani raziskovalni projekti po tipu raziskovalnih projektov na javnem razpisu za leto 2008 in na javnem razpisu za leto 2009

Vira: rezultati javnega razpisa za leto 2008 in rezultati javnega razpisa za leto 2009.

Med neposredno izbrane raziskovalne projekte za sofinanciranje (skupina A) je bilo na javnem razpisu za leto 2008 izbranih 13 raziskovalnih projektov oziroma 3,5 odstotka vseh raziskovalnih projektov, ki so bili izbrani v prvi fazi in jih je predlagalo strokovno telo. Na javnem razpisu za leto 2009 je bilo izbranih 22 raziskovalnih projektov, od tega je 21 raziskovalnih projektov oziroma 5,1 odstotka vseh raziskovalnih projektov, ki jih je v prvi fazi uvrstilo strokovno telo za ocenjevanje. En raziskovalni projekt¹⁴⁶ iz naravoslovno-matematičnih ved, ki je imel na področju biologije najvišjo skupno oceno, pa je na seznam uvrstil ZSA. Razlog za neposredno uvrstitev raziskovalnega projekta ni bil naveden.

ZSA je pri obeh javnih razpisih v drugo fazo dodatno uvrstil še nekaj raziskovalnih projektov, in sicer na:

- javnemu razpisu za leto 2008 je v drugo fazo ocenjevanja uvrstil še devet raziskovalnih projektov¹⁴⁷, in sicer enega na naravoslovju, pet na tehniki, enega na družboslovju in dva na humanistiki; predloga ZSA ni obrazložil¹⁴⁸; na podlagi popravka po uradni dolžnosti je ZSA v drugi krog ocenjevanja uvrstil še šest raziskovalnih projektov¹⁴⁹; razloga za odločitev ni obrazložil;

¹⁴⁶ Raziskovalni projekt: L1-2278.

¹⁴⁷ Raziskovalni projekti: J1-0639, L2-0968, L2-1218, Z2-1135, Z2-0942, L2-1178, Z5-0534, Z6-0863, Z6-0211.

¹⁴⁸ ZSA je v drugo fazo uvrstil raziskovalni projekt s področja naravoslovnih ved – matematika J1-0639, ki ima skupno oceno AB 14,93 in oceno B₂ 4,20. Pri pregledu raziskovalnih projektov, ki so bili ocenjeni v prvi fazi za to vedo, smo ugotovili tudi visoko oceno pri raziskovalnem projektu s področja matematike J1-0634, ki je imel oceno AB 15,76 in B₂ 4,10. Še višjo oceno pa je imel raziskovalni projekt s področja geologije J1-0592, ki je imel oceno AB 15,26, in B₂ 4,20, vendar nista bila uvrščena v drugo fazo.

¹⁴⁹ Raziskovalni projekti: L3-0636, L2-1180, J1-0087, J2-1084, L5-0012, Z6-0311.

- javnemu razpisu za leto 2009 je na seznam raziskovalnih projektov dodatno uvrstil v drugo fazo¹⁵⁰ skupno 46 raziskovalnih projektov, od tega deset na naravoslovju in humanistiki, pet na tehniki, dva na medicini, štiri na biotehniki (predlagalo jih je strokovno telo kot priporočilo ZSA, da naj bi bili uvrščeni v drugo fazo), štiri na družboslovju in enajst na interdisciplinarnem področju.

ZSA je na seznam za sofinanciranje raziskovalnih projektov poleg tistih, ki jih je predlagalo strokovno telo za ocenjevanje prijav na javnem razpisu za leto 2008, dodatno uvrstil še 32 raziskovalnih projektov v skupnem letnem znesku 1.649.898 evrov, kar predstavlja 19,3 odstotka vrednosti vseh izbranih raziskovalnih projektov. ZSA pri končnem razvrščanju dodatnih raziskovalnih projektov na finančno ovrednoten seznam ni v celoti upošteval prednostnih tematskih področij, saj pri petih¹⁵¹ raziskovalnih projektih, ki jih je dodatno uvrstil na seznam, ni upošteval prednostnih tematskih področij, ki so bili določeni v javnem razpisu. ZSA svoje odločitve o dodatno izbranih raziskovalnih projektih, ki jih je uvrstil na seznam za sofinanciranje, ni ustrezno obrazložil, temveč je navedel le, da je upošteval usmeritve MVZT in prioriteta področja. ZSA pri uvrstitvi dodatnih raziskovalnih projektov na seznam ni upošteval višine ocen raziskovalnih projektov, ki so jih dodelili recenzenti, oziroma je upošteval boljšo oceno recenzenta, ne pa povprečne ocene recenzentov¹⁵². ZSA je na seznam za sofinanciranje raziskovalnih projektov uvrstil tudi raziskovalne projekte¹⁵³, ki po oceni panela v drugi fazi niso bili primerni za sofinanciranje.

Metodologija za ocenjevanje v letu 2008 ne dovoljuje ZSA, da sam uvrsti v sofinanciranje dodatne raziskovalne projekte. Iz zapisnika¹⁵⁴ ZSA je razvidno, da je glede na dodatna razpoložljiva sredstva dodatno uvrstil manjše število raziskovalnih projektov v izbor za sofinanciranje in pri tem upošteval dosežene ocene in razmerja sredstev med vedami.

Na javnem razpisu za leto 2009 je ZSA na seznam dodatno uvrstil še 33 raziskovalnih projektov v skupnem znesku 1.105.296 evrov, kar predstavlja 12,4 odstotka vrednosti vseh izbranih raziskovalnih projektov na tem razpisu. Od 33 raziskovalnih projektov, ki so bili dodatno uvrščeni na seznam, je ZSA 12 raziskovalnih projektov, kar vrednostno predstavlja 367.704 evrov, izbral na podlagi rezervne liste, ki so jo oblikovali paneli. Ostalih 21 raziskovalnih projektov v skupnem znesku 737.592 evrov je izbral sam. ZSA svoje odločitve o izboru teh raziskovalnih projektov ni pisno utemeljil¹⁵⁵. Ugotovili smo, da je ZSA na listo za sofinanciranje raziskovalnih projektov:

¹⁵⁰ ZSA je v prvi fazi izbral še dodatne raziskovalne projekte ob upoštevanju usmeritev MVZT glede na prioritete sklope: dodelitev najmanj enega raziskovalnega projekta s področja energetike, enega raziskovalnega projekta, povezanega z raziskovanjem polimerov, in najmanj enega raziskovalnega projekta z osmim prioritetenim sklopom – kritični pretres polpretekle zgodovine. Znotraj vsake vede mora biti izbranih vsaj 10 odstotkov podoktorskih projektov, vsaj 10 odstotkov izbranih mora voditi raziskovalec, ki je doktoriral leta 1998 in kasneje, vsaj 5 odstotkov izbranih mora biti velikih projektov. Vsaj dve tretjini projektov s področja tehnike mora biti aplikativnih, vsaj tretjina projektov drugih ved mora biti aplikativnih, izbran mora biti en raziskovalni projekt umetniških akademij v okviru interdisciplinarnih ved.

¹⁵¹ Raziskovalni projekti: J1-0747, Z2-0834, L2-1071, J6-0958, J6-0070.

¹⁵² Raziskovalni projekti: J1-0747, L1-0696, L2-0618, L2-1071, J6-0093.

¹⁵³ Raziskovalni projekti: L1-0696, L2-0618, Z2-0834, L3-0431, J5-0269.

¹⁵⁴ Zapisnik 43. seje ZSA št. 013-8/2006-48 z dne 21. 1. 2008.

¹⁵⁵ Metodologija za ocenjevanje v letu 2009, poglavje A, stran 3.

- uvrstil tudi raziskovalne projekte¹⁵⁶, ki po oceni, ki jo je določil panel, niso dosegli vrednostnega praga za uvrstitev, ZSA pa je upošteval višjo oceno recenzenta;
- ZSA ni upošteval povprečne ocene recenzentov, temveč boljšo oceno recenzenta¹⁵⁷;
- raziskovalni projekt¹⁵⁸ je uvrstil med medicinske vede, kljub temu da ga je panel obravnaval na interdisciplinarnem področju; ocenjujemo, da ZSA ni pristojen za prerazporejanje prijav raziskovalnih projektov med vedami;
- ni upošteval rezervne liste, ki jo je predlagal panel.

ZSA je na predlog strokovnega telesa za ocenjevanje vlog obravnaval in sprejel predlog finančno ovrednotenega prednostnega seznama raziskovalnih projektov in ga posredoval upravnemu odboru v sprejem. Upravni odbor je sprejel sklep o izboru prijav za sofinanciranje raziskovalnih projektov. Upravni odbor je odločitev za sofinanciranje raziskovalnih projektov, ki jo je pripravil ZSA za oba javna razpisa, potrdil brez sprememb.

3.1.2.5.2 Postopek sprejema odločitve za sofinanciranje raziskovalnih programov

V postopku ocenjevanja je moral ZSA pri določitvi dokončnega predloga finančno ovrednotenega prednostnega seznama raziskovalnih programov upoštevati politiko na področju raziskovalne dejavnosti in prioritete, določene v ReNRRP¹⁵⁹. Predloge ocenjenih in finančno ovrednotenih raziskovalnih programov, ki jih je pripravilo strokovno telo, je obravnaval ZSA; pri tem naj ne bi spreminjal vrstnega reda. ZSA je oblikoval listo raziskovalnih programov, s katerimi bodo sklenili pogodbe za naslednje programsko obdobje v enakem letnem obsegu kot v sedanjem obdobju. ZSA je oblikoval tudi predlog liste vrhunskih raziskovalnih programov, ki se jim poveča letni obseg financiranja, listo manj kakovostnih raziskovalnih programov, ki se jim letni obseg financiranja zmanjša, listo novih raziskovalnih programov in listo tistih, ki se ukinejo.

Na podlagi predlogov panelov in mnenj področnih ZSVed je ZSA pripravil listo raziskovalnih programov po znanstvenih vedah s predlogom za sklenitev tri-, štiri-, pet- ali šestletnih pogodb za naslednje programsko obdobje in predlogom letnega obsega financiranja. ZSA je glede obsega financiranja upošteval predvidene okvire. Pri določanju trajanja posameznih raziskovalnih programov pa so člani ZSA menili, da je najustreznejše, če se vsebinski obseg raziskovalnih programov uskladi z dolžino in obsegom financiranja. Pri sprejemu odločitev je bilo dogovorjeno, da bodo upoštevali usmeritve MVZT, Usmeritve

¹⁵⁶ Raziskovalni projekt: J1-2046 in L5-2365.

¹⁵⁷ Raziskovalni projekt: J6-2396.

¹⁵⁸ Raziskovalni projekt: J3-2258.

¹⁵⁹ 34. člen pravilnika o ocenjevanju programov.

Sveta za konkurenčnost¹⁶⁰ ter seznama najboljše in najslabše ocenjenih raziskovalnih programov pri vmesnem ocenjevanju. ZSA Usmeritev Sveta za konkurenčnost ni mogel upoštevati, saj so bile pripravljene šele novembra 2008, torej po končanem izbirnem postopku.

ZSA je odločitev ZSVed o obdobju financiranja spremenil pri naravoslovno-matematičnih vedah v 41 primerih, pri tehniških vedah v desetih primerih, pri medicini v 20 primerih, pri biotehniških vedah v dveh primerih in pri družboslovnih vedah v 17 primerih. Kot primer navajamo naravoslovno-matematične vede, kjer je v prvi skupini ZSVed predlagal šestletno financiranje¹⁶¹ ZSA pa je določil petletno financiranje. Ugotovili smo tudi, da je ZSA dodatno uvrstil v financiranje nov raziskovalni program¹⁶², ki ga ZSVed ni predlagal za financiranje.

ZSA, upravni odbor in ZSVed so izoblikovali skupna izhodišča, da se vsi novi raziskovalni programi, ki so dovolj kakovostni, predlagajo za financiranje v obsegu 1,5 FTE¹⁶³ A kategorije za obdobje treh let do naslednje podrobnejše evalvacije, da se vztraja pri uravnoteženi razporeditvi raziskovalnih programov za sklepanje tri- do šestletnih pogodb pri vseh raziskovalnih vedah, in da vrstnega reda, ki so ga pripravili na panelih, ni mogoče spreminjati. Določili so minimalni obseg financiranja 1,5 FTE oziroma tri FTE A kategorije, kadar je prijavitelj javni raziskovalni zavod. Metodologija za ocenjevanje programov v letu 2008 določa prepoved ZSA glede spreminjanja odločitev strokovnega telesa.

Na usklajevalnih sestankih s predstavniki področnih ZSVed in upravnim odborom je prišlo do manjših popravkov na področju naravoslovno-matematičnih in tehniških ved v prid minimalnega povečanja obsega financiranja najkakovostnejših raziskovalnih programov tako, da se je pri tehniških vedah povečal obseg financiranja za 1,3 FTE.

Upravnemu odboru je direktor poslal predlog seznama ocenjenih in finančno ovrednotenih raziskovalnih programov v sprejem.

¹⁶⁰ Odlok o ustanovitvi Sveta Vlade Republike Slovenije za konkurenčnost (Uradni list RS, št. 14/08). Svet za konkurenčnost sestavljajo pristojni ministri, predstavniki podjetij, strokovne javnosti, zbornic, združenj in drugi. Naloge Sveta za konkurenčnost so sooblikovanje in usklajeno izvajanje horizontalnih in sektorskih politik z iskanjem sinergij za krepitev konkurenčnosti slovenskih podjetij in gospodarstva, izbor ožjih področij raziskav in tehnološkega razvoja znotraj prednostnih nalog, opredeljenih v strateških dokumentih države, presoja in izbira predlaganih ožjih področij raziskav in tehnološkega razvoja, presoja predlogov za usklajeno in učinkovito izvajanje ukrepov na področjih raziskav, tehnološkega razvoja, inovacij, podjetništva, internacionalizacije, financiranja in podobno, njihovo upoštevanje pri pripravi strateških in izvedbenih dokumentov vlade ter letnih programih dela javnih agencij in javnih skladov, spremljanje in vrednotenje učinkovitosti sprejetih odločitev (usmeritev, ukrepov).

¹⁶¹ Raziskovalni program P1-0292, P1-0222.

¹⁶² Raziskovalni program P6-0380.

¹⁶³ Ekvivalent polne zaposlitve (1 FTE je 1700 raziskovalnih ur). V skladu z 12. členom pravilnika o ocenjevanju programov je minimalni obseg financiranja programske skupine, ki deluje samo v javnih raziskovalnih zavodih, določen s 3 FTE kategorije A. Minimalni obseg financiranja programske skupine v ostalih JRO oziroma RO je 1,5 FTE kategorije A.

Na pozivu za programe¹⁶⁴ je bilo izbranih 288 raziskovalnih programov v skupni vrednosti 56.211.248 evrov.

Tabela 2: Izbrani raziskovalnih programi po vedah

Veda	Število	Letni obseg v evrih
Naravoslovno-matematične vede	60	16.546.639
Tehniške vede	88	17.195.479
Medicinske vede	33	4.906.918
Biotehniške vede	21	5.034.689
Družboslovne vede	44	5.469.882
Humanistične vede	42	7.057.643
Skupaj	288	56.211.250

Vir: zapisnik 60. seje upravnega odbora.

ARRS je na pozivu za programe izbrala 288 raziskovalnih programov. Največ (30,5 odstotka) jih je izbrala s področja tehniških vedah, najmanj (7,3 odstotka) pa s področja biotehniških ved. Vseh prijavljenih raziskovalnih programov je bilo 306, kar pomeni, da ni bilo izbranih le 5,9 odstotka raziskovalnih programov.

3.1.2.6 Pritožbeni postopek za raziskovalne projekte in programe

O rezultatih izbora je ARRS obvestila prijavitelje raziskovalnih projektov oziroma programov. ARRS je prijaviteljem posredovala obvestilo o prvi in drugi fazi izbora prijav.

Prijavitelji so se lahko pritožili zoper sklep upravnega odbora. Predmet pritožbe je bila lahko pomota, kršenje postopka izbora, predmet pritožbe pa niso mogli biti pogoji, kriteriji in merila za ocenjevanje prijav, in tudi ne ocena recenzentov. Ocena recenzenta oziroma ocena predloga raziskovalnega programa je bila lahko predmet pritožbe le, če se je prijavitelj skliceval na konkretno kršitev postopka izbora. Sedanja ureditev omogoča razmeroma hitro odločanje in razdelitev sredstev, vendar ne zagotavlja evropsko primerljivega varstva pravice prijaviteljev z institutom varuha pravic prijaviteljev (*rappporteur*) in podobno.

Na pozivu za raziskovalne programe je komisija za pritožbe obravnavala 33 pritožb, petim je ugodila, 27 pa jih je zavrnila. Pri raziskovalnih projektih je pri javnem razpisu za leto 2008 komisija za pritožbe v prvi fazi ocenjevanja prejela 78 pritožb, na javnem razpisu za leto 2009 pa je prejela 71 pritožb. V drugi fazi je na javni razpis za leto 2008 prispelo 38 pritožb, ARRS je ugodila trem pritožbam, na javni razpis za leto 2009 pa 29 pritožb, od katerih je bilo eni ugodeno, vendar ni vplivala na število izbranih, ker je že bila

¹⁶⁴ Poziv za predložitev raziskovalnih in infrastrukturnih programov za naslednje obdobje financiranja. Predvideni začetek oziroma nadaljevanje financiranja programov je 1. 1. 2009. Obdobje financiranja bo od treh do šestih let z možnostjo nadaljevanja.

med izbranimi raziskovalnimi projekti. Pri pregledu prejetih pritožb in časa obravnave pritožb na seji komisije pri javnem razpisu za leto 2009 smo ugotovili, da je imel skrbnik področja sedem dni časa za obravnavo pritožbe, kar ocenjujemo kot razmeroma dovolj časa za kakovostno obravnavo pritožb glede na število prejetih vseh pritožb pri posamezni vedi.

Na javnem razpisu za leto 2009 je bilo največ pritožb na interdisciplinarnem področju, tudi zaradi premestitev predlogov raziskovalnih projektov s področja medicine na interdisciplinarno področje. Prijavitelji predlogov raziskovalnih projektov z medicinskega področja se namreč niso strinjali, da so bili projekti prerazporejeni z medicinskega področja v interdisciplinarne raziskave, saj naj bi šlo za raziskovalne projekte z medicinskega področja. S problematiko uvrstitve posameznih projektov s področja medicinskih ved na druga področja se je že v fazi ocenjevanja raziskovalnih projektov seznanilo strokovno telo, ki je ocenilo, da je definicija raziskav v medicinskih vedah¹⁶⁵ problematična in je za rešitev nastale situacije pooblastilo članu strokovnega telesa, pristojnega za medicino, za pregled vseh prijav, da bi ugotovil, katera kandidatura ne sodi na področje medicine, in jo nato preusmeril v interdisciplinarne raziskave. Po naši oceni ni primerno, da je zgolj posamezni član strokovnega telesa, ki ni bil strokovnjak za vsa podpodročja medicine, samostojno odločal, kateri raziskovalni projekt sodi med medicinske vede in kateri med interdisciplinarne raziskave. Primerneje bi bilo, če bi se izoblikovalo posebno strokovno telo, ki bi ocenjevalo prispele prijave z različnih medicinskih podpodročij, s čimer bi lahko vplivali na zmanjšanje števila vloženih pritožb zoper odločitve upravnega odbora.

Priporočilo

ARRS naj za pregled prijav za medicinske vede oblikuje začasno strokovno telo, ki naj ga sestavljajo strokovnjaki različnih medicinskih podpodročij.

3.1.2.7 Sklenitev pogodbe

S prijavitelji, katerih raziskovalni projekti so bili izbrani, morajo biti sklenjene pogodbe v roku treh mesecev po sklepu upravnega odbora o izboru raziskovalnih projektov.

Izračun števila raziskovalnih ur za leto 2009 je urejal Poziv za pripravo pogodbene dokumentacije za raziskovalne projekte v okviru Javnega poziva za predlaganje kandidatov za mentorje novim mladim raziskovalcem za leto 2009 in Javnega razpisa za sofinanciranje raziskovalnih projektov za leto 2009¹⁶⁶. Za leto 2008 takšnega izračuna števila raziskovalnih ur ni bilo, kar ocenjujemo kot izboljšanje postopka sofinanciranja raziskovalnih projektov.

Pri pripravi pogodb je treba upoštevati ceno raziskovalne ure za sofinanciranje raziskovalnih projektov, ki jo določa navodilo o višini cene raziskovalne ure. Pri izračunu povprečne plače za raziskovalce na raziskovalnih projektih se v skladu z uredbo o normativih in standardih upošteva višina osnovne plače, dodatkov in dela plače za delovno uspešnost v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo ter povprečno delovno dobo za raziskovalce, vključene v raziskovalne projekte. Elementi raziskovalne ure so bili določeni na podlagi posebne študije o stroških pri javnih raziskovalnih zavodih in univerzi. Na podlagi rezultatov so bili oblikovani štirje cenovni razredi, ki se razlikujejo v delu za materialne stroške in amortizacijo, odvisno od vrste raziskave (kabinetna, laboratorijska in podobno), pri plačah razlik ni. Vsako

¹⁶⁵ Zapisnik 2. seje strokovnega telesa javnega razpisa 2008 za leto 2009.

¹⁶⁶ Z dne 30. 3. 2009.

leto se cena raziskovalne ure indeksira glede na rast plač v skladu z indeksom rasti cen na drobno¹⁶⁷, delež povečanja pa je po vseh cenovnih kategorijah enak. Stroški plač se pokrivajo na podlagi izračunane povprečne plače.

Problem podcenjenosti raziskovalne ure je v letu 2009 obravnaval SZT¹⁶⁸. V razpravi je bilo ARRS predlagano, da se v bodoče pri posameznih kazalcih, poleg primerjave s povprečjem v Evropski uniji, pripravi tudi primerjava z najboljšimi v Evropski uniji, saj takšna primerjava še ni bila narejena. Ocenjujemo, da bi se primerjava morala nanašati na tisti del cene raziskovalne ure, ki vključuje amortizacijo in materialne stroške.

Pojasnilo ARRS

Glede očitkov raziskovalcev o prenižki ceni raziskovalne ure ARRS ocenjuje, da je ta realna, kar je razvidno iz analize podatkov iz finančnih poročil, ki jih posredujejo prejemniki sredstev. ARRS obenem opozarja, da prihaja do težav, kadar so v raziskovalni skupini sodelovali znanstveniki z visokimi znanstvenimi nazivi, saj v takem primeru obseg prejetih sredstev ni zadoščal za pokritje sredstev za plače. Takšnim situacijam bi se morali prijavitelji na javne razpise izogniti z oblikovanjem primerne strukture raziskovalne skupine tako, da bi vanje vključili tudi mlajše raziskovalce, s čimer bi skrbeli tudi za prenos raziskovalnega znanja in izkušenj.

3.1.2.7.a Postopek izplačil za raziskovalne projekte in programe

Po zaključku javnega razpisa je ARRS posredovala predlog pogodbe izvajalcem. S pogodbo se je uredilo izvajanje raziskovalnega projekta za celotno obdobje, financiranje pa je bilo urejeno le za tekoče leto. Za vsako naslednje leto financiranja so nato sklenili aneks. Osnutek zahtevka za izplačilo je izvajalcu pripravila ARRS, da ne bi prihajalo do napak pri zaokroževanju. ARRS je oblikovala osnutke zahtevkov na podlagi informacijskega sistema Vedana, s pomočjo aplikacije, v kateri je vodila pogodbeno in izplačana sredstva ter sredstva, kjer je bil oblikovan osnutek zahtevka in je na tej podlagi treba izvesti izplačilo. Osnutek zahtevka je lahko posredovan izvajalcem hkrati s pogodbo.

ARRS je v pogodbi določila, da se izvajalcem in soizvajalcem izplačujejo pogodbene obveznosti v enakih mesečnih obrokih na podlagi zahtevka izvajalca. Zahtevki so tipski. V pogodbah o sofinanciranju raziskovalnih projektov oziroma programov ni določeno, do kdaj morajo izvajalci predložiti zahtevke.

Priporočilo

ARRS naj izboljša pogodbeno določila z navedbo rokov za predložitev zahtevkov.

Pri raziskovalnih projektih in programih mora ARRS dati zahtevek na MVZT do 20. v mesecu za pretekli mesec, nato MVZT do petega v mesecu izvede nakazilo ARRS. Izvajalec dobi izplačilo 30. dan oziroma pri investicijskem transferu 60. dan glede na določila vsako leto veljavnega Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije¹⁶⁹. Do zamika pri izplačilih je prihajalo le po izvedenem postopku javnega razpisa oziroma poziva (po sklenitvi pogodbe), ne pa pri izplačilih rednih mesečnih obrokov. Od sklenitve pogodbe do izvedenega prvega nakazila ARRS so morali izvajalci založiti sredstva. Po sklenitvi pogodbe

¹⁶⁷ 29. člen uredbe o normativih in standardih.

¹⁶⁸ Na 8. seji SZT, ki je bila 28. 1. 2009. Seja ni bila sklepčna.

¹⁶⁹ 22. člen Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2008 in 2009 (Uradni list RS, št. 114/07, 58/08).

so zato izvajalci dobili najprej nakazilo plač in materialnih stroškov, izplačila za investicije pa kasneje¹⁷⁰. Ko je ARRS prejela denar na svoj račun od MVZT, ga je še isti dan posredovala izvajalcu. Izplačila ARRS kontrolira prek izpiskov Uprave Republike Slovenije za javna plačila.

Pri pregledu zahtevkov smo ugotovili, da so bila sredstva zplačana v skladu s sklenjenimi pogodbami. Pri aplikativnih raziskovalnih projektih ni bilo zamikov izplačil.

Zahtevke za izplačilo podpisujejo direktorji raziskovalnih organizacij. Ocenjujemo, da bi zahtevke za izplačilo moral podpisati tudi vodja raziskovalnega projekta, ki je tudi sopodpisnik pogodbe.

Priporočilo

Zahtevke za izplačilo naj podpisuje tudi vodja raziskovalnega projekta, da bi bilo tako zagotovljeno boljše spremljanje namenske in gospodarne porabe sredstev ter jasne razdelitve odgovornosti za izvedbo projekta.

3.1.2.7.b Sredstva za investicijsko vzdrževanje

Med upravičene stroške je ARRS v pogodbi navajala tudi sredstva za investicijsko vzdrževanje, ki ni bilo posebej opredeljeno. Po navedbah ARRS je investicijsko vzdrževanje namenjeno za pokrivanje neposrednih stroškov amortizacije raziskovalne opreme in drugih sredstev, ki se neposredno uporabljajo za izvedbo raziskovalnega projekta oziroma programa. Zaradi neustrezne opredelitve pojma "investicijsko vzdrževanje" obstaja tveganje, da izvajalec raziskovalnega projekta oziroma programa sredstva porabi za druge namene. Ugotovili smo tudi, da je izvajalec prejel sredstva prek sofinanciranja raziskovalne opreme, ko je že začel izvajati raziskovalni program, in so mu tako sredstva iz investicijskega vzdrževanja ostala¹⁷¹.

3.1.3 Učinkovitost pri izbiranju raziskovalne opreme

Pri presojanju učinkovitosti izbiranja raziskovalne opreme smo preverjali, ali je ARRS zagotovila pogoje za kakovostno izbiro prejemnikov sredstev za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme in ali je zagotovila ustrezen način izbire prejemnikov sredstev za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme.

¹⁷⁰ Za raziskovalni projekt Z5-2306 je bilo prvo nakazilo Univerzi v Ljubljani izvedeno 30. 7. 2009 za obdobje od sklenitve pogodbe – dva meseca. Tudi pri raziskovalnem projektu L7-2392 je bilo prvo nakazilo dva meseca kasneje, kot je bil izstavljen zahtevek (izplačilo 4. 9. 2009 za celotno pogodbeno obdobje od 1. 5. do 31. 8. 2009, zahtevek je ARRS prejela 7. 7. 2009).

¹⁷¹ Raziskovalni program P5-0168: sredstva za investicijsko vzdrževanje je izvajalec v celoti porabil za izdatke za blago in storitve zaradi izvajanja več empiričnih raziskovanj v letu 2007, ki so vplivala na večje materialne stroške; na podlagi pridobljenih sredstev iz Paketa 13 – sofinanciranje opreme je imel izvajalec dovolj raziskovalne opreme za implementacijo raziskave, zato sredstev za investicijsko vzdrževanje ni potreboval.

Povzetek ugotovitev

Javni razpis in razpisna dokumentacija nista vsebovala vseh potrebnih elementov, ki bi omogočili, da bi bil predmet sofinanciranja natančno določen, saj nista določala vrednosti posamezne enote raziskovalne opreme in zahtevala predložitve predračunov. ARRS ni preverila, ali je imel prijavitelj ob predložitvi vloge že zagotovljeno sofinanciranje in na kakšen način naj bi prijavitelj zagotovil ostale vire za financiranje nakupa raziskovalne opreme. Merila pri obeh javnih razpisih niso bila razumljiva, primerna in natančno določena, da bi omogočala transparentno ocenjevanje vlog za sofinanciranje raziskovalne opreme. ARRS ni vnaprej določila minimalne vrednosti točk, ki bi jih morala prejeti posamezna prijava na javni razpis in ki bi predstavljala mejno vrednost za subvencioniranje nakupa raziskovalne opreme. ARRS nima popolne evidence o razpoložljivi raziskovalni opremi.

Vloge, ki so pri Paketu 13 dobile enako število točk, niso bile tudi sofinancirane, pravil o ravnanju ARRS za ta paket, če bi bilo vlogam dodeljeno enako število točk, ni imela, za Paket 14 pa je bilo določeno, da odločitev sprejme ZSA. ARRS pri Paketu 13 ni pravilno oblikovala prednostne liste, saj sredstev niso prejeli prijavitelji, ki so pri ocenjevanju prejeli enako število točk. ARRS je pri Paketu 14 odobrila sofinanciranje enake raziskovalne opreme, kot jo je sofinancirala v Paketu 13.

3.1.3.1 Raziskovalna oprema

Raziskovalna oprema predstavlja podporo za opravljanje znanstvenoraziskovalne dejavnosti pri izvajanju raziskovalnih projektov in programov. Za ta namen ARRS na podlagi javnih razpisov sofinancira nakupe raziskovalne opreme. Učinkovitost izbora raziskovalne opreme smo preverjali na podlagi javnega razpisa o pogojih in metodologiji izbiranja predlogov za subvencioniranje nakupa raziskovalne opreme (Paket 13, v nadaljevanju: Paket 13)¹⁷² in javnega razpisa o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme (Paket 14, v nadaljevanju: Paket 14)¹⁷³.

ARRS je na podlagi javnega razpisa za Paket 13 v letu 2006 razdelila 7.534.582 evrov¹⁷⁴ za 139 izbranih prijav. V letu 2009 je izvedla prvo odpiranje za javni razpis za Paket 14, na podlagi katerega je razdelila 13.400.673 evrov¹⁷⁵ za 72 izbranih prijav za obdobje od leta 2009 do leta 2011.

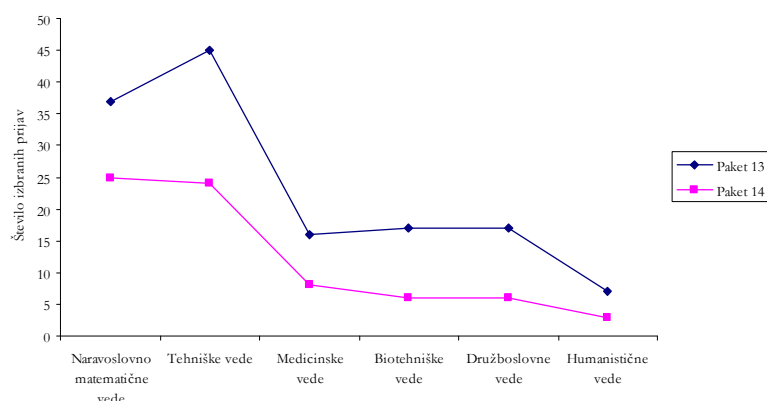
¹⁷² Uradni list RS, št. 46/06.

¹⁷³ Uradni list RS, št. 25/09.

¹⁷⁴ Okvirni obseg sredstev javnega razpisa je bil 1.800 milijonov tolarjev (7.511.267 evrov), od tega je bilo za leto 2008 predvideno 500 milijonov tolarjev (2.086.463 evrov); za preračun smo uporabili tečaj 239,64 tolarja za en evro.

¹⁷⁵ Razpoložljiva sredstva za Paket 14 so 20 milijonov evrov.

Slika 9: Število izbranih prijav po vedah na javnem razpisu za Paket 13 in Paket 14

Vira: rezultati javnega razpisa za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme – Paket 14¹⁷⁶, rezultati javnega razpisa za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme – Paket 13¹⁷⁷.

Največ sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme je ARRS pri Paketu 14 namenila za naravoslovno matematične vede, in sicer 34,3 odstotka, pri Paketu 13 pa za tehniške vede 36,6 odstotka.

ARRS je izvedla javni razpis za Paket 13 in Paket 14 na podlagi 12. člena ZRRD, ki določa namene, za katere so zagotovljena sredstva iz državnega proračuna. Zadnja alineja 12. člena ZRRD "za druge namene, določene s tem zakonom" je oblikovana tako, da vsebuje še dodatne primere financiranja, ki pa morajo biti določeni v ZRRD. V ZRRD ni podlage, da bi se v kakšnem drugem zakonskem aktu določil drug namen, ZRRD pa tudi ne ureja financiranja nakupa raziskovalne opreme. Kljub temu, da ZRRD ne določa financiranja nakupa raziskovalne opreme, pa ReNRRP kot strateški državni dokument določa, da je iz državnega proračuna treba zagotoviti sredstva za izvajanje raziskovalne in razvojne dejavnosti.

V obrazložitvah finančnega načrta MVZT za leto 2008 in 2009 je kot zakonska podlaga za znanstvenoraziskovalno dejavnost določen Pravilnik o pogojih in metodologiji izbiranja predlogov za subvencioniranje nakupa raziskovalne opreme¹⁷⁸, za raziskovalno opremo je določena tudi posebna proračunska postavka 5704, na podlagi katere je ARRS sofinancirala nakupe raziskovalne opreme (srednje in velike vrednosti), kar je tudi predmet pregleda v reviziji. Financiranje raziskovalne opreme je zajeto tudi v vsakoletnem programu dela ARRS in v finančnem načrtu.

Ukrep

ARRS je 21. 12. 2009 MVZT posredovala predlog za dopolnitev 12. člena ZRRD za financiranje raziskovalne opreme.

¹⁷⁶ <http://www.arrs.gov.si/sl/infra/oprema/rezultati/09/rezult-oprema-pritozbe-09.asp>.

¹⁷⁷ <http://www.arrs.gov.si/sl/infra/oprema/rezultati/06/rezult-oprema-06.asp>.

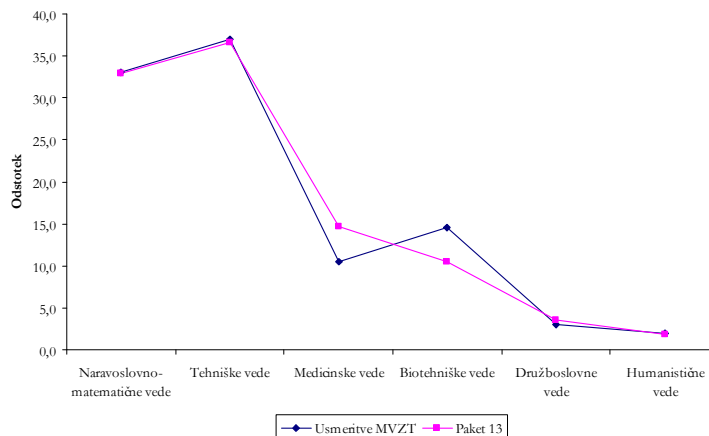
¹⁷⁸ Uradni list RS, št. 12/05.

3.1.3.2 Pravila za razdeljevanje sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme

ARRS je imela opredeljena pravila razdeljevanja sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme po javnem razpisu za Paket 13 v Pravilniku o pogojih in metodologiji izbiranja predlogov za subvencioniranje nakupa raziskovalne opreme¹⁷⁹ (v nadaljevanju: pravilnik za Paket 13) in v Metodologiji za ocenjevanje prijav izbiranja predlogov za subvencioniranje nakupa raziskovalne opreme¹⁸⁰ (v nadaljevanju: metodologija za Paket 13). Za Paket 14 pa je imela opredeljena pravila razdeljevanja sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme v Pravilniku o postopku (so)financiranja in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti¹⁸¹, Pravilniku o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme¹⁸² (v nadaljevanju: pravilnik za Paket 14) in v Metodologiji za ocenjevanje in izbor predlogov za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme¹⁸³ (v nadaljevanju: metodologija za Paket 14).

ARRS je pri izvedbi delitve sredstev za Paket 13 upoštevala Usmeritve za subvencioniranje nakupov raziskovalne opreme (Paket 13) v obdobju 2006 do 2008¹⁸⁴ (v nadaljevanju: usmeritve MVZT za opremo) z manjšim odstopanjem pri medicinskih in tehniških vedah za štiri odstotne točke. Ali je ARRS upoštevala tudi usmeritev MVZT, da mora v ocenjevalnem postopku prednostno upoštevati področja, ki so za Republiko Slovenijo posebej perspektivna in so navedena v ReNRRP, v reviziji ni bilo mogoče preveriti, ker so v ReNRRP ta področja nejasno določena. MVZT za Paket 14 ni izdalo usmeritev za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme. Ker MVZT ni izdalo usmeritev, ocenjujemo, da bi morala ARRS analizirati, katera raziskovalna področja bo podpirala s sofinanciranjem nakupa raziskovalne opreme, pri tem pa bi morala upoštevati ekonomski vidik vlaganj proračunskih sredstev.

Slika 10: Predlog okvirnih deležev sredstev in dejanski deleži sredstev po posameznih vedah za Paket 13

Vir: usmeritve MVZT in podatki ARRS.

¹⁷⁹ Uradni list RS, št. 12/05.

¹⁸⁰ Št. 4302-32/2006/2 z dne 26. 4. 2006.

¹⁸¹ Uradni list RS št. 23/09.

¹⁸² Uradni list RS, št. 23/09.

¹⁸³ Št. 430-32/2009/1, z dne 16. 3. 2009.

¹⁸⁴ Št. 630-3/2006 z dne 26. 4. 2006.

3.1.3.3 Javni razpis

V skladu s pravilnikom za Paket 13 in za Paket 14 se nakup raziskovalne opreme sofinancira na podlagi javnega razpisa.

Ocenjujemo, da javna razpisa in razpisni dokumentaciji ne vsebujejo vseh potrebnih elementov, ki bi omogočili, da bi bil predmet sofinanciranja natančno določen, saj javna razpisa tako za Paket 13 kot za Paket 14 ne vsebujeta zahteve, da mora prijavitelj navesti predvideno vrednost posamezne enote raziskovalne opreme, ki jih namerava kupiti, ter za to predložiti predračune. V Paketu 14 so predračun v okviru predinvesticijskega elaborata vsebovale le prijave za raziskovalno opremo nad 140.000 evrov.

ARRS je v javnem razpisu opredelila pogoje, ki jih morajo izpolnjevati prijavitelji:

- na javni razpis za Paket 13 so se lahko prijavi javni zavodi, ki so izpolnjevali pogoje za opravljanje raziskovalne dejavnosti in so vpisani v evidenco raziskovalnih organizacij, ki jo vodi ARRS;
- na javni razpis za Paket 14 so se lahko prijave javne raziskovalne organizacije in drugi javni zavodi, ki izvajajo javno službo na področju raziskovalne dejavnosti v obliki raziskovalnih programov in infrastrukturnih programov na podlagi dodeljene koncesije; in pogoj, da se prijavitelji na razpis prijavijo takrat, ko imajo že zagotovljeno sofinanciranje.

ARRS ni preverila pogoja, ki je bil naveden v javnem razpisu za Paket 14, da se prijavitelji na razpis prijavijo takrat, ko imajo že zagotovljeno sofinanciranje. Prijavitelji so predložili le izjavo, v kateri so s svojim podpisom zagotovili, da imajo zagotovljeno sofinanciranje. Ocenjujemo, da podpisana izjava prijavitelja o sofinanciranju raziskovalne opreme ni dovolj, temveč bi morala ARRS od prijaviteljev zahtevati, da predložijo predračune za raziskovalno opremo, ki jo nameravajo kupiti, pismo o nameri, predpogodbo oziroma pogodbo o sofinanciranju, ki jo je podpisal sofinancer in v kateri bo naveden znesek sofinanciranja.

Priporočilo

ARRS naj pri javnih razpisih za nakup raziskovalne opreme od prijavitelja zahteva predložitev predračunov za raziskovalno opremo, ki jo nameravajo kupiti in pisma o nameri, predpogodbo oziroma pogodbo o sofinanciranju, ki jo bo podpisal sofinancer in v kateri bo naveden znesek sofinanciranja.

Pri pregledu prejemnikov sredstev za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme za Paket 14 izstopa Inštitut za kovinske materiale in tehnologije, Ljubljana (v nadaljevanju: IMT, Ljubljana). ARRS je javnemu raziskovalnemu zavodu odobrila sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme po dveh prijavih. Skupna nabavna vrednost raziskovalne opreme po obeh prijavih znaša 3.926.400 evrov, za kar bodo prejeli sredstva ARRS v znesku 785.280 evrov, ostalo v znesku 3.141.120 evrov pa bodo zagotovili iz lastnih sredstev in sredstev sovlagateljev. Za primerjavo navajamo, da bo Institut Jožef Stefan (v nadaljevanju: IJS, Ljubljana) za vse odobrene prijave po javnem razpisu za Paket 14 za nakupe raziskovalne opreme v skupni vrednosti 5.671.000 evrov prejel sredstva ARRS v znesku 3.055.630 evrov, ostala sredstva v znesku 2.615.370 evrov pa bodo zagotovili iz lastnih sredstev in sredstev sofinancerjev. Če primerjamo instituta po prihodku, doseženem v letu 2006 in številu zaposlenih, ki lahko le približno kažeta, kakšen je obseg raziskovalnega dela, je IMT, Ljubljana v letu 2006 dosegel prihodke v znesku 3.039.972 evrov in imel 53 zaposlenih, IJS, Ljubljana pa je istega leta dosegel prihodke v znesku 38.747.776 evrov in imel 799 zaposlenih. Zaradi tega ocenjujemo, da bi ARRS morala preverjati, prijavitelji pa dokazati (s pismom o

nameri, predpogodbo oziroma pogodbo o sofinanciranju od sofinancerja) predvideno strukturo virov za financiranje nakupa raziskovalne opreme že pri prijavi.

3.1.3.3.a Merila

ARRS je v metodologiji za Paket 13 opredelila devet meril za ocenjevanje prijav. Pregledali smo merila in ocenjujemo:

- merilo *usklajenost vloge z usmeritvami MVZT* ni razumljivo, saj ni jasno, na katere usmeritve MVZT se nanaša; če so to Usmeritve MVZT v zvezi z obravnavanim razpisom, se nanašajo le na ARRS in določajo okvire, ki jih je morala upoštevati pri objavi razpisa za sofinanciranje raziskovalne opreme in kasneje pri razdelitvi sredstev; te Usmeritve MVZT predstavljajo navodilo za ARRS, ki ga je ob objavi razpisa upoštevala;
- pri merilu *vklučenost opreme v tekoče programe, projekte ter raziskovalno infrastrukturo*, ki je v razponu od "velika" do "ni vključena" opredelimo lahko le načrtovano vključenost raziskovalne opreme, ki je prijavitelj še nima; v prijavi na javni razpis je moral prijavitelj navesti raziskovalne programe in projekte ter infrastrukturne programe, katerih izvajanje se nanaša na raziskovalno opremo; iz prijave je razvidno, da je prijavitelj Kemijski inštitut, Ljubljana¹⁸⁵ navedel raziskovalne projekte, ki potekajo v obdobju 2004–2007 oziroma 2005–2008 in kjer naj bi raziskovalno opremo, za katero je zaprosil za sofinanciranje, uporabljal; raziskovalna oprema je bila nabavljena v novembru 2007 in je zato v zvezi z raziskovalnimi projekti, ki jih je prijavitelj navedel v prijavi na razpis, ni mogel uporabljati; pri tem nastane tudi vprašanje financiranja raziskovalnih projektov, za katere naj bi raziskovalno opremo šele nabavili;
- merilo *reference prijavitelja ter raziskovalne skupine* bi lahko vrednotili kot reference prijavitelja ali raziskovalne skupine; ocenjujemo, da bi morala biti določena natančna uporaba meril, ki bi določala,

¹⁸⁵ Kemijski inštitut iz Ljubljane je bil le eden od šestih prijaviteljev, ki smo jih podrobneje pregledali.

kdaj so reference prijavitelja ter raziskovalne skupine visoke, srednje in nižje; pri šestih prijaviteljih v vzorcu so ocenjevalci pri tem merilu dali enako oceno le pri enem prijavitelju;

- merilo *sodelovanje v evropskih ali mednarodnih projektih ali programih oziroma v drugih oblikah mednarodnega sodelovanja* je natančno določeno, zato po naši oceni do razpona med ocenami ocenjevalcev ne bi smelo prihajati; pri šestih pregledanih postopkih ocenjevanja prijav ugotovljamo, da so pri tem merilu veliki razponi med ocenami ocenjevalcev; prijavo Kemijskega inštituta iz Ljubljane so ocenjevalci ocenili z ocenami tri, ena in pet, prijavo Medicinske fakultete iz Ljubljane z ocenama pet in ena, prijavo Biotehniške fakultete iz Ljubljane z ocenami pet, ena in štiri, prijavo Fakultete za organizacijske vede iz Kranja z ocenami nič, pet in tri, prijavo Filozofske fakultete iz Ljubljane pa z ocenami štiri, ena in štiri;
- merilo *pomen raziskovalne opreme za uvajanje sodobnih tehnologij v Republiki Sloveniji in edinstvenost* združuje dve merili, ki naj bi bili ocenjeni v razponu od "zelo majhna" in "majhna" do "velika" in "zelo velika"; kaj naj bi posamezna stopnja pomenila, ni določeno;
- merilo *primernost in ustreznost potrebne raziskovalne opreme za vidika trajnostnega razvoja* ni dovolj določeno, saj ne opredeljuje pomena posamezne stopnje, ki je določena v razponu od "majhna" do "velika";
- merilo *zdržljivost ter vključljivost raziskovalne opreme v obstoječo raziskovalno infrastrukturo, racionalna uporaba obstoječe opreme* združuje več meril v eno merilo, stopnja pomena posameznega merila, ki se združuje, pa ni določena;
- merilo *delež lastne udeležbe za nakup raziskovalne opreme (glede na nabavno vrednost kot celoto)* je natančno določeno, zato ocenjujemo, da ne bi smelo biti razpona med ocenami ocenjevalcev; med pregledanimi šestimi prijavi je en ocenjevalec ocenil prijavo po tem merilu z oceno tri, dva pa z oceno nič.

ARRS je za Paket 14 pripravila nov Pravilnik o sofinanciranju nakupov raziskovalne opreme in pri tem upoštevala cilj višje realizacije nakupov raziskovalne opreme s poenostavitvijo postopka ocenjevanja in izbora za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme. Merila za Paket 14 so bila določena v metodologiji za Paket 14. Pri tem je oblikovala tri merila. Na podlagi pregleda meril ocenjujemo:

- merilo *reference raziskovalnega in infrastrukturnega programa*, ki se ocenjujejo glede na čas financiranja raziskovalnega programa, ni primerno; prijavitelji so morali v prijavi navesti raziskovalne ali infrastrukturne programe, za katere je namenjena raziskovalna oprema; pri tem so prijavitelji navajali raziskovalne programe, ki jih je ARRS odobrila v istem letu, kot so se prijavi na razpis za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme in jih bo ARRS financirala še nekaj naslednjih let; ocenjujemo, da ima raziskovalna organizacija, ko kandidira za sredstva za financiranje raziskovalnega ali infrastrukturnega programa, že zagotovljeno raziskovalno opremo, ki omogoča izvedbo raziskovalnega programa; ARRS velikemu številu prijaviteljev sofinancira izvajanje večjega števila raziskovalnih in/ali infrastrukturnih programov; pri ocenjevanju prijav na razpis je bil upoštevan raziskovalni oziroma infrastrukturni program, ki ga je prijavitelj v prijavi navedel; ARRS merila ni pripravila tako, da bi bilo zagotovljeno ocenjevanje vsebine prijavljenega raziskovalnega programa in načrtovanega nakupa raziskovalne opreme; obstaja tveganje, da bi posamezni prijavitelj prijavil raziskovalni program, ki bi mu prinesel največ točk, a bi hkrati kupal raziskovalno opremo, ki jo potrebuje za neki drug raziskovalni program, za katerega bi dobil manj točk;
- merilo *relevanca nakupa prijavljene raziskovalne opreme*, ki se ocenjuje glede na delež lastnih sredstev, bi bilo po naši oceni primerno merilo, če bi ARRS od prijaviteljev zahtevala pismo o nameri, predpogodbo oziroma pogodbo o sofinanciranju, ki jo je podpisal sofinancer in iz katere je razviden znesek sofinanciranja;
- merilo *višina nabavne vrednosti raziskovalne opreme* ni ustrezno, ker ARRS od prijaviteljev ne zahteva predračunov za raziskovalno opremo, ki jo nameravajo kupiti; prijavitelji lahko v prijavi navedejo višjo

nabavno vrednost raziskovalne opreme, kot je na trgu, s tem pridobijo več točk in so zato s svojo prijavo vključeni v sofinanciranje raziskovalne opreme.

V javnem razpisu in razpisni dokumentaciji za Paket 13 in Paket 14 ARRS ni vnaprej določila minimalne vrednosti točk, ki bi jih morala prejeti posamezna prijava na javni razpis in ki bi predstavljala mejno vrednost za sofinanciranje raziskovalne opreme. Pri razdelitvi sredstev za Paket 13 je edino omejitev predstavljala delitev sredstev po vedah, ki je bila navedena v usmeritvah MVZT.

Ocenjujemo, da ARRS z razpisom za Paket 14, pri katerem sta bili predvideni dve odpiranji prijavi, ni vnaprej zagotovila enakih možnosti za prejemnike sredstev, ker ni določila minimalnega števila točk, ki jih mora prejeti prijavitelj na javni razpis, da je upravičen do sofinanciranja nakupa raziskovalne opreme. Z določitvijo minimalnega števila točk, ki bi ga moral prijavitelj doseči, bi se zagotovile enake možnosti za prijavitelje, ki bi oddali prijavo na prvi rok, in tistim, ki bi se prijavili na drugi rok.

Za Paket 14 je ZSA potem, ko je dobil zapisnik¹⁸⁶ strokovne komisije za vodenje evalvacijskega postopka, ki je vseboval tudi predlog prednostnega seznama za sofinanciranje nakupov raziskovalne opreme, določil, da se sofinancira nakup raziskovalne opreme vsem prijaviteljem, ki so prejeli deset točk ali več, od skupno sedemnajstih možnih.

ARRS ni določila načina izbire prijavi za Paket 13, če več prijaviteljev dobi enako število točk, a zaradi omejenih razpoložljivih sredstev ne more vsem financirati nakupa raziskovalne opreme. Pri Paketu 14 je bilo v metodologiji določeno, da ZSA predlaga izbor za sofinanciranje izmed prijavi, ki dosežejo enako število točk na temelju razprave o pomenu raziskovalne opreme za podporo raziskovalni dejavnosti prijavitelja in drugih vključenih raziskovalnih in infrastrukturnih programov oziroma raziskovalnih projektov.

3.1.3.4 Ocenjevanje in izbor prijavi

Ocenjevanje za Paket 13 je potekalo na podlagi metodologije za Paket 13. Vsako vlogo sta ocenjevala dva recenzenta (znanstveni in strokovni). Končno oceno je predstavljala povprečna ocena obeh recenzentov. Prednost pri dodelitvi sredstev so imele prijavi, ki so dosegle višje število točk. Če sta se oceni med recenzentoma razlikovali za več kot 20 odstotkov, je prijavo ocenil tretji recenzent (znanstveni), za končno oceno pa se je upoštevalo povprečje ocen, ki sta si najbližji.

Ocenjevanje za Paket 14 je ARRS izvedla na podlagi metodologije za Paket 14, kjer je vloge ocenjevala komisija za raziskovalno opremo, ki jo je imenoval direktor s sklepom¹⁸⁷. Komisijo so sestavljali štirje zaposleni na ARRS.

V metodologiji za Paket 14 je bilo tudi navedeno: "ZSA kot izločitveni pogoj lahko upošteva raziskovalno opremo večje vrednosti, ki v Sloveniji že obstaja (nad 140.000 evrov za naravoslovje, tehniko, biotehniko in medicino oziroma nad 40.000 evrov za humanistiko in družboslovje)". Z navedenim določilom je ZSA omogočeno, da opozori na morebitno podvajanje nakupa raziskovalne opreme večje vrednosti. Nepopolna evidenca raziskovalne opreme, s katero razpolagajo raziskovalne organizacije, pa otežuje ZSA izvajanje te naloge.

¹⁸⁶ Št. 430-39/2009-232 z dne 22. 5. 2009.

¹⁸⁷ Št. 430-39/2009-216 z dne 18. 5. 2009.

Dodelitev sredstev je bila v veliki meri odvisna od tega, koliko je bilo prijavljenih interesentov za nakup raziskovalne opreme po posameznih vedah. V Paketu 13 so tako prejeli subvencijo za nakup raziskovalne opreme vsi prijavitelji iz družboslovnih in humanističnih ved. Iz ostalih ved so sofinancirali vloge, ki so prejele naslednje število točk: na področju naravoslovno-matematičnih ved najmanj 23 točk, na področju tehniških ved najmanj 25 točk, na področju medicine najmanj 30 točk in na področju biotehniških ved najmanj 23 točk.

ARRS ni sofinancirala nakupa raziskovalne opreme vsem prijaviteljem znotraj posamezne vede, ki so prejeli enako število točk. Na področju naravoslovno-matematičnih ved niso prejeli subvencije za nakup raziskovalne opreme vsi prijavitelji, ki so prejeli 23 točk. To se je zgodilo pri vseh vedah, razen pri humanistiki in družboslovju, kjer so sofinancirali nakupe vseh prijaviteljev.

Prednostna lista prejemnikov sredstev ni bila pravilno oblikovana, saj sredstev niso prejeli vsi prijavitelji, ki so pri ocenjevanju prejeli enako število točk. ARRS tudi ni imela vnaprej oblikovanih pravil za ravnanje, če več prijaviteljev dobi enako število točk, a zaradi omejenih razpoložljivih sredstev ne bi mogla vsem sofinancirati nakupa raziskovalne opreme.

Na osnovi primerjave prijav na javna razpisa za Paket 13 in Paket 14 smo ugotovili, da je ARRS tudi v Paketu 14 IMT, Ljubljana odobrila sofinanciranje enake raziskovalne opreme, kot jo je istemu prijavitelju že sofinancirala v Paketu 13.

IMT Ljubljana je na razpis za Paket 14 prijavil, da namerava kupiti sklop opreme za napoved temperaturnih lastnosti in premen ter določanje kristalografskih parametrov materialov in vizualizacije površine v znesku 756.000 evrov. V prijavi je navedel, da namerava kupiti raziskovalno opremo za oceno in napoved temperaturnih lastnosti in premen (DTA¹⁸⁸), EBSD-HKL napravo za karakterizacijo nanoteksture, rentgenski difraktometer in konfokalni laserski mikroskop.

IMT, Ljubljana je že v prijavi na razpis za Paket 13 navedel, da namerava kupiti raziskovalno opremo za določitev in napoved temperaturno odvisnih lastnosti in premen v kovinskih materialih v znesku 139.900 evrov. Na osnovi tehničnih podatkov o raziskovalni opremi, ki je sestavni del prijave na razpis, ocenjujemo, da so nameravali kupiti termogravimeter, termični analizator, avtomatsko opremo za termomehansko analizo, računalniški program TCW in splošno podatkovno bazo DICTRA. IMT, Ljubljana je črpal sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme z dvema zahtevkoma, ki jima je priložil tudi poročili, iz katerih ni razvidno, kaj je nabavil. Prvemu zahtevku¹⁸⁹ je priložen račun za računalniški program TCW in splošno podatkovno bazo DICTRA. V poročilu k prvemu zahtevku pa IMT, Ljubljana ne navaja, da je kupil računalniške programe. Drugemu zahtevku¹⁹⁰ sta bila priložena poročilo in račun za raziskovalno opremo. V poročilu k drugemu zahtevku je navedeno, da je sistem z nadgradnjo realiziran. Iz samega računa je razvidno, da je nabavil HKL Premium/EBSD System Nordlys II S, kar je naprava za karakterizacijo nanoteksture, ki je ponovno predmet prijave na javni razpis – Paket 14 in ne raziskovalna oprema, ki je navedena v prijavi za Paket 13. Iz navedenih dejstev izhaja, da ARRS pred odobritvijo sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme ni preverila, ali je prijavitelju takšno raziskovalno opremo že sofinancirala.

¹⁸⁸ Diferencialna termična analiza.

¹⁸⁹ Št. 410 003/01/2008 z dne 19. 3. 2008 v znesku 23.702 evrov.

¹⁹⁰ Št. 410 003/02/2008 z dne 27. 10. 2008 v znesku 37.854 evrov.

3.2 Uspešnost izvajanja raziskovalne dejavnosti

3.2.1 Uspešnost uresničevanja ciljev ReNRRP

Pri presojanju uspešnosti ARRS pri uresničevanju ciljev ReNRRP smo presojali, ali je imela ARRS določene cilje v finančnem načrtu in ali je merila izvajanje ciljev ReNRRP.

Povzetek ugotovitev

V letnem programu dela za obdobje 2008 in 2009 je ARRS določila dolgoročne cilje, letne izvedbene cilje in kazalce za merjenje doseganja zastavljenih ciljev, vendar pa cilji niso bili določeni na način, ki bi omogočali ocenjevanje njihovega doseganja. V letnem poročilu za leto 2008 je ARRS poročala o doseženih ciljih. Poročilo vsebuje oceno realizacije posameznih ciljev ReNRRP, vendar pa letno poročilo ni bilo pripravljeno na način, ki bi omogočal primerjavo med doseženimi in načrtovanimi cilji v programu dela. ARRS ni realizirala predvidenega razmerja med programskim in projektnim financiranjem in ni poročala o aktivnostih, povezanih s spremljanjem delovanja inovacijskega sistema. ARRS je podala oceno realizacije 32 ciljev iz ReNRRP. Kljub temu, da vsi cilji niso bili doseženi, ni pripravila ukrepov za doseg teh ciljev.

3.2.1.1 Opredelitev ciljev v programu dela

Cilji¹⁹¹ v programu dela morajo biti jasni, stvarni in usmerjeni k učinkom – kaj želi organizacija doseči v določenem časovnem obdobju. Postavljeni morajo biti na način, ki omogoča merjenje in preverjanje njihovega doseganja. Čim krajše je obdobje, na katerega se nanašajo cilji, bolj konkretni in jasni morajo biti. Cilji morajo upoštevati razvojne strategije in morajo prinašati pozitivne učinke. Določeni morajo biti tako, da omogočajo primerjavo med načrtovanimi in doseženimi cilji. Če ciljev ne moremo meriti, jih ne moremo nadzirati.

ARRS je v letnem programu dela za obdobje 2008 in 2009 določila dolgoročne cilje, letne izvedbene cilje in kazalce, s katerimi se meri doseganje zastavljenih ciljev. Letni izvedbeni cilji niso bili določeni pregledno, saj ne omogočajo neposredne povezave med dolgoročnim in letnim izvedbenim ciljem. Tako dolgoročni kot kratkoročni cilji niso bili določeni na način, ki bi omogočal ocenjevanje njihovega doseganja, nekateri dolgoročni cilji pa tudi niso vsebovali letnih izvedbenih ciljev. Letni program dela ne vsebuje podatkov o ciljnem stanju, ki bi predstavljalo podlago za nadzorovanje stanja ob zaključku leta, kar ne zagotavlja transparentnosti in onemogoča oceno uspešnosti delovanja.

Pojasnilo ARRS

Program dela ARRS za leti 2010 in 2011, ki ga je sprejel upravni odbor, je oblikovan tako, da so opredeljeni cilji in kazalci usklajeni s cilji v ReNRRP. Skupaj z MVZT je ARRS že začela s pripravo proračunov za leti 2011 in 2012, ob upoštevanju še bolj natančnih in podrobnih navodil Ministrstvo za finance.

¹⁹¹ Cilji naj bi bili opredeljeni po načelu "SMART": Specific – določljivi, Measurable – merljivi, Achievable – dosegljivi, Relevant – pomembni, Timed – časovno določeni.

Priporočilo

ARRS naj v programih dela določi cilje, ki bodo povezani z dolgoročnimi cilji ReNRRP za obdobje 2006–2010 ter bodo vsebovali podatke o izhodiščnem stanju in stanju, ki ga želi doseči.

3.2.1.2 Poročanje o doseženih ciljih

Letno poročilo o doseženih ciljih je namenjeno tako vodstvu kot širši javnosti, zato mora biti predstavljeno v jasni obliki in mora vsebovati informacije o izvrševanju programa dela. Usklajeno mora biti s finančnim načrtom in mora omogočati primerljivost načrtovanega z uresničenim. Pregledali smo letno poročilo ARRS za leto 2008 (v nadaljevanju: letno poročilo), v katerem je ARRS poročala o doseženih ciljih, ki vsebujejo tudi oceno realizacije posameznih ciljev ReNRRP. V letnem poročilu je ARRS opredelila tako dolgoročne kot kratkoročne cilje ter kazalnike, na podlagi katerih naj bi presojali doseganje ciljev.

Letno poročilo ARRS ni pregledno in ni pripravljeno na način, ki bi omogočal primerjavo med doseženimi in načrtovanimi cilji v programu dela. Problem poročanja izhaja že iz samega programa dela, v katerem cilji niso določeni tako, da bi omogočali merjenje doseženih ciljev. Cilji v letnem poročilu in letnem programu dela za leti 2008 in 2009 (v nadaljevanju: program dela) niso identični, saj so nekateri cilji v letnem poročilu preoblikovani iz dolgoročnih v letne cilje, nekaterih ciljev pa ni. V letnem poročilu so sicer narejene nekatere primerjave s preteklimi leti, vendar ni razvidno, ali so bili cilji doseženi, ker program dela nima opredeljenega izhodiščnega stanja, ki bi predstavljalo izhodišče za primerjavo doseženega ob zaključku leta.

V okviru letnega cilja "Strokovna podpora pri udejanjanju ciljev ReNRRP" je ARRS v letnem poročilu predstavila tudi realizacijo posameznih ciljev ReNRRP. ARRS je identificirala 32 ciljev iz ReNRRP in ocenila njihovo realizacijo. Od 32 ciljev so bili štirje cilji doseženi v celoti¹⁹², ostali pa so bili realizirani delno (v prilogi 6 tega poročila). Kljub temu, da cilji niso bili realizirani v celoti, ARRS ni pripravila ukrepov za doseg teh ciljev v prihodnosti. O uresničevanju ciljev ReNRRP je ARRS izdelala tudi poročilo¹⁹³, ki ga je direktor predstavil SZT¹⁹⁴, ta pa je pozitivno ocenil predstavitev izvajanja ReNRRP z vidika ARRS, vendar zaradi nesklepčnosti ni sprejel ustreznih sklepov glede letnega poročila.

Stopnje realizacije, ki jo je predstavila ARRS za 32 ciljev iz ReNRRP, ni bilo mogoče potrditi, ker vsi cilji niso bili jasno določeni, saj niso prikazovali cilja, ki naj bi se dosegel ob zaključku leta. V Poročilu o uresničevanju ciljev ReNRRP so prikazane primerjave po letih, vendar pa vedno ne vsebujejo podatkov iz leta 2008. Pregledali smo tudi oceno cilja, ki je bil nedvoumno postavljen "Cilj: Spremenjeno razmerje med programskim in projektnim financiranjem¹⁹⁵", tako da bi bilo leta 2008 za programe namenjeno največ 40 odstotkov, za projekte pa 60 ali več odstotkov sredstev. ARRS je ocenila realizacijo cilja z oceno 3. Po naši oceni ni realna, saj je bilo razmerje v letu 2008 ravno obratno, kot bi moralo biti (povezava s točko 3.1.1.2.e).

¹⁹² Ob predpostavki, da ocena pet pomeni, da je cilj dosežen, ocena ena pa, da cilj ni dosežen.

¹⁹³ Poročilo o uresničevanju ciljev ReNRRP je bilo obravnavano na 62. seji upravnega odbora z dne 11. 2. 2009.

¹⁹⁴ 8. seja SZT z dne 28. 1. 2009.

¹⁹⁵ ReNRRP določa spremembo razmerja med programskim in projektnim financiranjem (40 : 60) v letu 2008.

Pojasnilo ARRS

Realizacija je bila ocenjena z ocenami od ena do pet, za realizacijo do ocene pet je še dve leti, ker je uresničevanje določenih ciljev proces, ki zahteva več časa. Iz obrazložitev izhaja, da ocena tri po mnenju ARRS pomeni, da je bila naloga do konca leta 2008 v celoti opravljena. V programu dela za leti 2009/2010 so zapisane aktivnosti za doseganje ciljev ReNRRP. V letu 2009 so bile opravljene pomembne naloge, saj je realizacija ciljev stalna naloga ARRS.

ARRS je sicer identificirala cilje iz ReNRRP in o njih poročala, ni pa poročala o ciljih, povezanih s spremljanjem delovanja inovacijskega sistema, ki se nanašajo na izdelavo rokovnika zunanjih institucionalnih evalvacij, evalvacije projektnih in programskih raziskav, zunanje evalvacije ARRS (povezava s točko 3.1.1.1).

Pojasnilo ARRS

Realizacija ciljev je bila napisana v poročilu za leto 2008, kjer je bila vključena ocena realizacije ReNRRP. Načrtovani letni cilji in tudi dolgoročni cilji so eksplicitno napisani in kvantitativno ovrednoteni s finančnimi sredstvi. Doseganje ciljev ReNRRP kvantitativno ni mogoče vnaprej izmeriti, saj vložki v raziskovalno razvojno dejavnost niso premosorazmerni z rezultati in učinki raziskovalno razvojne dejavnosti. Pomembno je, da rezultate in učinke za nazaj, se pravi ex-post spremljamo in merimo glede na zastavljene cilje, letne in dolgoročne.

Priporočilo

ARRS naj pripravi predlog za spremembo ReNRRP za obdobje 2006–2010, kjer naj se naloge, ki jih ne izvaja ARRS in so v pristojnosti drugih nosilcev, spremenijo in posodobijo glede časovne izvedbe. Prav tako naj se natančno določijo cilji, ki jih mora doseči ARRS.

3.2.2 Uspešnost spremljanja in nadziranja izvajanja raziskovalnih projektov in programov

Pri presojanju uspešnosti spremljanja in nadziranja izvajanja raziskovalnih projektov in programov smo preverjali, ali je ARRS spremljala doseganje ciljev pri izvajanju raziskovalnih projektov oziroma programov in ali je spremljala učinke pri raziskovalnih projektih oziroma programih.

Povzetek ugotovitev

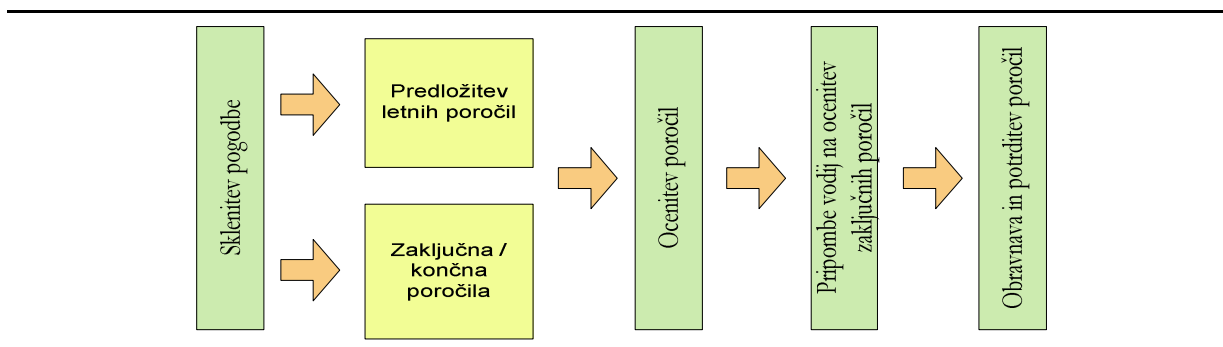
Pogodbe med ARRS in izvajalci o sofinanciranju raziskovalnih projektov in programov so urejale obvezno vračilo sredstev pri nenamenski rabi sredstev. ARRS pri izvajalcih ni izvajala neposredne kontrole namenske porabe sredstev. Po zaključku raziskovalnih programov oziroma projektov je v okviru poročanja o dodeljenih državnih pomoči analizirala učinke izvajanja pogodb, drugih analiz doseženih učinkov izvajanja pogodb ni izvedla. ARRS izvajalcem ni dala dovolj natančnih navodil za določitev učinkov raziskovalnih projektov in programov v prijavnih vlogah ter za poročanje o teh učinkih. O učinkih izvajanja raziskovalnih projektov in programov ni delala posebnih analiz, razen v okviru rednega letnega poročanja in v okviru dodeljenih državnih pomoči.

ARRS je obveščala javnost o učinkih raziskovalnih projektov oziroma programov s televizijskimi oddajami in z javnimi objavami zaključnih poročil raziskovalnih programov. Evidenco o učinkih raziskovalnih projektov in programov je vodila v okviru sistema "Vedana" in evidentiranjem v bazi SICRIS.

3.2.2.1 Spremljanje doseganja ciljev pri izvajanju raziskovalnih projektov in programov

Spremljanje in nadziranje izvajanja raziskovalnih projektov in programov je ena izmed temeljnih nalog ARRS (20. člen ZRRD)¹⁹⁶.

Slika 11: Postopek spremljanja in nadziranja izvajanja raziskovalnih projektov in programov

Vir: podatki ARRS.

3.2.2.1.a Mehanizmi izvajanja nadzora in spremljanja raziskovalnih projektov in programov

ARRS je v pogodbi za izvajalce raziskovalnih projektov in programov določila, da morajo porabiti sredstva namensko, to je za plače, prispevke delodajalca, izdatke za blago in storitve ter sredstva za investicijsko vzdrževanje. Raziskovalni projekt in program se morata izvajati v celotnem obsegu, po fazah in dinamiki, kot je določeno v projektni dokumentaciji in v skladu s podatki o razporeditvi raziskovalnih ur raziskovalnega projekta v posameznem koledarskem letu, in se zaključiti v roku, kot je določen v pogodbi. Med izvajanjem raziskovalnega projekta oziroma programa so morali izvajalci v skladu s pogodbo voditi dokumentacijo o poteku raziskovalnega projekta oziroma programa ter podatke o porabi sredstev posameznega raziskovalnega projekta oziroma programa in sestavljati letna in končna poročila o raziskovalnih rezultatih¹⁹⁷.

Spremljanje doseganja ciljev pri izvajanju raziskovalnih projektov in programov ureja uredba o normativih in standardih¹⁹⁸. Podlaga za spremljanje porabe sredstev so programske skupine, ki poleg sredstev za raziskovalne programe vključujejo tudi sredstva članov programskih skupin, ki sodelujejo tudi na raziskovalnih projektih¹⁹⁹. Če raziskovalne projekte izvajajo raziskovalci, ki niso člani programskih skupin, se spremlja poraba sredstev na ravni raziskovalnih organizacij. Nadzor nad raziskovalnimi projekti

¹⁹⁶ 46. člen ZRRD v prvem odstavku določa: "Nadzor, ki ga opravlja agencija, vključuje nadzor nad primernostjo in strokovnostjo dela vseh, ki se financirajo iz državnega proračuna na podlagi tega zakona."

¹⁹⁷ Pri raziskovalnih programih so raziskovalne organizacije in koncesionarji dolžni voditi med izvajanjem raziskovalnega programa v skladu s strokovnimi normami, delovno dokumentacijo o poteku raziskovanja, sestavljati letna in končna poročila o raziskovalnih rezultatih s pregledom bibliografskih in drugih raziskovalnih rezultatov in z obračunom porabljenih sredstev.

¹⁹⁸ Od 30. do 34. člena.

¹⁹⁹ Od leta 2006 se na podlagi spremembe uredbe o normativih in standardih spremlja poraba sredstev po programskih skupinah (pred tem se je spremljala poraba sredstev ločeno po posameznih raziskovalnih programih in projektih).

podrobneje ureja pravilnik o sofinanciranju projektov²⁰⁰, nadzor nad raziskovalnimi programi pa pravilnik o ocenjevanju programov²⁰¹.

Odgovorne osebe za namensko in učinkovito porabo sredstev na ARRS so skrbniki pogodb²⁰², ki izvajajo kontrolo na podlagi podatkov iz računalniškega sistema v vseh fazah poteka raziskovalnega projekta: od javnega razpisa, pred sklenitvijo pogodbe in pred začetkom financiranja. Občasno pa se tudi lahko na terenu seznanjajo s problematiko izvajanja raziskovalnih projektov, povezano z nadzorom nad administrativnim delom izvajanja raziskovalnih projektov. Pri prejemniku sredstev so za namensko porabo sredstev odgovorni vodstvo raziskovalne organizacije in vodja raziskovalnih projektov, zato morata biti formalno vključena v načrtovanje porabe, porabo in poročanje²⁰³.

Mehanizmi ARRS za spremljanje in izvajanje nadzora raziskovalnih projektov in programov so bili projektna dokumentacija, letna, finančna in zaključna poročila o raziskovalnih projektih in programih²⁰⁴. Temelj za poročanje so bile sklenjene pogodbe med ARRS in izvajalci za izvajanje raziskovalne dejavnosti. Pri pogodbah za raziskovalne projekte in programe smo ugotovili, da pogodbe določajo spremljanje in nadzor izvajanja raziskovalnih projektov in programov, ni pa bilo določeno, na kakšen način se to izvaja. Pogodbena določila za sofinanciranje raziskovalnih projektov se od leta 2005 niso spreminjala. ARRS je po zaključku raziskovalnih programov oziroma projektov v letu 2008 v okviru Poročila o strukturi, rezultatih in učinkih raziskovalnih projektov v okviru dodeljenih shem državnih pomoči v letu 2007²⁰⁵ analizirala učinke izvajanja pogodb na podlagi 100 zaključenih projektov, drugih analiz doseženih učinkov izvajanja pogodb ni izvedla. Vodja raziskovalnega projekta v pogodbi nima določene obveznosti vodenja dokumentacije ter sestavljanja letnih in končnih poročil, temveč jih mora voditi raziskovalna organizacija, zato odgovornost vodij raziskovalnih projektov pri izvedbi raziskovalnega projekta ocenjujemo kot pomanjkljivo urejeno. Pri raziskovalnih programih je za izvedbo raziskovalnega programa na javni odgovorna raziskovalna organizacija, koncesionar in vodja programske skupine.

Priporočilo

ARRS naj v pogodbah o sofinanciranju raziskovalnih projektov določi odgovornost za vodje raziskovalnih projektov za vodenje dokumentacije in sestavljanje letnih in končnih poročil.

²⁰⁰ Od 42. do 50. člena.

²⁰¹ Uradni list RS, št. 23/08; 43. člen. Pred tem je veljal pravilnik o ocenjevanju programov, Uradni list RS, št. 12/05.

²⁰² Naloga določa akt o notranji organizaciji in sistemizaciji, prvi odstavek 15. člena Pravilnika o računovodstvu in finančnem poslovanju, sistem poslovnih procesov in drugi notranji akti.

²⁰³ 32.a člen uredbe o normativih in standardih 44. člen pravilnika o sofinanciranju projektov.

²⁰⁴ 43. člen pravilnika o ocenjevanju programov določa, da ARRS spremlja in nadzoruje izvajanje raziskovalnih programov na podlagi letnega poročila in poročila, pripravljenega eno leto pred iztekom pogodbe, ki vsebujeta kazalce raziskovalne in razvojne uspešnosti programov, ter finančnega poročila o namenski porabi sredstev po pogodbah.

²⁰⁵ Z dne 28. 5. 2008.

3.2.2.1.b Spremljanje namenske porabe sredstev

ARRS lahko namensko porabo raziskovalnih projektov spremlja na podlagi²⁰⁶:

- letnih in zaključnih poročil o delu;
- finančnih poročil o pregledu porabljenih sredstev in stroškov raziskovalnega projekta²⁰⁷;
- nadzora izvajanja raziskovalnih projektov z obiski na raziskovalnih organizacijah (pri izvajalcih);
- ocene sofinancerja z vsebinsko obrazložitvijo o potencialnih učinkih rezultatov raziskovalnega projekta, če gre za aplikativni raziskovalni projekt.

ARRS namensko porabo raziskovalnih programov spremlja na podlagi:

- letnega poročila in končnega poročila, pripravljenega eno leto pred iztekom pogodbe, ki vsebujeta kazalce raziskovalne in razvojne uspešnosti programske skupine,
- finančnega poročila o namenski porabi sredstev po pogodbah.

Ugotovili smo, da je ARRS spremljala namensko porabo sredstev s pomočjo letnih, finančnih in končnih oziroma zaključnih poročil, ni je pa spremljala s pomočjo drugih dokazil o porabi sredstev po vrstah stroškov (računov), saj jih od izvajalcev niti ni zahtevala.

Letna poročila

Izvajalci pripravijo letna poročila po metodologiji in v rokih, ki jih določi ARRS. ARRS je za izpolnjevanje letnih poročil programa raziskovalne dejavnosti in finančnega poročila izdala raziskovalnim organizacijam navodila²⁰⁸. ARRS je objavila roke za predložitev letnih poročil na spletni strani ARRS kot poziv za oddajo letnih poročil za raziskovalne projekte ter zaključnih poročil za raziskovalne programe²⁰⁹. Ugotovili smo, da roki za predložitev letnih poročil za raziskovalne projekte niso bili urejeni v splošnih aktih in v pogodbah, v pogodbi je bila urejena le obveznost sestavljanja letnih poročil o raziskovalnih rezultatih, ne da bi bili navedeni roki²¹⁰. Pri raziskovalnih programih je bil rok za predložitev letnih poročil določen v pogodbah.

Za leto 2007 izvajalci raziskovalnih programov niso oddali letnih poročil, ker se je ARRS odločila, da se združi poročanje skupaj s končnim poročilom, kljub temu da takšne možnosti pravilnik o ocenjevanju programov za raziskovalne programe in sklenjene pogodbe ni urejal.

Pri pregledu obrazcev letnih poročil v letu 2008 v primerjavi z obrazci za leto 2006 in 2007 smo ugotovili, da so se izboljšala, ker bolj natančno opredeljujejo predstavitev najpomembnejših znanstvenih in družbeno-ekonomskih rezultatov projektne skupine v letu poročanja. Obrazci so dopolnjeni z opisom pomena raziskovalnih rezultatov projektne skupine ter izjavami odgovornih oseb. Še vedno pa učinki v letnih poročilih niso evalvirani do posameznih zneskov, na podlagi katerih bi bilo mogoče ugotoviti, kakšni so finančni učinki raziskovalnih projektov oziroma programov, ki se zaključijo.

²⁰⁶ 43. člen pravilnika o sofinanciranju projektov.

²⁰⁷ 47. člen pravilnika o sofinanciranju projektov.

²⁰⁸ Za leto 2008 je ARRS navodila izdala 29. 5. 2009.

²⁰⁹ <http://www.arrs.gov.si/sl/obvestila/09/oddaja-e-obrazci-190309.asp> ARRS. Poziv za oddajo letnih in zaključnih poročil za projekte ter zaključnih poročil za programe v letu 2009.

²¹⁰ 7. člen pogodbe sklenjene na podlagi javnega razpisa za leto 2009.

Priporočilo

ARRS naj v obrazec letnih poročil vključi tudi seznam raziskovalcev in strokovno-tehničnih sodelavcev, ki so izvajali raziskovalni program, s čimer se bo zagotavljala boljša preglednost o njihovi vključenosti v izvedbo raziskovalnega programa.

ARRS naj oblikuje obrazce letnih poročil o rezultatih raziskovalnih projektov o realizaciji raziskovalnega programa oziroma projekta tako, da izvajalci najprej navedejo predvidene cilje za leto poročanja in nato še realizacijo teh ciljev. Iz letnih poročil naj bodo razvidni finančni učinki raziskovalnih projektov (dodana vrednost), ki se zaključijo.

Pri pregledu letnih poročil za raziskovalne projekte smo ugotovili, da so izvajalci navedli objave vseh znanstvenih in strokovnih dosežkov. Praviloma med izvajanjem raziskovalnih projektov ni bilo sprememb²¹¹. Letna poročila so ocenili recenzenti. Obravnavali in potrdili so jih ZSVed v okviru evalvacijskega postopka. Pri posameznih primerih smo ugotovili:

- realizacija ciljev v letnih poročilih je bila navedena zelo splošno, kar je ugotovil tudi ocenjevalec letnega poročila²¹²;
- ocene ocenjevalcev so bile pomanjkljivo obrazložene²¹³, našli pa smo primer z dobro obrazloženo oceno²¹⁴;
- predložena so bila mnenja sofinancerjev z navedbo opravljenih raziskav in opredelitvijo namenov uporabe izsledkov raziskav²¹⁵, našli pa smo tudi raziskovalni projekt, pri katerem mnenje ni bilo predloženo²¹⁶;
- ocena ocenjevalca se ni skladala z vsebino letnega poročila²¹⁷;
- je recenzent potrdil letno poročilo, kljub temu da je ugotovil, da je le to slabo pripravljeno²¹⁸;
- znanstveni dosežek se je nanašal na obdobje pred izborom raziskovalnega projekta²¹⁹;
- skrbniki pogodb niso zagotavljali sledljivosti o pregledu letnih poročil²²⁰;
- letno poročilo za prvo leto raziskav ni bilo ocenjeno²²¹;
- aktivnosti, ki naj bi imele pomen za sofinancerja, niso bile navedene²²².

²¹¹ Raziskovalni projekti: J1-7376, L2-7521, J4-9277, L5-9402, Z6-9819, J7-9704.

²¹² Raziskovalni projekt L2-0618: iz letnega poročila ni razvidno, ali je bil vzpostavljen ultravisoki vakuum, segrevanje in razplinjevanje, ali so bili pripravljene vzorci FeSi EV 28 in EV 30 za raziskave s presežno elektronsko mikroskopijo in podobno. Raziskovalni projekti L4-1046, J3-0029, L1-0055.

²¹³ Raziskovalna projekta: L4-1046, J1-7376.

²¹⁴ Raziskovalni projekt L2-7521.

²¹⁵ Raziskovalni projekt L2-7521.

²¹⁶ Raziskovalni projekt L5-9402: mnenje ni predložilo Gradišče, d. o. o., Cerknica za drugo leto raziskav.

²¹⁷ Raziskovalni projekt J3-0029: iz vsebine letnega poročila je razvidno, da izvedena raziskava ni znotraj določenih ciljev, ocenjevalec je kljub temu ugotovil, da je potek raziskav v skladu z zastavljenimi cilji.

²¹⁸ Raziskovalni projekt Z6-9819: vodja raziskovalnega projekta je v letnem poročilu le povzel določene cilje iz prijavnih vlog, izsledkov raziskav pa ni opredelil.

²¹⁹ Raziskovalni projekt Z6-9819: pogodba je bila sklenjena v avgustu 2007, v juniju 2007 pa je potekala konferenca; vodja raziskovalnega projekta je kot znanstveni dosežek predstavil znanstveni prispevek na konferenci, ki je potekala še pred sklenitvijo pogodbe.

²²⁰ Raziskovalni projekt J1-7376.

²²¹ Raziskovalni projekt J7-9704.

²²² Raziskovalni projekt Z6-9819.

Primer dobre prakse letnega poročila

V letnem poročilu raziskovalnega projekta²²³ je izvajalec navedel, katere raziskave namerava projektna skupina izvesti v naslednjem letu oziroma kako bodo potekale. Takšen način zapisa o poteku raziskovalnega dela omogoča lažjo sledljivost doseganja zastavljenih ciljev.

Pri pregledu letnih poročil raziskovalnih programov smo ugotovili, da izvajalec ni predložil letnih poročil v roku²²⁴. Recenzije letnih poročil za raziskovalne programe so obvezne od leta 2008²²⁵. Letna poročila za raziskovalne programe, ki smo jih pregledovali, zato niso bila ocenjena.

ZSVed bi od leta 2008 morali izdelati analizo letnih poročil raziskovalnih programov na podlagi metodologije za vsakoletno spremljanje izvajanja raziskovalnega programa. Ugotovili smo, da ZSVed niso izdelali analiz, temveč so le potrjevali predložena letna poročila, kar je v neskladju z določili pravilnika o ocenjevanju programov. Ugotovili smo tudi, da člani ZSVed niso prejeli letnih poročil z njihovega področja, pa so jih kljub temu ocenjevali. Po naši oceni bi se morali člani, ki so prejeli letno poročilo s področja, za katerega niso strokovnjaki, iz ocenjevanja izločiti po uradni dolžnosti in odstopiti letno poročilo v obravnavo ustreznemu strokovnjaku.

Zaključna oziroma končna poročila

V zaključnem poročilu se poroča o ciljnih raziskovalnega projekta, realizaciji programa dela, izkoriščanju dobljenih rezultatov, mednarodnem sodelovanju, raziskovalnih in drugih rezultatih. Poročilo oceni recenzent in navede komentar ter oceni, ali so rezultati raziskovalnega projekta upravičili finančna vlaganja ARRS. Če je dana negativna ocena poročila ali če recenzent v komentarjih izrazi dvome in vprašanja, se vodjem raziskovalnih projektov posreduje ocene, na katero morajo dati pojasnila. Pojasnila vodij raziskovalnih projektov pa se ponovno posreduje v oceno članom ZSVed. V zaključnih poročilih se predložijo tudi izjave sofinancerjev o najpomembnejših rezultatih raziskovanja in podajo ocene o pomenu rezultatov raziskovalnega projekta za njihovo organizacijo.

Pri pregledu zaključnih poročil raziskovalnih projektov smo ugotovili, da so družbeno-ekonomski cilji doseženi²²⁶, pri načrtovanju in tudi pri poročanju pa ni razvidnih evalvacij finančnih učinkov. Zaključna poročila so ocenjevali isti recenzenti kot prej letna poročila, kar štejemo za ustrezno. Našli smo primer, da je na podlagi zahteve ARRS izvajalec vrnil sredstva, ker ni izdelal zaključnega poročila²²⁷.

²²³ Raziskovalni projekt J7-9704. V letnem poročilu za drugo leto raziskav je vodja projekta navedel, katere aktivnosti so predvideli za drugo leto raziskav in kaj so realizirali.

²²⁴ Raziskovalni program P1-0021.

²²⁵ Uradni list RS, št. 23/08; velja od 8. 3. 2008.

²²⁶ Raziskovalni projekt J1-7376: prvi v svetu so uspeli potrditi obstoj prokarionskega citoskeleta (razvoj znanosti), na mednarodni ravni pa so se uvrstili med vodilne skupine, ki raziskuje ekotoskinološke pojave. Zraven so priložili še posebno zaključno poročilo o rezultatih raziskovalnega projekta, ki je deloma povzet po obrazcu za letna poročila. Raziskovalni projekt L2-7521: izvedena je bila ocena potencialne uporabnosti odpadnih blat iz čistilnih naprav pri pripravi umetnih zemljin za družbo Ekoplan, karakterizacija vzorcev filterskega prahu in študija izluževanja kovin iz filterskega prahu v vodnem in alkalnem mediju za družbo Štore Steel ter pričetek analiz za uporabo odpadne titanove sadre v gradbeništvu za družbo Cinkarna Celje.

²²⁷ Raziskovalni projekt L3-5279.

Končno poročilo o rezultatih raziskovalnega programa mora vsebovati osnovne podatke o raziskovalnem programu, rezultate in dosežke raziskovalnega programa in izjave odgovornih oseb. Pri pregledu končnih poročil za raziskovalne programe smo ugotovili, da:

- so vsebovala predpisano vsebino, med katero je bil tudi podatek o vpetosti vsebine raziskovalnega programa v dodiplomske in podiplomske študijske programe na univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih v letih 2004–2008;
- so bili navedeni učinki rezultatov raziskovalnih programov na raziskovalna področja²²⁸;
- so dosegli zastavljene cilje;
- končno poročilo ni bilo oddano pravočasno²²⁹.

Primer dobre prakse končnega poročila

Programska skupina je rezultate raziskav objavila v znanstvenih publikacijah, razvila nove metode in raziskovalne koncepte, prejela mednarodni patent. Člani programske skupine so sodelovali v odborih mednarodnih združenj, sodelovali z industrijo, izkazali mednarodna sodelovanja, sodelovali pri projektih Evropske unije. Opravljeno raziskovalno delo so predstavili na 265 mednarodnih in domačih znanstvenih srečanjih, v štirih strokovnih člankih, širši javnosti pa na poljuden način v treh člankih, petih prispevkih na televiziji in štirih intervjujih. Člani skupine so bili mentorji enajstim doktorskim nalogam, eni magistrski nalogi in desetim diplomskim delom²³⁰.

3.2.2.1.c Nadzor nad namensko porabo sredstev pri raziskovalnih projektih oziroma programih

ARRS je pri ugotavljanju namenske porabe sredstev primerjala letna in zaključna poročila tako, da je ugotavljala, kakšna je bila poraba v preteklem letu in jo primerjala z nakazanimi sredstvi za preteklo leto²³¹. Izvajalci so morali ARRS poročati le o namenski porabi sredstev, ne pa tudi o porabi sredstev iz drugih virov financiranja.

Spremljanje namenske porabe sredstev se razlikuje glede na to, ali so člani del programske skupine. Če so člani del programske skupine, se poraba preverja tako, da se računovodsko izkazana poraba za posamezne stroškovne elemente v strukturi cene raziskovalne ure za raziskovalne projekte, vključene v raziskovalni program (plače, davki, materialni stroški in amortizacija), primerja z nakazanimi sredstvi²³². Za člane, ki niso del programske skupine, pa se računovodsko izkazana skupna poraba za posamezne stroškovne elemente v strukturi cene ure za raziskovalne projekte primerja z nakazanimi sredstvi za vse raziskovalne projekte v raziskovalni organizaciji. Dovoljena so dodatna odstopanja pri stroškovnih elementih v breme drugih stroškovnih elementov: dovoljena je poraba do 15 odstotkov materialnih stroškov in storitev za pokrivanje fiksnih stroškov zavoda, ki so potrebni za nemoteno izvajanje raziskovalnih projektov; če ni avtorskih ali drugih pogodbenih izplačil fizičnim osebam, se lahko avtorske honorarje prenese med plače,

²²⁸ Raziskovalni program P1-0021 je imel učinke na 11 področjih od skupno 27 področjih.

²²⁹ Raziskovalni program P1-0021.

²³⁰ Raziskovalni program P4-0165.

²³¹ 31. člen uredbe o normativih in standardih določa: "Namensko porabo sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa se preveri tako, da se računovodsko ugotovljena poraba za navedene vrste izdatkov v tabeli v preteklem letu primerja z nakazanimi sredstvi za preteklo leto."

²³² Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o normativih in standardih, Uradni list RS, št. 89/08, velja od 20. 9. 2008.

davke in prispevke. Presežke odstopanj je moral izvajalec obrazložiti. Dodeljena sredstva so izvajalci prikazali po članih programskih skupin, elementih cene raziskovalne ure, skupaj s seštevki po programskih skupinah.

Finančna poročila pri raziskovalnih projektih se lahko oddajo hkrati z letnimi in zaključnimi poročili, ARRS je imela tudi možnost, da je od raziskovalnih organizacij zahtevala posebej predložitev tega poročila. Pri raziskovalnih programih ARRS pridobi od raziskovalnih organizacij tudi podatke o obsegu sofinanciranja in plačni obremenjenosti posameznih raziskovalcev in strokovno-tehničnih delavcev iz državnega proračuna v okviru programske skupine za tekoče in prihodnje leto.

Če so ugotovljena odstopanja pri obremenitvah in zaposlitvenih statusih, skrbniki pogodb v skladu s pogodbenimi določili na ARRS zadržijo financiranje raziskovalne dejavnosti do ureditve odstopanj. Skrbnikom pogodb nudijo podporo pri spremljanju izvajanja raziskovalnih projektov: integralno vodene evidence raziskovalnih organizacij, raziskovalnih skupin in raziskovalcev, obremenitve raziskovalcev z raziskovalnimi urami, s katerimi sodelujejo na raziskovalnih programih in projektih, statusi raziskovalcev (odstotek zaposljivosti za raziskovalno delo, odsotnosti zaradi koriščenja porodniškega dopusta in podobno) ter pogodbe za izvajanje.

Podlaga za izplačilo so bili zahtevki, ki so jih izvajalci raziskovalnih projektov in programov izstavljali na podlagi sklenjene pogodbe. V zahtevkih so izvajalci tudi potrdili, ali delo poteka v skladu s pogodbo. ARRS je v letu 2008 pregledala, evidentirala in izplačala mesečne obroke izvajalcem na podlagi 16.000 zahtevkov za izplačilo (povezava s točko 3.1.2.7.a).

Redno spremljanje dela programskih skupin izvajajo tudi raziskovalne organizacije izvajalke, ki morajo vsaki dve leti izvesti evalvacijo raziskovalnega dela v skladu z metodologijo, ki jo potrди ZSA. Če je v raziskovalni organizaciji več programskih skupin, je lahko posledica evalvacije prerazporeditev sredstev med programskimi skupinami. Predlog o spremembi financiranja programskih skupin obravnava ZSA in nato ga sprejme upravni organ²³³.

V obdobju, na katero se nanaša revizija, ni bilo evalvacij, ki bi vodile do zaključka, da realizacija raziskovalnega projekta ni upravičevala vloženih sredstev. V reviziji smo pregledali samoevalvacijska poročila treh javnih zavodov²³⁴ za programske skupine, ki smo jih izbrali v vzorcu, ter ugotovili, da so bila opravljene evalvacije za vse tri raziskovalne programe.

Ukrep

ARRS je decembra 2009 objavila Analizo izvajanja uredbe o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje ReNRRP in napotke izvajalcem za pripravo finančnih poročil ter ključne elemente nadzora za leto 2009.

²³³ 43. člen pravilnika o ocenjevanju programov.

²³⁴ Inštitut Jožef Stefan, Kemijski inštitut in Nacionalni inštitut za biologijo. Pri evalvaciji raziskovalnega programa P4-0165 je bila uporabljena SWOT analiza. Prednosti programa: raziskave na oddelku odlikuje izjemna interdisciplinarnost, močna povezava s centri znanja v Republiki Sloveniji in na tujem, ministrstvu in podjetji. Slabost je pomanjkanje prostora. Priložnost je ustanovitev visoko tehnološkega spin off podjetja (angl. – odcepljenega podjetja). Nevarnost pa je odsotnost stabilnega financiranja in nizkega dela programskega financiranja v primerjavi z izredno velikimi številom malih projektov (1-3), kar povzroča težave pri osredotočenju raziskovalcev.

Pravilnik o sofinanciranju projektov od leta 2006 določa podlago za izvajanje nadzora izvajanja raziskovalnih projektov tudi z obiski pri raziskovalnih organizacijah²³⁵, vendar ARRS teh ni izvajala, razen izjemoma²³⁶. Pri raziskovalnih programih pa pravilnik o ocenjevanju programov te možnosti ni določal, ARRS tega tudi ni uredila v sklenjenih pogodbah. Po pogodbi je moral izvajalec na zahtevo ARRS omogočiti vpogled v dokumentacijo raziskovalnih projektov in programov. V splošnih aktih ali v pogodbi pa ni bila urejena pravica ARRS, da bi izvedla kontrolo z zunanjimi strokovnjaki, ki bi lahko podali strokovno mnenje o skladnosti izvajanja raziskovalnega programa oziroma projekta s pogodbo.

Raziskovalna organizacija in vodja raziskovalnega projekta oziroma programa²³⁷ sta bila odgovorna za realizacijo raziskovalnega projekta v celotnem obsegu in po fazah ter dinamiki, kot je določeno v projektni dokumentaciji. Ob spremembah na raziskovalnih projektih bi morala ARRS izdati posebno navodilo za izvajanje postopkov pri spremembah na raziskovalnih projektih²³⁸. Takšnega navodila v obdobju, na katero se nanaša revizija, ARRS ni izdala.

Pri raziskovalnih projektih je vodja raziskovalnega projekta predlagal in nadziral razporejanje sredstev ter plačevanje izvajanja raziskovalnega projekta v skladu s projektno dokumentacijo in nadziral namensko uporabo sredstev²³⁹, izvajalec pa je bil odgovoren za vodenje dokumentacije in sestavljanja poročil. Iz pogodbenih določil izhaja, da je za namensko porabo sredstev odgovoren predvsem vodja raziskovalnega projekta, soodgovoren je pa tudi izvajalec, ker sestavlja in potrjuje poročila.

Izvajalci in soizvajalci morajo voditi podatke o porabi sredstev posameznega raziskovalnega projekta po namenih, določenih s pogodbo. Pri nenamenski porabi je izvajalec v roku petnajstih dni od nastanka spremembe o tem dolžan obvestiti skrbnika pogodbe na ARRS, drugače se šteje, da gre za nenamensko porabo sredstev.

Če se ugotovijo nepravilnosti ali odstopanja glede namenske porabe sredstev pri sofinanciranju raziskovalnega programa in sestave programske skupine, se začasno ustavi financiranje raziskovalnega programa in ARRS zahteva od JRO in koncesionarjev, da ugotovljene nepravilnosti oziroma odstopanja v zahtevnem roku odpravijo²⁴⁰.

ARRS sklene aneks ali pogodbo razdre, kadar med izvajanjem raziskovalnega programa oziroma projekta:

- zaradi nepravilnosti pri izvajanju raziskovalnega programa ali zaradi odstopanja od raziskovalnega programa in odstopanja od kadrovske zasedbe v programski skupini ne bi bil dosežen cilj

²³⁵ 43. člen pravilnika o sofinanciranju projektov.

²³⁶ Pravilnik o (so)financiranju temeljnih, aplikativnih in podoktorskih raziskovalnih projektov (Uradni list RS, št. 12/05, 49/05) namreč te možnosti ni urejal. To je pomembno za pregledane projekte, katerih pogodbe so bile sklenjene še po tem pravilniku.

²³⁷ Raziskovalni program P6-0138: "Vodja programske skupine je odgovoren za namensko in gospodarno porabo sredstev, izvajalec pa je dolžan sestavljati finančna poročila o namenski porabi sredstev."

²³⁸ 50. člen pravilnika o sofinanciranju projektov.

²³⁹ Raziskovalni projekt L5-9402.

²⁴⁰ 48. člen pravilnika o sofinanciranju projektov določa: "Sopogodbenik je dolžan obveščati agencijo o vseh okoliščinah, ki vplivajo na uspešno izvajanje projekta. Če uradna oseba ugotovi, da spremenjene okoliščine onemogočajo nadaljnji nemoten potek izvajanja projekta, predlaga direktorju agencije, da začasno prekine financiranje projekta".

- raziskovalnega programa oziroma ne bi bili doseženi pričakovani rezultati;
- ugotovi, da se je spremenil vodja raziskovalnega programa;
 - ugotovi, da JRO ali koncesionar bistveno kršijo določila programske dokumentacije ali pogodbe;
 - ne odpravi nepravilnosti, ki so bile podlaga za začasno ustavitev financiranja raziskovalnega programa.

Pri raziskovalnih projektih lahko ARRS razdre pogodbo tudi zaradi spremenjene projektne skupine, medtem ko pri raziskovalnih programih pogodba te možnosti ni predvidevala.

Če se pogodba razdre, se zahteva vračilo izplačanih sredstev z zakonsko pripadajočimi obrestmi. Če se med izvajanjem raziskovalnega projekta oziroma programa ugotovi nenamenska poraba sredstev, ARRS izvede naknadno evalvacijo raziskovalnega projekta ali programa. Kadar obstoji interes za nadaljevanje raziskovalnega projekta oziroma programa, ARRS od izvajalca lahko zahteva vrnitev vseh nenamensko porabljenih sredstev z obrestmi, če takšnega interesa ni, pa pride do odstopa od pogodbe in se zahteva vračilo vseh izplačanih sredstev. Pri objektivnih okoliščinah, zaradi katerih se ne da izvesti raziskovalnega projekta oziroma programa, se izvajanje prekine, izvajalcu pa ni treba vrniti že izplačanih sredstev²⁴¹. V skladu s pogodbenimi določili ima ARRS v vseh primerih pravico do vračila nenamensko porabljenih sredstev tudi že po zaključku raziskovalnega projekta. ARRS je za leto 2008 v državni proračun zaradi nenamske porabe za raziskovalne projekte vrnila 37.780 evrov²⁴², v letu 2009 pa 8.462 evrov²⁴³.

Komisija za obravnavanje prošelj za odstopanja v skladu z normativi in standardi za financiranje raziskovalne dejavnosti je bila pristojna za obravnavanje prošelj raziskovalnih organizacij za odstopanja glede porabe v okviru odobrenih finančnih sredstev po posameznih stroškovnih elementih na podlagi sprejetih normativov in standardov za financiranje raziskovalne dejavnosti iz javnih sredstev. Komisija je obravnavala le tista odstopanja, ki so dodatna, torej tista, ki presegajo dovoljeni obseg porabe sredstev²⁴⁴. Odstopanja ne pomenijo, da se zvišuje pogodbeno vrednost raziskovalnega projekta, ker je raziskovalni projekt vedno izplačan le v takem obsegu, kot je dogovorjeno. Odstopanja pomenijo, da se sredstva prerezporejajo znotraj posameznih stroškovnih elementov (med plačami, materialnimi stroški in amortizacijo).

²⁴¹ 49. člen o pravilnika o sofinanciranju projektov določa: "Če se ugotovi, da projekta ne bo mogoče uspešno zaključiti zaradi objektivnih okoliščin, se nadaljnje izvajanje projekta prekine, sopogodbenik pa v tem primeru ni dolžan vrniti že izplačanih sredstev. Če se ugotovi, da raziskovalni projekt ne bo uspešno zaključen zaradi neizpolnjevanja pogodbenih obveznosti s strani izvajalca projekta, agencija razdre pogodbo ter zahteva vrnitev vseh že izplačanih sredstev z zakonitimi obrestmi."

²⁴² Po podatkih letnega poročila za leto 2008 so vsa vračila znašala 301.397 evrov, od tega največ za mlade raziskovalce, s proračunske postavke 6037 pa 37.780 evrov za izvajalca Psihiatrične klinike za raziskovalni projekt L3-5279.

²⁴³ V letu 2009 so vračila skupaj znašala 20.707 evrov, od tega za raziskovalne projekte 8.462 evrov, št. Z6-9817, proračunska postavka 6037.

²⁴⁴ 32. člen uredbe o normativih in standardih določa obseg dovoljenih odstopanj največ do ± 15 odstotkov.

Komisija je obravnavala prošnje za odobritev dodatnih odstopanj na sejah, ki so se jih udeležili poleg dveh stalno imenovanih članov še skrbniki postavk oziroma pogodb. ARRS je enkrat letno objavila tabelo dovoljenih odstopanj za raziskovalne projekte²⁴⁵. Komisija je sprejela predlog sklepa o odobritvi predlaganega odstopanja, o morebitnih potrebnih dodatnih obrazložitvah ali pa je predlog zavrnila. Komisija je v obdobju, na katero se nanaša revizija, za odobritev dodatnih odstopanj obravnavala:

- 25 predlogov odstopanj raziskovalnih projektov, od tega jih je 24 sprejela, en predlog pa zavrnila²⁴⁶;
- 12 predlogov odstopanj raziskovalnih programov, ki jih je vse sprejela; ugotovili smo, da komisija prošnje za odstopanje od namenske porabe sredstev na raziskovalnem programu ni ponovno obravnavala na seji po dopolnitvi vloge, temveč je bil sprejeti sklep za odobritev dodatnih odstopanj izdan brez ustrezne obravnave na komisiji²⁴⁷.

Ocenjujemo, da ARRS ni zagotovila zadostnega nadzora nad porabo sredstev pri raziskovalnih organizacijah. Pri pregledu porabe sredstev raziskovalnih projektov²⁴⁸ in raziskovalnih programov²⁴⁹ smo namreč ugotovili, da vse raziskovalne organizacije niso porabile sredstev za materialne stroške in amortizacijo v zneskih, kot jim jih je ARRS nakazala, oziroma jih niso porabile v celoti v tistem obdobju, za katero so bila nakazana. Na dinamiko porabe sredstev med letom pri raziskovalnih organizacijah lahko vplivajo tudi nepredvidene okoliščine (odsotnosti raziskovalcev in podobno) in čas sklenitve pogodbe, ki povzročijo zamik porabe sredstev. Po naši oceni raziskovalne organizacije med izvajanjem raziskovalnih projektov in programov za materialne stroške in amortizacijo niso porabile 895.402 evrov²⁵⁰ (povezava s priložo 5).

²⁴⁵ 32. člen uredbe o normativih in standardih.

²⁴⁶ 15. 2. 2008 je zavrnila raziskovalni projekt J5-7029 Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.

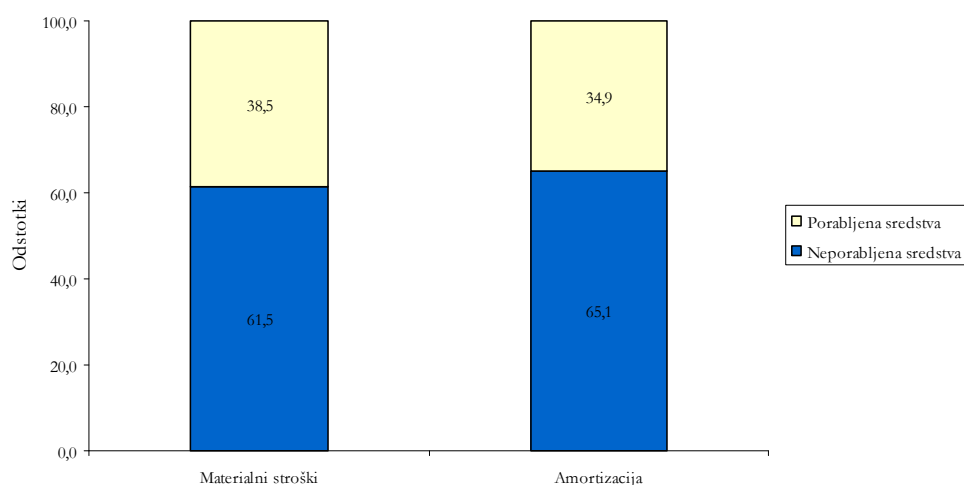
²⁴⁷ Pri pregledu zapisnika 12. seje komisije z dne 15. 2. 2008 smo ugotovili, da je bila nosilka raziskovalnega programa P5-0168 pozvana k dopolnitvi svojega predloga z novo tabelo. Dne 27. 3. 2008 je bil na zapisnik napisan uradni zaznamek, da je bila poslana ustrezna dopolnitev, 20. 3. 2008 je bil izdan nov sklep št. 6309-24/2006-104. Naslednja seja komisije - 13. seja je bila 21. 7. 2008.

²⁴⁸ Raziskovalni projekti: L2-0618, L4-1046, J3-0029, L1-0055, J1-7376, J4-9277, J7-9704 in L2-7521.

²⁴⁹ Raziskovalni programi: P1-0021, P4-0165, P2-0076.

²⁵⁰ Pri izračunu premalo porabljenih sredstev nismo upoštevali dovoljenih odstopanj (največ do ± 15 odstotkov), ki so jih raziskovalne organizacije v skladu z 32. členom uredbe o normativih in standardih lahko porabile tudi za pokrivanje drugih stroškovnih elementov.

Slika 12: Porabljena in neporabljena sredstva na raziskovalnih organizacijah v odstotkih

Vir: podatki ARRS.

Pri raziskovalnem projektu²⁵¹ smo ugotovili, da je raziskovalna organizacija IMT, Ljubljana za neposredne stroške raziskovalnega projekta v letu 2008 porabila le 803 evre, 12.984 evrov pa ni porabila namensko (povezava s priložo 5).

Priporočilo

ARRS naj predlaga MVZT spremembo uredbe o normativih in standardih, kjer naj natančno opredeli stroške amortizacije ter "druge storitve", in uredi sklepanje avtorskih pogodb za izvajanje raziskovalnih projektov in programov za člane programske skupine, tako da bo dovoljeno sklepanje avtorskih pogodb le za druge izvajalce, ki pri raziskovalnem projektu sodelujejo, niso pa člani projektne oziroma programske skupine. Uredi naj se tudi prepoved dvojnega financiranja raziskovalnih projektov in programov za isti namen ter da je obračunavanje in izplačevanje neposrednih materialnih stroškov ter stroškov storitev neposredno vezano na raziskovalni projekt oziroma program.

V letu 2009 je ARRS zaradi negativne ocene recenzentov za letna poročila za leto 2009 začasno ustavila financiranje treh raziskovalnih projektov²⁵² in zahtevala dodatna pojasnila od vodij raziskovalnih projektov v skladu z zahtevami ocenjevalcev do dokončne obravnave na ZSVed. Prejete dopolnitve je ZSVed²⁵³ pregledal in ugotovil, da so raziskave v okviru raziskovalnega projekta vsebinsko in po obsegu potekale glede na zastavljene cilje, zato se je sofinanciranje teh nadaljevalo. Razlogi za začasno ustavitev financiranja so bili še preseganje dovoljenih obremenitev raziskovalcev na raziskovalnih projektih, neurejeni zaposlitveni statusi, poskusi vključitve raziskovalcev brez urejenih statusov v evidencah ARRS in podobno. ARRS v letu 2008 začasno ustavitev raziskovalnih projektov zaradi negativnih ocen recenzentov ni izvedla. ARRS nima opredeljenih kriterijev, na podlagi katerih bi ocenila uspešnost

²⁵¹ Raziskovalni projekt L2-0618: raziskovalna organizacija je prejela 13.787 evrov za materialne stroške in 6.474 evrov za strošek amortizacije.

²⁵² Raziskovalni projekti: L2-1230, Z2-0834 in L2-9493.

²⁵³ ZSVed za tehniko.

projekta, in določenega merila, ki bi ga morali izvajalci doseči pri projektu. ARRS ni izvajala drugih ukrepov, če raziskovalni projekti niso dosegali ciljev. Tudi pri raziskovalnih programih primerov razdrtja ali odstopov od pogodbe v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni bilo. Pri raziskovalnih programih obstaja manjša verjetnost kot pri raziskovalnih projektih, da bi prišlo do nenamenske porabe sredstev, ker so temelj raziskovalnega dela.

Ugotovili smo, da ARRS v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni opravila neposrednih kontrol namenske porabe sredstev za raziskovalne projekte in programe pri izvajalcih. ARRS je pri raziskovalnih organizacijah²⁵⁴ začela izvajati kontrole v septembru 2009 po programskih skupinah. Razlog za izvedbo kontrole je bila ugotovitev ARRS o bistvenem odstopanju od ustrezne namenske porabe sredstev. Razlogi za neustrezno porabo sredstev pri raziskovalnih organizacijah so bili:

- veliki fiksni stroški pri posameznih programskih skupinah (npr. plače in nadomestila);
- stroški režije (npr. stroški skupnih služb – računovodstvo, pravna služba, kadrovska služba) se niso spremenili v zadnjih desetih letih, kriti pa jih je treba na podlagi ustanoviteljskih obveznosti;
- poraba materialnih stroškov po programskih skupinah je zelo velika, zato bi bilo bolj primerno spremljanje namenske porabe na ravni raziskovalne organizacije;
- programske skupine so sestavljali raziskovalci z visokimi znanstvenimi nazivi.

ARRS je pri spremljanju namenske porabe sredstev v raziskovalni dejavnosti predlagala:

- dopolnitev uredbe o normativih in standardih, da naj se poraba spremlja po programskih skupinah z dovoljenimi odstopanji v dobro ustanoviteljskih obveznosti, kar bi pomenilo, da se pri pozitivnih odstopanjih ustanoviteljske obveznosti zmanjšajo in
- spremembo financiranja raziskovalnih programov, tako da se največ šest let financirajo le najboljše raziskovalni programi.

ARRS načrtuje tudi naslednje izboljšave:

- kot možen ukrep zoper raziskovalne organizacije zaradi nenamenske porabe sredstev oziroma zaradi prevelikih odstopanj od namenske porabe sredstev bo spremenila cenovne kategorije²⁵⁵ raziskovalnih projektov in programov teh raziskovalnih organizacij (zato se bo znižal obseg sofinanciranja);
- sestala se bo z raziskovalnimi organizacijami, pri katerih je opravila kontrolo, da bi pregledala izvedene ukrepe;
- raziskovalnim organizacijam bo predstavila spremembo uredbe o normativih in standardih²⁵⁶.

Izvedene kontrole ARRS v septembru 2009 ocenjujemo kot pozitiven prispevek k boljšemu spremljanju porabe proračunskih sredstev, ocenjujemo pa, da bi morala sprejeti še več potrebnih ukrepov za izboljšanje načina poročanja izvajalcev. Kot primer dobro izvedene kontrole navajamo kontrolo

²⁵⁴ Raziskovalne organizacije: Institut Jožef Stefan, ZRC SAZU in Kemijski inštitut.

²⁵⁵ 3. člen uredbe o normativih in standardih ločuje financiranje raziskovalnih programov in projektov glede na vrsto raziskave v štiri cenovne kategorije v odvisnosti od okolja, kjer se raziskava izvaja, potrebne raziskovalne opreme in materialnih stroškov in drugih posebnih pogojev.

²⁵⁶ Uredba o spremembah in dopolnitvah Uredbe o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa, Uradni list RS, št. 102/09.

raziskovalnih programov, ki jo je pred leti izvedla posebna komisija pri programskih skupinah s področja tehnike²⁵⁷. Komisija je o ogledu programskih skupin sestavila poročila, ki jih je obravnaval ZSVed in oblikoval zaključke.

3.2.2.1.d Pridobivanje povratnih informacij o izvajanju nalog ARRS

ARRS je za pridobitev informacij o zadovoljstvu raziskovalnega področja v zvezi z izvajanjem nalog izvedla ankete pri:

- strokovnih telesih agencije (ZSA in ZSVed), ki jim predstavniki raziskovalcev podajajo svoje pripombe in predloge;
- tujih in domačih članih panelov ter opazovalnih panelov za raziskovalne projekte in programe (ARRS anketira tudi vodje programskih skupin), da po končanem ocenjevanju raziskovalnih projektov in programov ocenijo tehnično organizacijski in postopkovni del ocenjevanja²⁵⁸;
- predstojnikih raziskovalnih organizacij in raziskovalcih – o poročilih o financiranju²⁵⁹.

Ocenjevalci, ki so bili anketirani, so v anketah podali predloge in pripombe o izvedenih panelih. Z rezultati ankete o poteku ocenjevalnih panelov za programske skupine so bili seznanjeni člani upravnega odbora. Ugotovitve o predlogih glede tehnično-administrativnih izboljšav so se nanašale na ARRS, sistemska vprašanja pa na strokovna telesa. Pri raziskovalnih projektih so ocenjevalci ocenili organizacijo panelov kot dobro, pri raziskovalnih programih pa so predlagali, da bi bili ti predstavljeni širši javnosti.

Pridobivanje povratnih informacij z anketami od sodelujočih v postopku sofinanciranja raziskovalne dejavnosti in drugih uporabnikov ocenjujemo kot izboljšanje kakovosti storitev in dobro sodelovanje z uporabniki.

3.2.2.1.e Informacijski sistem za spremljanje izvajanja raziskovalnih projektov in programov

ARRS je v informacijskem sistemu za zagotovitev ustrezne podpore za spremljanje izvajanja raziskovalnih programov in projektov zagotovila elektronsko oddajo letnih in zaključnih poročil. Pri spremljanju financiranja raziskovalne dejavnosti imajo raziskovalne organizacije in raziskovalci prek elektronskega poslovanja dostop do podatkov o financiranju z vsemi podrobnostmi do ravni raziskovalnih projektov in programov.

ARRS načrtuje večjo povezljivost z drugimi podatki ter pregledi in analizami za več let, da bi tako dobila aplikativno informacijsko podporo za ocenjevanje, izbiro in podpis pogodb. ARRS začela vzpostavljati povezave letnih in zaključnih poročil raziskovalnih programov in projektov z Digitalno knjižnico Narodno univerzitetne knjižnice s povezavo do člankov, objavljenih v okviru izvajanja raziskovalnih projektov. Vse revije, v katerih so objavljeni članki, niso dostopne v elektronski obliki, kar otežuje spremljanje objav. V letu 2009 je ARRS vloge in zaključna poročila začela prejemati v elektronski obliki in pričela nadgrajevati

²⁵⁷ 14. 5. 2005 je ZSVed za tehniko sklenil, da bo posebna komisija opravila razgovore z vodji raziskovalnih programov in opravila ogledne slabše uvrščenih programskih skupin.

²⁵⁸ Analiza povezave med bibliometriko, recenzentskim postopkom in konfliktom interesov (Scientometric indicators: »Peer review, bibliometric methods and conflict of interests.«).

²⁵⁹ Analiza ocene uporabe elementov transparentnosti med raziskovalci in direktorji raziskovalnih zavodov.

strežnik tako, da bi ga povezala s strežnikom Narodno univerzitetne knjižnice, in tako lahko posredovala poročila raziskovalnih programov in projektov v elektronski obliki. ARRS načrtuje tudi nadgradnjo sistema, ki bo omogočal dostop do vloge prijavitelja ocenjevalcu, ko bo ocenjeval letno poročilo, kar mu bo v pomoč pri ocenjevanju doseženih ciljev in rezultatov raziskovalnega projekta.

3.2.2.2 Spremljanje učinkov pri raziskovalnih projektih in programih

Spremljanje ter ocenjevanje rezultatov in učinkov znanstvenega raziskovanja sta med temeljnimi poslanstvi raziskovalnih agencij, ki financirajo in spodbujajo razvoj znanstvenega raziskovanja²⁶⁰.

3.2.2.2.a Določitev predvidenih učinkov v raziskovalnih projektih in programih

V skladu z načeli ReNRRP je treba pri načrtovanju porabe javnih sredstev uvesti ocenjevanje učinkov glede na vložena sredstva. Pri raziskovalnih projektih in programih smo zato preverili, ali so bili v izbranih raziskovalnih projektih in programih določeni konkretni predvideni učinki. Pri tem smo ugotovili:

- v raziskovalnih projektih²⁶¹, v prijavnih vlogah, sta bila opredeljena relevantnost in potencialni vpliv rezultatov raziskovalnih projektov, vendar pa pričakovani učinki iz vloge niso bili razvidni; iz vloge izhajajo le splošni učinki na družbo, ki pa so lahko odvisni tudi od drugih dejavnikov, tako da neposrednega učinka od izvajanja raziskovalnega projekta ni bilo mogoče ugotoviti;
- izvajalci v posameznem letu so cilje raziskovalnega projekta zelo presegli²⁶²;

Priporočilo

ARRS naj prijaviteljem izda navodila o načrtovanju predvidenih merljivih učinkov raziskovalnega projekta v prijavnih vlogah, tako da jih bo mogoče tudi preveriti po zaključku raziskovalnega projekta.

ARRS naj izdela analize za tiste raziskovalne projekte, kjer so že vidni učinki, in naj prikaže učinke glede na vložena sredstva pri posameznih raziskovalnih projektih.

- pri raziskovalnem projektu je bilo iz prijavne vloge razvidno bodoče bilateralno sodelovanje s Kitajsko in povezovanje z evropsko projektno mrežo, zato je bil raziskovalni projekt tudi izbran, izvajalec pa je nato dejansko izvajal le aktivnosti za ustanavljanje visoke šole; ocenjujemo, da gre za neskladnost izvajanja raziskovalnega projekta glede na projektno dokumentacijo²⁶³ in bi morala ARRS preveriti, ali gre za kršitev pogodbениh določil;

²⁶⁰ Povzeto po Znanstveno raziskovanje v Sloveniji, Primerjalna analiza, avtorjev dr. Sorčan, dr. Demšar in Valenci, str. 65).

²⁶¹ Raziskovalni projekti: L2-0618, L4-1046, J3-0029, L1-0055.

²⁶² Raziskovalni projekt J1-7376: v letu 2007 so cilje projekta zelo presegli, ker so postavili novo teorijo o vzrokih za propad cianobakterij cvetov v površinskih vodah in vlogo cikličnih peptidov pri tem (vsa dotedanja dognanja v znanosti so se s tem spremenila).

²⁶³ Raziskovalni projekt Z6-9819.

- izvajalec je dosegel rezultate, ki si jih je zastavil kot cilj in rezultati so bili v praksi tudi uporabljeni²⁶⁴;
- določeni so bili predvideni učinki v raziskovalnem projektu, ki so bili v zaključnem poročilu izčrpno navedeni in utemeljeni z obrazložitvami sofinancerjev o uporabnih rezultatih raziskovalnega projekta²⁶⁵.

Pojasnilo ARRS

Rezultati temeljnih in aplikativnih raziskav prispevajo v svetovno zakladnico znanja, neposrednih finančnih učinkov realiziranih ciljev pa ni mogoče meriti. Mnoga pomembna raziskovalna odkritja, za katera ni bilo videti nobene uporabne vrednosti, so mnogo kasneje, z razvojem tehnologije in z dodatnimi spoznanji našla uporabno vrednost in celo skokovito premaknila tehnološki napredek.

3.2.2.2.b Ugotavljanje in analiziranje doseganja učinkov

ARRS je spremljala učinke pri raziskovalnih projektih in programih za spodbujanje hitrejšega prenosa znanja iz raziskovalnega področja v podjetja, tako da je:

- pri raziskovalnih programih v obdobju 2004–2009 ugotovila 110 povezav med gospodarstvom, univerzami in javnimi raziskovalnimi zavodi;
- spodbujala sistem ocenjevanja raziskovalne uspešnosti z upoštevanjem prenosa znanja v prakso;
- izdelala poseben sistem spremljanja podatkov o pogodbenih razmerjih in pridobljenih finančnih sredstvih med raziskovalci v programskih skupinah in uporabniki njihovega znanja (podatki o pridobljenih pogodbenih sredstvih iz gospodarskih družb v obliki vpetosti raziskovalcev v okviru programskih skupin: pridobivanje sredstev od ministrstev, gospodarskih družb, projektov Evropske unije za zadnjih pet let).

²⁶⁴ V raziskovalnem projektu L2-7521 je izvajalec kot cilje navedel pridobitev novih praktičnih znanj, informacij, pridobitev novih znanstvenih spoznanj, dvig tehnološke ravni, razvoj novega izdelka, posredovanje novih znanj neposrednim uporabnikom na seminarjih, forumih in konferencah, prispevek k ohranjanju in varovanju narave in kulturne dediščine. Vsi zastavljeni cilji so bili doseženi, le dvig tehnološke ravni in razvoj novega izdelka bo dosežen v treh letih, ostali pa so doseženi že v celoti. Izvajalec je med najpomembnejšimi rezultati navedel možnost uporabe umetnih zemljin na brežinah avtocest in za ozelenitve kamnolomov, uporaba filterskega prahu kot dodatka v asfalte in cementne kompozite (betone, malte, estrihe), uporaba črne žlindre kot nadomestek naravnega agregata v asfaltih.

²⁶⁵ Raziskovalni projekt L2-7521 je imel srednji vpliv na razvoj visokošolskega izobraževanja, pri gospodarskem razvoju: majhen vpliv na znižanje stroškov proizvodnje, velik vpliv na zmanjšanje porabe materialov in energije, velik vpliv večje konkurenčne sposobnosti, srednji vpliv povečanja dobička, na tehnološkem razvoju: ni učinkov, pri družbenem razvoju je velik vpliv na dvig kakovosti življenja, pri ohranjanju in razvoju nacionalne naravne in kulturne dediščine ter identitete je velik vpliv in tudi pri varovanju okolja in trajnostni razvoj je velik vpliv. Izvajalec je obrazložil, da je učinek rezultata projekta ponovna raba industrijskih odpadnih surovin k ohranjanju naravnih surovin, varovanju okolja in k ohranjanju naravne dediščine. Ekoplan A d. o. o., Petrovče in Štore Steel in Cinkarna Celje so navedle raziskave, ki so bile za posameznega sofinancerja izvedene ter za kateri namen bodo uporabili izsledke raziskav in opredelil rezultate projekta, ki so za njih uporabni. Raziskovalni projekt L2-7521: izdano tehnično soglasje za uporabo odpadne titanove sadre v gradbeništvu (status gradbenega proizvoda, ki se vgrajuje v določene konstrukcije).

Iz raziskovalnega projekta²⁶⁶ so bili razvidni rezultati, ki jih je projektna skupina dosegla glede na zastavljene cilje, in v kakšni meri so bili uporabljeni v praksi ter učinki rezultatov na raziskovalna področja. Preverili smo tudi pravočasnost zaključka raziskovalnega projekta in pri tem ugotovili, da se je zaključil tri mesece kasneje, kot je bilo dogovorjeno v pogodbi²⁶⁷.

Pri ocenjevanju končnih poročil raziskovalnih programov smo ugotovili²⁶⁸:

- ocenjevalci so podrobno obrazložili svojo oceno v delu, kjer je bilo treba navesti ali ima raziskovalni program vpliv na razvoj visokošolskega izobraževanja, gospodarski razvoj ter na kaj nima vpliva;
- je bil komentar ocenjevalcev slabo obrazložen in ni bil v skladu z navodili²⁶⁹;
- na spletni strani SICRIS je objavljen povzetek poročila, ki navaja rezultate raziskovalnega programa za razvoj Republike Slovenije in rezultate za razvoj znanosti z opisi dosežkov²⁷⁰.

Člani ZSVed bi morali na sejah, ko obravnavajo zaključna poročila, izpolniti tudi tabelo o učinkih raziskovalnega projekta. Pri pregledu zapisnikov sej takšnih tabel ni bilo, temveč smo ugotovili, da le izglasujejo sklep o upravičenosti vlaganj finančnih sredstev ARRS v raziskovalni projekt. ZSVed za biotehniko je v prvi polovici leta 2009 sicer ocenil, da se je kakovost poročil pri izvajanju raziskovalnih programov v zadnjem letu izboljšala, čeprav je večina sicer obdržala enako kakovost, podrobnejših analiz pa ni izvedel.

Učinke raziskovalnih projektov in programov ARRS spremlja na podlagi obrazcev, ki jih izpolnijo vodje raziskovalnih programov in projektov. ARRS je pripravila analizo o učinkih raziskovalnih projektov v sklopu poročanja o izplačanih državnih pomočeh za raziskovalne projekte in programe z izdajo Poročila o strukturi, rezultatih in učinkih raziskovalnih projektov v okviru dodeljenih državnih pomoči v letu 2007, ter v okviru poročanja za namene statistike in letnega poročanja o delovanju ARRS ter z izdajo Primerjalne analize Znanstveno raziskovanje v Sloveniji.

Boljše spremljanje učinkov pri raziskovalnih projektih in programih bi lahko ARRS dosegla tudi z večjo povezanostjo z drugimi organi, ki imajo na področju raziskovalne dejavnosti in gospodarstva pomembno vlogo, kot na primer s TIA, MVZT in JAPTI. SZT je obravnaval uskladitev in poenotenje metodologije ter načinov poročanja o učinkih in predlagal, da bi drugi organi poročali po enotni metodologiji ARRS (povezava s točko 3.1.1.2.c).

V skladu s 46. členom ZRRD mora ARRS o opravljanju nadzora izdati poročila, ki morajo biti objavljena in dostopna javnosti. Ugotovili smo, da ARRS zbira in obdeluje le finančna poročila o raziskovalnih organizacijah. Finančni podatki so dostopni na spletni strani ARRS v tako imenovani "beli knjigi" – poročila o financiranju, o samem nadzoru pa ne izdaja poročil in ne objavlja rezultatov.

²⁶⁶ Raziskovalni projekt L2-7521.

²⁶⁷ Raziskovalni projekt J1-7376: raziskovalni projekt bi se moral po pogodbi zaključiti v avgustu 2008, zaključil pa se je v novembru 2008.

²⁶⁸ Raziskovalni programi P1-0021, P4-0165, P2-0076.

²⁶⁹ Raziskovalna programa P1-0021, P4-0165.

²⁷⁰ <http://www.dlib.si/v2/Details.aspx?URN=URN:NBN:SI:doc-2ISLRJEM>. Enako tudi pri raziskovalnih programih P4-0165 in P2-0076.

Pojasnilo ARRS

ARRS je zbirala in obdelovala finančna poročila raziskovalnih organizacijah, dostop do finančnih podatkov je zagotavljala na svoji spletni strani s poročili o financiranju. V letu 2009 je na svojih spletnih straneh uvedla novo pod stran "nadzor" v okviru strani "financiranje in nadzor". V decembru 2009 je objavila Analizo izvajanja uredbe o normativih in standardih za določanje sredstev za izvajanje nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa in napotki za pripravo finančnih poročil ter ključnimi elementi nadzora za leto 2009.

Priporočilo

ARRS naj sprejme interni akt o načinu preverjanja doseganja ciljev neposredno pri izvajalcih raziskovalnih projektov oziroma programov.

Ukrep

ARRS je 21. 12. 2009 MVZT posredovala predlog za spremembo 46. člena ZRRD, v skladu s katerim naj bi bila pristojna le za izvajanje nadzora glede izpolnjevanja pogojev za pridobitev javnih sredstev in nad rezultati po pogodbah, ki jih sklepa z izvajalci, ter za namensko porabo sredstev, ter da morajo pravne in fizične osebe pošiljati ARRS tudi podatke o rezultatih raziskovalne in razvojne dejavnosti.

3.2.2.2.c Obveščanje javnosti o učinkih raziskovalnih projektov in programov

ARRS mora o rezultatih raziskovalnih projektov in programov obveščati javnost in uporabnike na svoji spletni strani, v internih glasilih, sredstvih javnega obveščanja ter na javnih panelih in konferencah, ki jih organizira²⁷¹. Ob javnem nastopanju ali pri objavah o rezultatih raziskovalnih projektov morajo izvajalci navesti, da so ti nastali v okviru konkretnega raziskovalnega projekta in da je sredstva zagotovila ARRS²⁷².

ARRS je v okviru cilja ReNRRP o uveljavitvi sodobnega razumevanja vloge znanja in znanosti v družbi javno predstavljala raziskovanja s:

- televizijskimi oddajami na TV Pika Sadovi znanja v letu 2008, kjer so predstavili najboljše raziskovalne programe;
- z izdajo dela "Znanstvenoraziskovalna dejavnost v Sloveniji – primerjalna analiza", kjer je podana celovita primerjava Slovenije s svetom ter predstavitvami;
- spodbujanjem raziskovalcev k objavi poljudnoznanstvenih člankov o znanstvenih in strokovnih objavah²⁷³.

²⁷¹ 51. člen Pravilnika o sofinanciranju projektov; pri raziskovalnih programih te obveznosti določajo sklenjene pogodbe.

²⁷² 52. člen pravilnika o sofinanciranju projektov; enako določilo je tudi v pogodbi.

²⁷³ V letu 2008 je bilo takšnih objav 1.400. Primer objave novinarskih člankov v prilogi Znanosti časnika Delo dne 5. 2. 2009 "Znanost nad 5000 metri – zakaj se pojavi višinska bolezen", za katerega je avtorica prejela nagrado kot najboljši pisec, ki ni novinar. Vir: Delo, dne 7. 1. 2010.

Pri pregledu raziskovalnih projektov smo našli objavo v mednarodni reviji, kjer je bilo navedeno, da je bila raziskava financirana kot temeljni raziskovalni projekt pri ARRS²⁷⁴.

Upravni odbor je predlagal, da bi v letu 2008 organizirali javno predstavitev najboljših raziskovalnih programov. Takšne javne predstavitve v obdobju, na katero se nanaša revizija, ni bilo. Ocenjujemo, da bi s takšnimi predstavitvami lahko raziskovalno dejavnost bolj približali javnosti. ARRS načrtuje predstavitev o rezultatih raziskovalnih programov in projektov na nacionalni televiziji.

Zaključna poročila raziskovalnih programov so že javno dostopna na portalu Digitalne knjižnice Slovenije, v prihodnosti pa bodo objavljena tudi vsa letna poročila. V letu 2009 so bila v bazi SICRIS objavljena vsa tista zaključna poročila raziskovalnih projektov in programov, ki so bila oddana v elektronski obliki²⁷⁵. Za raziskovalne projekte, ki so se zaključili v letu 2008, je v bazi SICRIS objavljen le povzetek poročila²⁷⁶, ker zaključno poročilo še ni bilo oddano v elektronski obliki. V bazi SICRIS se vzpostavlja tudi povezava na oddaje TV Pika, ki bo omogočala dostop do rezultatov raziskav iz raziskovalnih projektov in programov.

ARRS je po naši oceni v obdobju, na katero se nanaša revizija, izkazala premajhno aktivnost pri spremljanju učinkov in rezultatov raziskovalnih projektov. Kot pozitivno pa ocenjujemo napredek ARRS pri oddaji zaključnih poročil raziskovalnih programov in projektov prek spletnega portala ARRS s povezavo z Digitalno knjižnico Slovenije ter njihovo javno dostopnostjo. Javne objave poročil bodo posredno vplivale na izboljšanje kakovosti poročanja ter na populariziranje raziskovalne dejavnosti prek televizijskih oddaj in objav poljudnoznanstvenih člankov.

Priporočilo

ARRS naj organizira javne predstavitve najboljših raziskovalnih programov in raziskovalnih projektov po vzoru tehnoloških platform kot jih organizira TIA, kjer gre za vzpostavljanje povezav in sodelovanja med akademijo, gospodarstvom in uporabniki pri raziskavah in razvoju na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije, ter razvojne posvete z gospodarstveniki, ki jih organizira MVZT²⁷⁷. ARRS naj v postopke ocenjevanja vključi predstavnike iz gospodarstva.

3.2.3 Uspešnost pri spremljanju in nadziranju raziskovalne opreme

Pri presojanju uspešnosti spremljanja in nadziranja nabave ter uporabe raziskovalne opreme, ki jo je ARRS sofinancirala, smo presojali, ali je ARRS spremljala in nadzirala uporabo raziskovalne opreme in ali je izbrana raziskovalna oprema prinašala učinke.

²⁷⁴ Raziskovalni projekt J1-7376, objava v reviji *Microb Ecol*, 2008, issue 2, str. 201 - 209, z naslovom "Non-Toxic" Cyclic Peptides Induce Lysis of Cyanobacteria – An Effective Cell Population Density Control Mechanism in Cyanobacterial Blooms.

²⁷⁵ <http://sicris.izum.si/search/prj.aspx?lang=slv&id=5495> - Digitalno knjižnico Slovenije, kjer je objavljeno zaključno poročilo v pdf datoteki (primer: <http://www.dlib.si/v2/Details.aspx?URN=URN:NBN:SI:doc-V704GE1G>).

²⁷⁶ Raziskovalni projekt J1-7376: <http://sicris.izum.si/search/prj.aspx?lang=slv&id=4248>.

²⁷⁷ Delo, dne 6. 1. 2010.

Povzetek ugotovitev

Pogodbe niso vsebovale vseh predpisanih določil, niso urejale, da se pogodba razdre ali da ARRS od nje odstopi zaradi nenamensko porabljenih sredstev. ARRS ni mogla potrditi, da je prejemnik sredstev kupil, kar je navedel v prijavi, saj v prijavni vlogi od prijaviteljev ni zahtevala, da bi bila natančno navedena raziskovalna oprema, ki jo je prijavitelj nameraval nabaviti. ARRS ni spremljala, kaj se dogaja z raziskovalno opremo po nakazilu sredstev. ARRS ni izvajala zadostne kontrole nad dokumentacijo, saj ni v zadostni meri preverjala usklajenosti predmeta nakupa z računi, ki so priloženi k zahtevku za izplačilo. Objavila je seznam prejemnikov sredstev z navedbo obsega sofinanciranja in raziskovalne opreme, javnosti pa ni obvestila o nakupih, uporabi in izkoriščenosti raziskovalne opreme.

Raziskovalne organizacije nabavljeno raziskovalno opremo uporabljajo in o tem vodijo evidenco, ki pa ni enotna, saj ARRS ni izdala navodil za vodenje evidenc. ARRS ni poskrbela, da bi raziskovalne organizacije predstavile raziskovalno opremo na svojih spletnih straneh in od raziskovalnih organizacij tudi ni zahtevala objave cenika za uporabo raziskovalne opreme. V dveh primerih smo ugotovili, da sta raziskovalni organizaciji kupili raziskovalno opremo, ki sta jo navedli v prijavni vlogi in jo tudi uporabljata, v enem primeru pa raziskovalna organizacija ni kupila raziskovalne opreme, ki jo je navedla v prijavi na razpis.

3.2.3.1 Spremljanje uporabe raziskovalne opreme

Uspešnost spremljanja in nadziranja nabave ter uporabe raziskovalne opreme smo presojali za Paket 13. Za Paket 14 uspešnosti nismo presojali, ker ARRS s prijavitelji do 30. 6. 2009 še ni sklenila nobene pogodbe za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme.

Raziskovalne organizacije, ki jim je ARRS sofinancirala nakup raziskovalne opreme, morajo nuditi zmogljivosti ter storitve vsem zainteresiranim raziskovalnim organizacijam, ki jih potrebujejo za izvajanje raziskovalnih projektov oziroma programov, pod najugodnejšimi pogoji. Raziskovalne organizacije morajo imeti izdelane in objavljene cenike za uporabo zmogljivosti raziskovalne opreme²⁷⁸.

Pogodbe, ki jih je ARRS sklepala na osnovi razpisa za Paket 13, so bile tipske in niso vsebovale nekaterih obveznosti, ki so bile navedene v pravilniku za Paket 13, in sicer, da mora prejemnik sredstev:

- vzpostaviti knjigovodsko evidenco za raziskovalno opremo, ki jo je kupil;
- v letnem poročilu za preteklo leto poročati o zasedenosti, izkoriščenosti, vzdrževanju sofinancirane raziskovalne opreme; ta poročila mora prejemnik dostavljati pet let po datumu vzpostavitve knjigovodske evidence; vsebino in obseg poročila določi direktor ARRS;
- pri objavljanju rezultatov navesti, da jih je dosegel s pomočjo raziskovalne opreme, ki jo je sofinancirala ARRS s proračunskimi sredstvi.

²⁷⁸ 7. člen pogodbe o sofinanciranju nakupa opreme – Paket 13 ter 34. in 35. člen Pravilnika o pogojih in metodologiji izbiranja predlogov za subvencioniranje nakupa raziskovalne opreme, Uradni list RS, št. 12/05.

ARRS ni spremljala izpolnjevanja pogodbenih določil, in sicer da mora prejemnik sredstev:

- predstaviti raziskovalno opremo, za katero je dobil sredstva iz državnega proračuna, na svoji spletni strani, skupaj s cenikom njene uporabe;
- nuditi zmogljivosti ter storitve vsem zainteresiranim raziskovalnim organizacijam za izvajanje raziskovalnih programov in projektov, ki so sofinancirani s sredstvi državnega proračuna.

Če je ARRS ugotovila, da so bila sredstva porabljena nenamensko, je pogodbo lahko prekinila. Ocenjujemo, da bi ARRS morala prekiniti pogodbo in zahtevati vračilo izplačanih sredstev, če bi ugotovila, da so bila sredstva nenamensko porabljena.

Priporočilo

ARRS naj v pogodbah uredi obveznost vračila sredstev zaradi nenamenske porabe sredstev ali nepravilnosti pri zagotavljanju storitev oziroma raziskovalne opreme drugim raziskovalnim organizacijam.

Za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme – Paket 13 je veljalo, da je ARRS postopek zaključila, ko je na podlagi prejetih računov nakazala sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme prejemniku. Ker ARRS v prijavi ni zahtevala, da bi bila natančno navedena raziskovalna oprema, ki jo je nameraval prijavitelj nabaviti, ni mogla potrditi, da je prejemnik sredstev kupil, kar je navedel v prijavi. Uporabe raziskovalne opreme po nakazilu sredstev ARRS ni spremljala.

ARRS je zahtevala od prejemnika sredstev le poročilo o nakupu raziskovalne opreme, ki je bilo poleg računov za raziskovalno opremo priloga zahtevka za izplačilo po pogodbi o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme. Ocenjujemo, da je ARRS potrdila prejem tega poročila, vendar pa je premalo pozornosti namenila primerjavi njegove vsebine s prijavo na razpis in priloženimi računi o kupljeni raziskovalni opremi. To utemeljujemo s sofinanciranjem nakupa raziskovalne opreme pri:

- IMT Ljubljana²⁷⁹, kjer smo ugotovili neuskkljenost poročil po prvem in drugem zahtevku za izplačilo z računi, ki so priloga istega zahtevka in s prijavo na razpis;
- Fakulteti za organizacijske vede iz Kranja²⁸⁰, kjer smo ugotovili neuskkljenost poročila s priloženimi računi in s prijavo na razpis.

V obeh primerih gre za neuskkljenost vsebine prijave na razpis, poročila in priloženih računov. Prejemnika nista poročala o nabavi raziskovalne opreme, za katero sta predložila račune in ki sta jo navedla v prijavi na razpis.

Ocenjujemo, da ARRS ni izvajala zadostne kontrole nad dokumentacijo, ki jo je prejemnik sredstev poslal na ARRS skupaj z zahtevkom. ARRS ni preverjala usklajenosti predmeta nakupa, o katerem so poročali prejemniki sredstev, z raziskovalno opremo, navedeno v prijavi na razpis, in z računi, ki so skupaj s poročilom priloga k zahtevku.

Za ustrezno obveščanje javnosti in uporabnikov o nakupih ter izkoriščenosti raziskovalne opreme ocenjujemo, da bi morala ARRS vzpostaviti ustrezno evidenco o raziskovalni opremi, ki jo je sofinancirala,

²⁷⁹ Pogodba št. 1000-08-41003 z dne 4. 2. 2008.

²⁸⁰ Pogodba št. 1000-08-410047 z dne 9. 8. 2008.

vkjučno s predvidenimi učinki, njeno izkoriščenostjo ter doseženimi učinki (povezava s točkama 3.1.1.2.d in 3.1.3.4). ARRS ne obvešča javnosti o izkoriščenosti raziskovalne opreme, katere nakup je sofinancirala. Objavlja le seznam prejemnikov sredstev z navedbo obsega sofinanciranja in raziskovalne opreme, vendar ta ni specificirana.

3.2.3.2 Učinki sofinancirane raziskovalne opreme

Ocenjujemo, da ARRS ni izvajala ustreznega nadzora pri raziskovalnih organizacijah o skladnosti raziskovalne opreme, ki jo je raziskovalna organizacija navedla v prijavi in katere nakup je ARRS sofinancirala, z raziskovalno opremo, ki jo je raziskovalna organizacija dejansko kupila. Nakup raziskovalne opreme smo preverili z obiskom pri izvajalcih raziskovalne dejavnosti:

- na Kemijskem inštitutu v Ljubljani, kjer smo preverili nakup sklopa naprav za PCR in PCR v realnem času,
- na Univerzi v Ljubljani, Biotehniški fakulteti, kjer smo preverili nakup več funkcionalnega sistema za merjenje prevodnosti in dielektrične konstante Precision LCR Meter E4980A z enoto E5062A in
- na IMT, Ljubljana, kjer smo preverili nakup raziskovalne opreme za določitev in napoved temperaturno odvisnih lastnosti in premen v kovinskih materialih.

Ugotovili smo, da sta izvajalca raziskovalne dejavnosti kupila raziskovalno opremo, navedeno v prvi in drugi alineji, v skladu s prijavamama na razpis in z dokumentacijo, ki sta jo priložila zahtevku za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme.

Ugotovili smo, da je raziskovalna organizacija IMT Ljubljana kupila raziskovalno opremo, ki je glede na konstrukcijske značilnosti in namembnost popolnoma različna od raziskovalne opreme, ki jo je navedla v prijavi na razpis za Paket 13 in za katero so ji bila odobrena proračunska sredstva. Za opremo, ki jo je raziskovalna organizacija kupila na razpisu za Paket 13, je kandidirala in dobila sredstva na razpisu za Paket 14.

Slika 13: Raziskovalna oprema, ki jo sofinancirala ARRS raziskovalni organizaciji IMT, Ljubljana

Fotografija: računsko sodišče.

Ugotovili smo, da vse tri raziskovalne organizacije raziskovalno opremo uporabljajo. Raziskovalne organizacije vodijo evidenco o uporabi raziskovalne opreme, ki ni enotna, saj jim ARRS ni pripravila navodil, kaj mora ta evidenca vsebovati in na kakšen način naj jo vodijo.

Na osnovi razgovorov v raziskovalnih organizacijah, ki so prejele sredstva za nakup raziskovalne opreme na osnovi javnega razpisa za Paket 13, ocenjujemo, da imajo možnost uporabe raziskovalne opreme tudi drugi zainteresirani, oziroma da posamezna raziskovalna organizacija izvaja raziskave za druge zainteresirane subjekte. V nobenem od pregledanih šestih primerov nismo ugotovili predstavitve raziskovalne opreme na spletni strani raziskovalne organizacije, prav tako tudi nimajo cenika storitev za uporabo raziskovalne opreme.

4. MNENJE

4.1 Mnenje o pravilnosti poslovanja

Revidirali smo *pravilnost poslovanja Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije* v letu 2008.

Mnenje s pridržkom

Ugotovili smo, da Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ni poslovala v skladu s predpisi v naslednjih primerih:

- akta o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mest ter Navodila o višini cene raziskovalne ure ni sprejel upravni odbor – točki 2.2.1.a in 2.2.1.c;
- Statut Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ni usklajen s Sklepom o ustanovitvi Javne Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije – točka 2.2.1.b;
- splošnega akta ni objavila v Uradnem listu Republike Slovenije – točka 2.2.1.d;
- nepravilna je bila izbira postopka javnega naročanja za izvedbo soorganizacije mednarodne konference v znesku 28.683 evrov – točka 2.2.3.a.

Razen vpliva ugotovljenih nepravilnosti na pravilnost poslovanja, ki jih navajamo v prejšnjem odstavku, menimo, da je *Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije* v vseh pomembnih pogledih poslovala v skladu s predpisi in usmeritvami.

4.2 Mnenje o učinkovitosti in uspešnosti izvajanja raziskovalne dejavnosti

Revidirali smo učinkovitost in uspešnost izvajanja raziskovalne dejavnosti v letu 2008 in prvi polovici leta 2009 na Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Z revizijo smo odgovorili na vprašanja, ali je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije učinkovito in uspešno izvajala Resolucijo o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010 ter ali je učinkovito izbirala raziskovalne projekte, programe in raziskovalno opremo, ali je bila uspešna pri spremljanju in nadziranju izvajanja raziskovalnih projektov in programov ter nadziranju nabave in uporabe raziskovalne opreme.

4.2.1 Mnenje o učinkovitosti izvajanja raziskovalne dejavnosti

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *ni izvedla zunanje evalvacije*, ki sodi med aktivnosti v Resoluciji o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010, s katerimi se preverja, upravlja, usmerja, financira in izvaja ukrepe za zagotavljanje razvoja inovacijskega

sistema. Prav tako ni dosegla načrtovanega razmerja med raziskovalnimi projekti in programi iz Resolucije o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010, saj je stanje obratno od načrtovanega.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *ni vodila ustrezne evidence o raziskovalni opremi*, ki bi prikazovala sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme in evidence raziskovalne opreme, ki se znotraj raziskovalnega projekta oziroma programa sofinancira kot strošek amortizacije, in bi preprečevala možnost dvakratnega sofinanciranja iste raziskovalne opreme.

Pri razdeljevanju sredstev je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *upoštevala usmeritve* Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo za dodelitev proračunskih sredstev za posamezne vede. Za posamezna področja znotraj ved pa ni izdelala analize, na podlagi katere bi ocenila, katera raziskovalna področja bo prioriteto podpirala ob upoštevanju ekonomskega vidika razdeljevanja proračunskih sredstev. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije predvidenega števila raziskovalnih projektov po posameznih področjih ni določila vnaprej, temveč šele v navodilih panelom.

Raziskovalni projekt je izvajala projektna skupina, *raziskovalni program* pa programska skupina, v kateri so sodelovali tudi strokovno-tehnični sodelavci, katerih status zakonsko ni urejen.

V postopku evalvacije raziskovalnih projektov in programov Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v nekaj primerih ni zagotovila nepristranskosti pri imenovanju recenzentov.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je *za izbiro raziskovalnih projektov* izvedla javni razpis, v katerem so se vloge ocenjevale po enakih kriterijih, ne glede na tip raziskovalnega projekta, kar ni zagotavljalo enakega položaja vsem, ki so kandidirali za sofinanciranje raziskovalnih projektov. Besedili javnih razpisov za sofinanciranje raziskovalnih projektov nista bili popolni in jasni glede ciljev javnega razpisa in pri določanju pogojev. Po našem mnenju kriteriji in merila, ki jih je uporabila Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije pri ocenjevanju raziskovalnih projektov, niso bila jasno določena. Med ocenami recenzentov so zato večja odstopanja. Pri raziskovalnih projektih in programih je bil določen vrednosti prag šele pri raziskovalnih projektih na javnem razpisu v letu 2009.

Po našem mnenju tudi javni razpis in razpisna dokumentacija za raziskovalno opremo nista vsebovali vseh potrebnih določil, ki bi omogočila, da bi bil predmet sofinanciranja natančno določen, saj nista določala vrednosti posamezne enote raziskovalne opreme in predložitve predračunov. *Merila*, na podlagi katerih je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *izbiral raziskovalno opremo*, po našem mnenju niso bila jasna, primerna in natančno določena, in tako niso omogočala transparentnega ocenjevanja vlog za sofinanciranje raziskovalne opreme. Pri odločitvi o sofinanciranju raziskovalne opreme vloge z enakim številom točk niso bile obravnavane na enak način.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *pred izvedbo evalvacije raziskovalnih projektov oziroma programov ni preverila izpolnjevanja vseh pogojev*, nekatere je preverjala šele v evalvacijskem postopku, nekatere pa šele ob sklenitvi pogodbe, obravnavala pa je tudi tiste vloge, za katere je ugotovila, da ne izpolnjujejo pogojev. Pri raziskovalni opremi ni preverila izpolnjevanja pogojev glede zagotovljenega sofinanciranja nakupa raziskovalne opreme, temveč so prijavitelji lahko predložili le podpisano izjavo o že zagotovljenih sredstvih.

Ocenjene prijave za raziskovalne projekte je panel razvrstil v kategorije, pri čemer kriteriji za uvrstitev v posamezno kategorijo v metodologiji za ocenjevanje raziskovalnih projektov niso bili natančno določeni. Raziskovalnih projektov ni obravnaval panel v takšni sestavi, kot ga je predlagal direktor. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *v internih aktih nima urejenega imenovanja in nalog panela.*

Menimo, da Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *pri izbiri raziskovalnih projektov ni ravnala transparentno in projektov ni obravnavala na enak način*, saj je nekatere raziskovalne projekte, ki so kandidirali za velike, obravnavala kot male raziskovalne projekte. Izbrala pa je tudi take, ki glede na doseženo oceno ne bi smeli biti izbrani. Ocenjevanje raziskovalnih programov je bilo po našem mnenju subjektivno, saj so bili člani ocenjevalne skupine tudi vodje raziskovalnih programov, ki so jih ocenjevali.

Nekatere raziskovalne programe oziroma projekte je znanstveni svet Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije dodatno uvrstil v ocenjevanje oziroma v izbor za sofinanciranje ter prerazporedil raziskovalne projekte med raziskovalnimi vedami, oziroma je spremenil obdobje financiranja pri raziskovalnih programih, kar po našem mnenju ni v pristojnosti znanstvenega sveta.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije po našem mnenju *ni pravilno oblikovala prednostne liste prejemnikov sredstev za sofinanciranje raziskovalne opreme za Paket 13*, saj sredstev niso prejeli prijavitelji, ki so pri ocenjevanju prejeli enako število točk. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je odobrila sofinanciranje enake raziskovalne opreme, ki jo je sofinancirala že na prejšnjem razpisu. *V pritožbenem postopku ni zagotovljeno evropsko primerljivo varstvo pravic prijaviteljev.*

4.2.2 Mnenje o uspešnosti izvajanja raziskovalne dejavnosti

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je v letnem programu dela določila dolgoročne cilje, letne izvedbene cilje in kazalce, s katerimi naj bi merila doseganje zastavljenih ciljev. Ciljev ni določila na način, ki bi omogočal ocenjevanje njihovega doseganja. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je *v letnem poročilu poročala o doseženih ciljih, ki vsebuje tudi oceno realizacije posameznih ciljev*, vendar pa letnega poročila ni pripravila na način, ki bi omogočal primerjavo med doseženimi in načrtovanimi cilji v programu dela.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je izvajala nadzor nad spremljanjem in izvajanjem raziskovalnih projektov in programov le prek letnih, zaključnih in finančnih poročil, *ni pa izvajala kontrol in preverjanj pri izvajalcih ter od njih ni zahtevala dokazil o porabi sredstev*. V reviziji smo tako ugotovili, da so ostala neporabljena sredstva pri izvajanju raziskovalnih projektov oziroma programov, v enem primeru pa tudi, da sredstva niso bila porabljena namensko. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je vrátila sredstev zaradi nenamenske porabe zahtevala le izjemoma.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je po zaključku raziskovalnih projektov oziroma programov v okviru poročanja dodeljenih državnih pomoči analizirala učinke izvajanja pogodb, *drugih analiz doseženih učinkov izvajanja pogodb ni izvedla.*

Nekateri raziskovalni projekti in programi so imeli predvidene učinke, drugi pa so imeli te zapisane preveč splošno, zato *doseganja ciljev ni bilo mogoče preveriti*. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije je ugotavljala in analizirala doseganje učinkov z ocenjevanjem letnih in zaključnih poročil. Po našem mnenju bi morala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije dati natančna

navodila za določitev učinkov raziskovalnih projektov in programov v prijavnih vlogah ter za poročanje o teh učinkih. Letna in zaključna poročila bi po našem mnenju morala vsebovati evalvacijo do ravni posameznih zneskov, na podlagi katerih bi bilo mogoče ugotoviti, kakšni so finančni učinki raziskovalnih projektov oziroma programov, ki se zaključijo.

O učinkih izvajanja raziskovalnih projektov in programov Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *ni delala posebnih analiz*, razen v okviru rednega letnega poročanja in v okviru dodeljenih državnih pomoči. Evidence o učinkih raziskovalnih projektov in programov pa je vodila v okviru informacijskega sistema in z evidentiranjem raziskovalnih rezultatov z opisi dosežkov v bazi SICRIS. O učinkih raziskovalnih projektov oziroma programov je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije obveščala javnost s televizijskimi oddajami in javno dostopnimi objavami zaključnih poročil.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *je zbirala in obdelovala finančna poročila o raziskovalnih organizacijah*, dostop do finančnih podatkov je zagotavlja na svoji spletni strani s poročili o financiranju, o nadzoru pa ni izdala poročil in ni objavila rezultatov.

Po našem mnenju Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *ne izvaja zadostne kontrole nad dokumentacijo, ki ji jo prejemnik sredstev posreduje skupaj z zahtevkom*, saj ne preverja usklajenosti predmeta nakupa, o katerem poročajo, z raziskovalno opremo, navedeno v prijavi na razpis.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije od prijaviteljev v prijavnih vlogah ni zahtevala, da bi bila natančno navedena raziskovalna oprema, ki jo je prijavitelj nameraval nabaviti, zato po našem mnenju ni bilo mogoče potrditi, da je prejemnik sredstev kupil, kar je navedel v prijavi.

Po našem mnenju Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *ni izvajala ustreznega nadzora pri raziskovalnih organizacijah* o skladnosti raziskovalne opreme v prijavi, katere nakup je sofinancirala, z raziskovalno opremo, ki jo je raziskovalna organizacija kupila. V enem primeru smo ugotovili, da je raziskovalna organizacija kupila raziskovalno opremo, ki je glede na konstrukcijske značilnosti in namembnost popolnoma različna od raziskovalne opreme, ki jo je raziskovalna organizacija navedla v prijavi.

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije *je objavila seznam prejemnikov sredstev* z navedbo obsega sofinanciranja in navedbo raziskovalne opreme, javnosti pa ni obveščala o izkoriščenosti raziskovalne opreme, katere nakup je sofinancirala. Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ni spremljala, ali so prejemniki sredstev na svojih spletnih straneh predstavili raziskovalno opremo skupaj s cenikom za uporabo.

Pri izbiri raziskovalnih projektov, programov in opreme je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije uporabljala *informacijski sistem, ki ni imel vzpostavljenih zadostnih kontrol* za zagotavljanje ustrezne podpore pri izbiri in nadzoru namenske porabe sredstev.

5. ZAHTEVA ZA PREDLOŽITEV ODZIVNEGA POROČILA

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije mora v roku 90 dni po prejemu revizijskega poročila predložiti računskemu sodišču odzivno poročilo.

Odzivno poročilo mora vsebovati:

1. navedbo revizije, na katero se nanaša,
2. kratek opis nepravilnosti in nesmotnosti v poslovanju, ki so bile razkrite z revizijo, in
3. izkaz popravljalnih ukrepov.

Izkaz popravljalnih ukrepov mora obsegati navedbo popravljalnih ukrepov in ustrezna dokazila o izvedenih popravljalnih ukrepih za odpravo ugotovljenih nepravilnosti in nesmotnosti.

Popravljalni ukrepi se morajo nanašati na:

- določitev cene raziskovalne ure in predložitev Navodila o višini cene raziskovalne ure v sprejem upravnemu odboru – točka 2.2.1.c;
- izdelavo analize, na podlagi katere naj oceni, katera raziskovalna področja za obdobje od leta 2011 do 2015 bo prioritarno podpirala ob upoštevanju ekonomskega vidika pri razdelitvi sredstev; ocena naj izhaja iz analize stroškov in koristi politik financiranja ved za zadnjih pet let, ki jih je Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije izvajala na podlagi Resolucije o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2009, ločeno po posameznih vedah – točka 3.1.1.2;
- predlog sprememb Pravilnika o delovanju stalnih in občasnih strokovnih teles za področje raziskovalne dejavnosti Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije v delu, ki določa konflikt interesov, in predložitev predloga sprememb tega pravilnika v sprejem upravnemu odboru – točka 3.1.1.2.b;
- predložitev internega akta za oblikovanje cen za uporabo raziskovalne opreme, ki je bila sofinancirana iz javnih sredstev, v katerem bo določena zahteva po prikazu izračuna lastne cene uporabe zmogljivosti raziskovalne opreme ter obveza uporabnikov opreme po obveščanju o razpoložljivosti opreme in rednem mesečnem poročanju o dejanski uporabi opreme, v sprejem upravnemu odboru – točka 3.2.3.1;
- vzpostavitev javno dostopne evidence o sofinancirani raziskovalni opreми, ki bo vsebovala mesečne podatke o izkoriščenosti opreme (navedba opreme, kdo, koliko časa in za katere projekte jo je uporabljal) in ceni za uporabo raziskovalne opreme – točke 3.1.1.2.d, 3.1.3.4 in 3.2.3.1;
- spremembo postopka ocenjevanja vlog za izbor raziskovalnih projektov, programov in raziskovalne opreme ter uporabo meril za izbor na način, da bo ključni kriterij za določitev meril kakovost izbire

raziskovalnih projektov, programov in opreme, ter opredelitev načina ravnanja strokovnih teles, če so ugotovljene večje razlike ocen pri ocenjevanju raziskovalnih projektov in programov, pri tem pa mora biti ocena ocenjevalcev temeljno načelo pri izboru – točke 3.1.2.2.1, 3.1.2.2.1.a, 3.1.2.4.1.b, 3.1.2.5.1 in 3.1.3.3.a;

- določilo v predlogu Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanju in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti v delu, ki se nanaša na raziskovalne programe, da ocenjevalci raziskovalnih programov ne smejo biti vodje ocenjevanih raziskovalnih programov, in posredovanje tega predloga pravilnika v soglasje ministru, pristojnemu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo – točka 3.1.2.4.2;
- navedbo sankcije v predlogu Pravilnika o postopkih (so)financiranja, ocenjevanju in spremljanju izvajanja raziskovalne dejavnosti za raziskovalno organizacijo, ki sredstva porabi nenamensko, in posredovanje tega predloga pravilnika v soglasje ministru, pristojnemu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo – točka 3.2.3.2;
- opozorilo pristojnemu predlagatelju Zakona o raziskovalni in razvojni dejavnosti o nujnosti priprave sprememb zakona, ki naj poleg že vzpostavljene možnosti pritožbe iz postopkovnih razlogov zagotovitev tudi evropsko primerljivo varstvo pravic prijaviteljev v postopkih obravnave iz vsebinskih razlogov z vzpostavitvijo instituta varuha pravic prijaviteljev (rapporteur) – točka 3.1.2.6;
- vključitev določila v pogodbo o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme za Paket 14, da, če Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije ugotovi, da se sredstva za sofinanciranje nakupa raziskovalne opreme, določena s pogodbo, uporabljajo nenamensko, odstopi od pogodbe in zahteva vrnitev vseh že izplačanih sredstev z zakonitimi zamudnimi obrestmi, ter sklenitev aneksov z vsemi prejemniki sredstev, s katerimi so bile že sklenjene pogodbe o sofinanciranju nakupa raziskovalne opreme za Paket 14 in vključitev navedenega določila v anekse – točka 3.2.3.1;
- dokazilo o vračilu sredstev raziskovalne organizacije v znesku 37.854,08 evra v proračun Republike Slovenije zaradi nenamenske porabe sredstev po pogodbi o sofinanciranju nakupa opreme – točka 3.2.3.2;
- začetek izvajanja neposrednih kontrol pri raziskovalnih organizacijah (navedene v prilogi 5 v poročilu); iz dokazil o začelih aktivnosti naj bodo razvidni najmanj naziv in naslov raziskovalne organizacije, kjer se je kontrola začela izvajati, šifra raziskovalnega projekta oziroma programa, datum začetka opravljanja kontrole, znesek nakazanih, porabljenih in neporabljenih sredstev, ločeno za materialne stroške in amortizacijo, in rok za vračilo neporabljenih sredstev – točka 3.2.2.1.c.

Po drugem odstavku 29. člena ZRacS-1 je odzivno poročilo uradna listina, ki jo potrdi odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev s svojim podpisom in pečatom.

Računsko sodišče bo ocenilo verodostojnost odzivnega poročila, to je resničnost navedb o popravljanih ukrepih, in po potrebi opravilo revizijo odzivnega poročila na podlagi četrtega odstavka 29. člena ZRacS-1. Prav tako bo ocenilo zadovoljivost sprejetih popravljenih ukrepov.

Če odzivno poročilo ne bo predloženo v roku, določenem v tem revizijskem poročilu, stori odgovorna oseba uporabnika javnih sredstev prekršek po tretjem odstavku 38. člena ZRacS-1. Če uporabnik javnih sredstev, ki bi moral predložiti odzivno poročilo, niti v roku 15 dni po izteku roka za predložitev odzivnega poročila računskemu sodišču ne predloži odzivnega poročila, se šteje, da uporabnik javnih sredstev krši obveznost dobrega poslovanja²⁸¹. Prav tako opozarjamo, da se neresnične navedbe v odzivnem poročilu obravnavajo kot neresnične navedbe v uradni listini (drugi odstavek 29. člena ZRacS-1).

²⁸¹ 3. točka prvega odstavka 37. člena Poslovnika Računskega sodišča Republike Slovenije.

Če bo računsko sodišče v porevizijskem postopku ugotovilo, da Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije krši obveznost dobrega poslovanja, bo ravnalo v skladu s sedmim do štirinajstim odstavkom 29. člena ZRacS-1.

6. PRIPOROČILA

Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije priporočamo, naj:

- predlaga Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, da bi financiranje Instituta informacijskih znanosti iz Maribora na osnovi letnega programa dela in finančnega načrta Instituta informacijskih znanosti iz Maribora potekalo le prek Javne agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, tako da bi bila sredstva zagotovljena na eni proračunski postavki, in z Institutom informacijskih znanosti iz Maribora sklenjena ena pogodba; Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije naj tudi izdela navodila za pripravo programa dela, ki naj bo ovrednoten tako, da bo omogočal povezavo s finančnim načrtom ter spremljanje izvajanja nalog Instituta informacijskih znanosti iz Maribora;
- preuči možnosti, da bi v javnih razpisih določila teme razpisa po raziskovalnih vedah in po posameznih raziskovalnih področjih, na katere se bodo prijavitelji prijavljali, in s tem zagotovi večjo konkurenco pri kandidiranju, manjšo razdrobljenost delitve sredstev ter s tem večjo možnost izbire kakovostnih raziskovalnih projektov in programov s potencialom visoke dodane vrednosti;
- vzpostavi takšen informacijski sistem, ki bo preprečil sklenitev pogodbe z raziskovalcem, ki nima prostih raziskovalnih ur, in omogočil shranjevanje podatkov o prostih raziskovalnih urah na dan sklenitve pogodbe;
- v sodelovanju z Javno agencijo za tehnološki razvoj Republike Slovenije in Ministrstvom za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo vzpostavi skupno evidenco o sofinanciranih raziskovalnih projektih, programih in opremi;
- prijavno vlogo za raziskovalne projekte na področju humanistike in družboslovja dopolni tako, da bo omogočala preveritev usposobljenosti vseh članov projektne skupine;
- v javni razpis doda omejitve, da raziskovalci, ki niso v predpisanih rokih predložili zahtevanih poročil, na naslednjem pozivu oziroma razpisu ne morejo sodelovati;
- v javnem razpisu opredeli predvideno število raziskovalnih projektov, ki jih bo sofinancirala na podlagi javnega razpisa po posameznih vedah, ter okvirna področja interdisciplinarnih raziskav oziroma vsaj nekaj glavnih interdisciplinarnih raziskav, da bodo lahko prijavitelji bolje in lažje pripravili svoje prijave in da bodo javni razpisi med seboj tako bolj primerljivi (vsaj dva zaporedna razpisa);
- v 7. členu Pravilnika o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti opredeli način izračuna točk z matematično enačbo;
- pri izračunu ocene A_1 upošteva podatke za tisto vedo, za katero je prijavitelj raziskovalnega projekta kandidiral na javnem razpisu;
- predlaga Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo enotno ureditev obravnavanja in ocenjevanja raziskovalcev na ravni države;
- v internih aktih opredeli način preverjanja pogojev iz javnega razpisa in določi, da se preverjanje pogojev iz javnega razpisa opravi po odpiranju prijav, pred evalvacijo;

- za tuje ocenjevalce zagotovi prevod aktov, ki urejajo ocenjevanje raziskovalnih projektov v angleški jezik, in jih objavi na spletni strani;
- v internih aktih določi način imenovanja panela;
- za pregled prijav za medicinske vede oblikuje začasno strokovno telo, ki naj ga sestavljajo strokovnjaki različnih medicinskih podpodročij;
- izboljša pogodbeno določila z navedbo rokov za predložitev zahtevkov;
- zahtevke za izplačilo podpisuje tudi vodja raziskovalnega projekta, da bi bilo tako zagotovljeno boljše spremljanje namenske in gospodarne porabe sredstev ter jasna razdelitev odgovornosti za izvedbo projekta;
- pri javnih razpisih za nakup raziskovalne opreme od prijavitelja zahteva predložitev predračunov za raziskovalno opremo, ki jo nameravajo kupiti, in pisma o nameri, predpogodbo oziroma pogodbo o sofinanciranju, ki jo bo podpisal sofinancer in v kateri bo naveden znesek sofinanciranja;
- v programih dela določi cilje, ki bodo povezani z dolgoročnimi cilji Resolucije o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010, ter bodo vsebovali podatke o izhodiščnem stanju in stanju, ki ga želi doseči;
- pripravi predlog za spremembo Resolucije o nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu za obdobje 2006–2010, kjer naj se naloge, ki jih ne izvaja Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije in so v pristojnosti drugih nosilcev, spremenijo in posodobijo glede časovne izvedbe; natančno naj se tudi določijo cilji, ki jih mora doseči Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije;
- v pogodbah o sofinanciranju raziskovalnih projektov določi odgovornost vodjem raziskovalnih projektov za vodenje dokumentacije in za sestavljanje letnih in končnih poročil;
- v obrazec letnih poročil vključi tudi seznam raziskovalcev in strokovno-tehničnih sodelavcev, ki so izvajali raziskovalni program; tako se bo zagotavljala boljša preglednost o njihovi vključenosti v izvedbo raziskovalnega programa;
- oblikuje obrazce letnih poročil o rezultatih raziskovalnih projektov o realizaciji raziskovalnega programa oziroma projekta tako, da izvajalci navedejo najprej predvidene cilje za leto poročanja in nato še realizacijo teh ciljev; iz letnih poročil naj bodo razvidni finančni učinki raziskovalnih projektov (dodana vrednost), ki se zaključijo;
- predlaga Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo spremembo uredbe o normativih in standardih, kjer naj natančno opredeli stroške amortizacije ter "druge storitve", in uredi sklepanje avtorskih pogodb za izvajanje raziskovalnih projektov in programov za člane programske skupine, tako da bo dovoljeno sklepanje avtorskih pogodb le za druge izvajalce, ki pri raziskovalnem projektu sodelujejo, niso pa člani projektne oziroma programske skupine; uredi naj se tudi prepoved dvojnega financiranja raziskovalnih projektov in programov za isti namen ter določi, da sta obračunavanje in izplačevanje neposrednih materialnih stroškov in stroškov storitev neposredno vezana na raziskovalni projekt oziroma program;
- prijaviteljem izda navodila o načrtovanju predvidenih merljivih učinkov raziskovalnega projekta v prijavnih vlogah, tako da jih bo mogoče tudi preveriti po zaključku raziskovalnega projekta;
- izdelava analize za tiste raziskovalne projekte, kjer so že vidni učinki, in naj prikaže učinke glede na vložena sredstva pri posameznih raziskovalnih projektih;
- sprejme interni akt o načinu preverjanja doseganja ciljev neposredno pri izvajalcih raziskovalnih projektov oziroma programov;
- organizira javne predstavitve najboljših raziskovalnih programov in raziskovalnih projektov po vzoru tehnoloških platform, kot jih organizira Javna agencija za tehnološki razvoj Republike Slovenije, kjer gre za vzpostavljane povezav in sodelovanja med akademijo, gospodarstvom in uporabniki pri

raziskavah in razvoju na področju informacijsko-komunikacijske tehnologije, ter razvojne posvete z gospodarstveniki, ki jih organizira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo; Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije naj v postopke ocenjevanja vključi predstavnike iz gospodarstva;

- v pogodbah uredi obveznost vračila sredstev zaradi nenamenske porabe sredstev ali nepravilnosti pri zagotavljanju storitev oziroma raziskovalne opreme drugim raziskovalnim organizacijam.

Pravni pouk

Tega poročila na podlagi tretjega odstavka 1. člena ZRacS-1 ni dopustno izpodbijati pred sodišči ali pred drugimi državnimi organi.

Številka: 1210-6/2009/55

Datum: 11. oktobra 2010

Dr. Igor Šoltes,
generalni državni revizor

Priloge: 6

Poslano:

1. Javni agenciji za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, priporočeno s povratnico,
2. Državnemu zboru Republike Slovenije, priporočeno,
3. arhivu, tu.

7. PRILOGE

Priloga 1

Tabela 3: Prihodki in odhodki po načelu zaračunane realizacije za leti 2007 in 2008

Naziv	Realizacija 2007 v evrih	Finančni načrt 2008 v evrih	Realizacija 2008 v evrih	Indeks
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(4)/(3)*100
Prihodki od poslovanja	3.123.600	3.696.704	3.582.339	97
- prihodki od prodaje proizvodov in storitev	3.123.600	3.696.704	3.582.339	97
Finančni prihodki	8.821	0	11.443	-
Izredni prihodki	4.241	0	1	-
Prevrednotovalni poslovni prihodki	0	0	0	-
Celotni prihodki	3.136.662	3.696.704	3.593.783	97
Stroški blaga, materiala in storitev	1.401.945	1.744.445	1.663.542	95
• stroški materiala	70.380	87.222	79.888	92
• stroški storitev	1.331.565	1.657.223	1.583.654	96
Stroški dela	1.713.922	1.952.259	1.870.797	96
• plače in nadomestila plač	1.296.989	1.499.530	1.445.614	96
• prispevki za socialno varnost	229.933	241.425	234.411	97
• drugi stroški dela	187.000	211.304	190.772	90
Amortizacija	0	0	0	-
Rezervacija	0	0	0	-
Davek od dobička	0	0	19.596	-
Ostali drugi stroški	0	0	4.606	-
Finančni odhodki	213	0	22	-
Izredni odhodki	26	0	30	-
Prevrednotovalni odhodki	0	0	0	-
Celotni odhodki	3.116.106	3.696.704	3.558.593	96
Presežek prihodkov	20.556	0	35.190	-

Viri: spremembe in dopolnitve programa dela ARRS za obdobje 2008 in 2009 in rebalans finančnega načrta za leto 2008 ter dopolnitev finančnega načrta za leto 2009 ter letno poročilo za leto 2008.

Priloga 2

Tabela 4: Prihodki in odhodki po načelu zaračunane realizacije v obdobju od 1. 1. do 30. 6. 2008 in 1. 1. do 30. 6. 2009

Naziv	Realizacija		Indeks 4= (3)/(2)*100
	1. 1. do 30. 6. 2008	1. 1. do 30. 6. 2009	
	v evrih (2)	v evrih (3)	
(1)			
Prihodki od poslovanja	1.620.427	1.692.910	104
• prihodki od prodaje proizvodov in storitev	1.620.427	1.692.910	104
Finančni prihodki	4.370	883	20
Izredni prihodki	0	0	-
Prevrednotovalni poslovni prihodki	0	0	-
Celotni prihodki	1.624.796	1.693.793	104
Stroški blaga, materiala in storitev	759.260	688.204	91
• stroški materiala	46.412	36.631	79
• stroški storitev	712.848	651.573	91
Stroški dela	903.329	985.664	109
• plače in nadomestila plač	680.974	751.233	110
• prispevki za socialno varnost	120.807	133.867	111
• drugi stroški dela	101.548	100.564	99
Amortizacija je v breme vira 9800	0	0	-
Rezervacija	0	0	-
Davek od dobička	0	0	-
Ostali drugi stroški	4.606	4.702	102
Finančni odhodki	52	595	1.144
Izredni odhodki	0	0	-
Prevrednotovalni odhodki	0	0	-
Celotni odhodki	1.667.248	1.679.164	101
Presežek prihodkov	-	14.629	-
Presežek odhodkov	42.451	-	-

Viri: spremembe in dopolnitve programa dela ARRS za leto 2009 in rebalans finančnega načrta za leto 2009, bruto bilanca za prvo polovico leta 2008 in 2009, podatki ARRS.

Priloga 3

Tabela 5: Finančni načrt in realizacija financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti po načelu zaračunane realizacije za leti 2007 in 2008

Naziv	Realizacija 2007 v evrih	Finančni načrt 2008 v evrih	Realizacija 2008 v evrih	Indeks
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)=(4)/(3)*100
0502 Znanstvenoraziskovalna dejavnost	140.511.904	158.183.172	151.945.984	96
5694 Programi mednarodnega znanstvenega sodelovanja	344.025	420.000	359.630	86
5703 Evropski okvirni program in mednarodne raziskave	1.794.047	2.850.000	2.014.055	71
5704 Raziskovalna oprema	3.902.748	4.200.000	3.200.481	76
6036 Raziskovalni programi	41.356.815	27.599.738	27.049.469	98
5826 Infrastrukturni programi	5.856.614	6.412.267	6.410.168	100
6037 Raziskovalni projekti	24.835.951	29.318.051	28.953.384	99
6564 Projektno raziskovalni centri	10.109.580	28.577.319	27.813.325	97
6038 Odlični tuji uveljavljeni znanstveniki v Sloveniji	176.932	180.471	180.464	100
5706 Usposabljanje in razvoj znanstvenih kadrov	26.637.390	30.717.086	28.338.322	92
5719 Infrastrukturne obveznosti	16.501.333	17.861.224	17.687.790	99
5722 Znanstveni tisk in sestanki	1.960.901	2.230.000	2.122.110	95
5797 Spodbujanje mednarodnega raziskovanja v okviru Evropske unije	830.034	1.751.878	1.751.667	100
2029 Razvoj in raziskave	6.205.534	6.065.139	6.065.119	100
0503 Programi v podporo znanosti	7.360.467	7.963.295	7.552.724	95
5724 IZUM in druga knjižnično informacijska dejavnost	4.160.703	4.503.137	4.111.066	91
5728 Informacijska in komunikacijska infrastruktura	278.764	280.158	280.158	100
5732 Tuja periodika in baze podatkov	2.921.000	3.180.000	3.161.500	99
Skupaj	147.872.371	166.146.467	159.498.708	96

Vir: letno poročilo za leto 2008.

Priloga 4

Tabela 6: Finančni načrt in realizacija financiranja znanstvenoraziskovalne dejavnosti po načelu zaračunane realizacije za obdobje od 1. 1. do 30. 6. 2008 in od 1. 1. do 30. 6. 2009

Naziv (1)	Realizacija		Indeks (4)=(2)/(3)*100
	1. 1. do 30. 6. 2009	1. 1. do 30. 6. 2008	
	v evrih (2)	v evrih (3)	
0502 Znanstvenoraziskovalna dejavnost	76.195.730	75.991.304	100
5694 Programi mednarodnega znanstvenega sodelovanja	7.298	44.229	17
5703 Evropski okvirni program in mednarodne raziskave	431.462	444.144	97
5704 Raziskovalna oprema	0	709.826	0
6036 Raziskovalni programi	15.603.252	15.229.480	103
5826 Infrastrukturni programi	1.267.102	2.721.569	47
6037 Raziskovalni projekti	14.688.247	15.466.099	95
6564 Projektno raziskovalni centri	17.121.443	15.620.805	110
6038 Odlični tuji uveljavljeni znanstveniki v Sloveniji	0	45.116	0
5706 Usposabljanje in razvoj znanstvenih kadrov	15.325.358	13.986.222	110
5719 Infrastrukturne obveznosti	10.644.434	8.073.341	132
5722 Znanstveni tisk in sestanki	34.239	546.158	6
5797 Spodbujanje mednarodnega raziskovanja v okviru Evropske unije	0	0	0
2029 Razvoj in raziskave	1.072.896	3.104.315	35
0503 Programi v podporo znanosti	3.709.502	3.131.911	118
5724 IZUM in druga knjižnično informacijsko dejavnost	2.649.502	2.314.636	115
5728 Informacijska. in komunikacijska infrastruktura	0	0	0
5732 Tuja periodika in baze podatkov	1.060.000	817.275	130
Skupaj	79.905.232	79.123.215	101

Viri: bruto bilanca obdobje od 1. 1. do 30. 6. 2008 in od 1. 1. do 30. 6. 2009, podatki ARRS.

Priloga 5

Tabela 7: Nakazana in neporabljena sredstva za materialne stroške in amortizacijo po raziskovalnih projektih oziroma programih

Raziskovalni projekt oziroma program	Nakazana sredstva ARRS			Neporabljena sredstva v raziskovalnih organizacijah			Raziskovalne organizacije, ki so sodelovale na raziskovalnem programu oziroma projektu in smo ugotovili premalo porabljenih sredstev
	Materialni stroški v evrih (2)	Amortizacija v evrih (3)	Skupaj v evrih (4)=(2)+(3)	Materialni stroški v evrih (5)	Amortizacija v evrih (6)	Skupaj v evrih (7)=(5)+(6)	
(1)							9
L2-0618	15.682,94	7.363,72	23.046,66	13.845,41	6.647,12	20.492,53	88,92
L4-1046	31.365,88	14.727,44	46.093,32	12.608,58	7.915,94	20.524,52	44,53
J3-0029	7.841,47	3.681,86	11.523,33	1.908,05	3.681,86	5.589,91	48,51
L1-0055	15.682,94	7.363,72	23.046,66	9.500,91	7.363,72	16.864,63	73,18
J1-7376	47.617,35	22.345,21	69.962,55	15.460,93	6.149,91	21.610,85	30,89
J4-9277	20.118,00	8.893,50	29.011,50	466,00	424,10	890,10	3,07
J7-9704	17.160,47	8.055,18	25.215,65	8.019,09	2.116,32	10.135,41	40,19
L5-9402	17.292,06	6.000,05	23.292,11	4.350,32	1.823,95	6.174,27	26,51
L2-7521	59.520,87	27.931,10	87.451,96	13.152,22	4.852,17	18.004,39	20,59
P1-0021	356.173,08	167.164,88	523.337,96	131.557,80	11.881,06	143.438,86	27,41
P4-0165	340.343,11	159.735,27	500.078,39	36.858,12	37.224,95	74.083,07	14,81
P2-0076	759.835,84	356.618,49	1.116.454,33	343.208,22	214.385,01	557.593,23	49,94
Skupaj	1.688.634,00	789.880,42	2.478.514,42	590.935,65	304.466,11	895.401,76	36,13

Vir: podatki ARRS.

Priloga 6

Tabela 8: Ocena ARRS o stopnji realizacije posameznih ciljev ReNRRP

Cilji	Stopnja realizacije ²⁸²
Povečanje vpliva ReNRRP v Republiki Sloveniji	
Prenos znanja iz svetovne zakladnice	4
Uporaba lastnih znanj za širši razvoj Republike Slovenije	4
Ukrepi za spodbujanje večjega raziskovalno razvojnega sodelovanja med podjetji in raziskovalnim področjem	4/5
Ukrepi za spodbujanje hitrejšega prenosa znanja iz raziskovalnega področja v podjetja	4/5
Delež države pri financiranju raziskav in razvoja v poslovnem sektorju	4
Delež poslovnega sektorja pri financiranju raziskav in razvoja v visokošolskem in državnem sektorju	4
Delež poslovnega sektorja pri financiranju naravoslovno-tehničnega dela raziskav in razvoja v visokošolskem in državnem sektorju	4
Učinkovitost vlaganj in kakovost dosežkov	
Koncentracija proračunskih sredstev na prioritetnih področjih	2
Povečevanje deleža uporabnih in usmerjenih temeljnih projektov in programov	3/4
Spremenjeno razmerje med programskim in projektnim financiranjem	3
Mednarodna uveljavljenost programskih skupin	4
Mehanizmi za povezovanje raziskovalnega in izobraževalnega dela	5
Uveljavitev kriterija učinkovitosti in mednarodne konkurenčnosti pri vrednotenju predlogov	4
Razvoj mednarodno odprtega ekspertnega sistema za vrednotenje raziskovalne dejavnosti	5
Vzpostavitev nadzora nad delovanjem raziskav in razvoja	4
Krepitev mednarodnega raziskovalno razvojnega sodelovanja	4
Povečanje vloge Republike Slovenije pri graditvi ERA ²⁸³ in EHEA ²⁸⁴	3/4
Povečanje deleža visoko citiranih objav	3/4
Povečanje vlaganj v raziskave in razvoj	
Zviševanje vlaganj iz javnih sredstev v raziskave in razvoj	1
Izpeljati razpise za financiranje raziskovalne dejavnosti v skladu z ReNRRP	4

²⁸² Stopnja realizacije je izražena z ocenami od 1 do 5, kjer 5 pomeni, da je bil cilj v celoti realiziran.

²⁸³ Evropski raziskovalni prostor.

²⁸⁴ Evropski visokošolski prostor.

Cilji	Stopnja realizacije ²⁸²
Vzpostavitev programa "Slovenski nacionalni razvoj in evropski humanizem"	5
Spodbujanje interdisciplinarnih raziskav	4/5
Okrepitev človeških virov za raziskave in razvoj	
Vzgoja mladih v duhu kreativnosti, radovednosti	4/5
Zagotavljanje enakih možnosti za raziskovalke in raziskovalce	4/5
Stanje raziskovalnih in razvojnih kadrov ter uravnotežena zastopanost obeh spolov v gospodarstvu	3/4
Spodbujanje mobilnosti raziskovalcev	Ni podatka
Razvijanje spodbudnega okolja za raziskave in razvoj	
Uveljavitev sodobnega razumevanja vloge znanja in znanosti v družbi	3
Posodabljanje in povezovanje raziskovalne infrastrukture	4
Povečanje financiranja ustanoviteljskih obveznosti	3
Povečanje integriranosti informacijskih sistemov v evropske sisteme	5
Financiranje nakupa informacijske in komunikacijske opreme	3
Interaktivno sektorsko sodelovanje	4/5

Vir: letno poročilo za 2008.

Bdimo nad potmi javnega denarja

Računsko sodišče Republike Slovenije / The Court of Audit of the Republic of Slovenia
Slovenska cesta 50, 1000 Ljubljana, Slovenija • tel.: +386 (0) 1 478 58 00 • fax: +386 (0) 1 478 58 91
sloaud@rs-rs.si • www.rs-rs.si

Enota Maribor / Maribor Office
Ulica heroja Bračiča 6, 2000 Maribor, Slovenija • tel.: +386 (0) 2 250 58 80 • fax: +386 (0) 2 250 58 96